

**Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետություն
(Հայաստան)**

**Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ
Արեւմտյան Հայաստանի իրավունքների պաշտպանության
իրավական-քաղաքական միասնական փաթեթ**

(Փաստաթղթերի ժողովածու)

4-րդ լրամշակված հրատարակություն

2017 թ.

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության
Դրոշը

**Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետություն
(Հայաստան)**

**Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ
Արեւմտյան Հայաստանի իրավունքների պաշտպանության
իրավական-քաղաքական միասնական փաթեթ**

(Փաստաթղթերի ժողովածու)

4-րդ լրամշակված հրատարակություն

2017 թ.

ՀՏԴ 941(479.25):32.001
ԳՄԴ 63.3(2Հ)+66.01
ISBN 978–9939–9105–6–7
(c) ՆՏ Հովիթինգ, 2017
Նոյյան Տապան

Հրատարակվել է
Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի,
Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության
Կառավարության եւ
Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության
Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի)
համատեղ որոշմամբ:

(4–րդ լրամշակված հրատարակություն)

Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի իրավունքների պաշտպանության իրավական–քաղաքական միասնական փաթեթ. Երեւան, ՆՏ Հովիթինգ, 2016 թ., – 108 էջ:

Ժողովածուն ներկայացնում է Հայկական Հարցի վերջնական կարգավորման, Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների պաշտպանության, ինչպէս նաեւ Հայաստանի նկատմամբ հայության իրավունքների պաշտպանության իրավական–քաղաքական փաթեթը, դրան մաս կազմող հռչակագրերն ու հրամանագրերը, որոշումներն ու հայտարարությունները:

4–րդ լրամշակված հրատարակությունը պարունակում է նոր կարելուր փաստաթղթեր, որոնք զետեղված են ժողովածուի բոլոր 6 գլուխներում:

Ժողովածուն հրատարակվում է հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն, ֆրանսերեն լեզուներով: Բոլոր այլ լեզուներով հրատարակությունների դեպքում բնագիր է համարվում հայերենը:

Շնորհակալություն ենք հայտնում Հայրենակցական Միությունների Խորհրդի «Բնօրրան» հանդեսի ղեկավար – խմբագիր Ժողեֆ Ավետիսյանին, ում նախաձեռնությամբ, ելնելով ժամանակի հրամայականից, սույն ժողովածուի մի շարք կարելուր փաստաթղթեր եւ նյութեր հրատարակվեցին հանդեսում 2013 թ. (թիվ 1–6 (21–26), էջ 208–235):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ	
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ	
Գլուխ I	
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ–ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ, ԻՆՉՊԵՍ ՆԱԵՒ ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ–ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԻ ՓԱԹԵԹԸ	
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ կարգավորման իրավական-քաղաքական հիմքերը	
ՀԱՅԵՐԻ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒՄԸ ՄԵՃ Բրիտանիայի, Ֆրանսիայի, Ռուսաստանի կողմից, 24–ը մայիսի, 1915 թ.	
ԹՈՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ ԴԵԿՐԵՏԸ՝ հրապարակված Պետրոգրադում 1918 թ. հունվարի 13–ին	
ԵՐԻՏԹՈՒՐՔԵՐԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ (1919–1920)	
ՍԵՎՐԻ ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐԸ	
ԱՄՆ 28–ՐԴ ՆԱԽԱԳԱՀ ՎՈՒԴՐՈ ՎԻԼՍՈՆԻ 1920 թ. նոյեմբերի 22–ին կայացրած Իրավարար վճռի քարտեզը, ստորագրությունը եւ կնիքը	
ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ԱՔՏԸ	
Գլուխ II	
ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆԱՍԵՂԾ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ (ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ) ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՅՑՆԵՐԻ ՁԵԻԱՎՈՐՈՒՄԸ (հիմնարար փաստաթղթեր)	
ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ պետականաստեղծ 10-ամյա գործունեությունը	
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԺՈՂՈՎԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ	
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ԻՐԱԻՈՒՆՔԻ ՀՈՉԱԿԱԳԻՐԸ, 17 Դկտեմբեր, 2004 թ.	
ՀՈՉԱԿԱԳԻՐ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐՈՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ	
ՈՐՈՇՈՒՄ ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՇՏԱԿԱՆ, ԶԻՆՎԱԾ, ԴՐԱԿԱՆ ՉԷԶՈՔՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ	
ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴՐՈՇԻ ՄԱՍԻՆ	

<p>ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՋԻՆԱՆՇԱՆԻ ՄԱՍԻՆ</p>	
<p>ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնապաշտպանության ուժերի ստեղծման մասին, հիմնական նպատակ ունենալով պաշտպանելու հայությունն ու Հայաստանը</p>	
<p>ՀՈՉԱԿԱԳԻՐ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) ձեւավորման մասին</p>	
<p>ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը որպէս շարունակող պետություն</p>	
<p>ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագիծը մշակելու վերաբերյալ</p>	
<p style="text-align: center;">Գլուխ III ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՅՑՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ԴԻՄՈՒՄՆԱԳՐԵՐԸ ՄԱԿ-ԻՆ ԵՒ ՄԱԿ-Ի ԱՆԴԱՄ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ</p>	
<p>ԴԻՄՈՒՄ ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի անդամներին, Սեւրի Խաղաղության դաշնագիրը ստորագրած պետություններին, միջազգային ընկերակցության անդամ պետություններին Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների վերաբերյալ</p>	
<p>ԴԻՄՈՒՄ ՄԱԿ-ի Անվտանգության Խորհրդին, ՄԱԿ-ի անդամ պետություններին, Սեւրի Խաղաղության դաշնագիրը ստորագրած պետություններին Մերձավոր Արեւելքի հայության ինքնապաշտպանության ուժեր կազմավորելու մասին</p>	
<p>ԴԻՄՈՒՄ ՄԱԿ-ի Անվտանգության Խորհրդին Դէյր էզ Զորի Սրբոց Նահատակաց հայկական եկեղեցին պայթեցնելու փաստի առընչությամբ</p>	
<p>ԴԻՄՈՒՄ Պրն. Ապտիւլլահ Կիւլին, Թուրքիոյ Հանրապետության Նախագահին</p>	
<p>ՈՒՂԵՐԶ</p>	

ՄԱԿ-ի Անվտանգության Խորհրդին, ՄԱԿ-ի անդամ պետություններին, Սեւրի Խաղաղության դաշնագիրը ստորագրած պետություններին	
ՈՒՂԵՐՁ համայն հայությանը, Արեւմտյան Հայաստանի հայերին ու քաղաքացիներին, հայ անհատին ու հայկական կառույցներին	
ՈՒՂԵՐՁ ՄԱԿ-ի անդամ երկրների խորհրդարաններին	
ՈՒՂԵՐՁ ՄԱԿ-ի անդամ երկրների կառավարություններին	
Գլուխ IV ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՅՑՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ ԱՅԼ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ ԵՒ ՆՅՈՒԹԵՐ	
ՈՐՈՇՈՒՄ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողով (Խորհրդարան) ձեւավորող Կենտրոնական Ընտրական Հանձնաժողովի	
ՔԱՂՎԱԾՔ N° 1 Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) 1-ին գումարման 1-ին նստաշրջանի 1-ին նիստի արձանագրությունից	
ՔԱՂՎԱԾՔ N° 2 Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) 1-ին գումարման 1-ին նստաշրջանի 2-րդ նիստի արձանագրությունից	
ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ Հայերի ցեղասպանության ճանաչման, դատապարտման եւ հատուցման հարցերի շուրջ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության ռազմավարության մասին	
ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ հույների եւ պոնտացիների ցեղասպանությունը դատապարտելու մասին	
ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ ասորիների ցեղասպանությունը դատապարտելու մասին	
ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ Օրենքը Լեզվի Մասին	
Ուղերձ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) ՄԱԿ-ի Անվտանգության Խորհրդի անդամ պետությունների խորհրդարաններին (Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության դեմ ուղղված Ադրբեջանի Հանրապետության ագրեսիայի վերաբերյալ)	

<p>Օ Ր Ե Ն Ք</p> <p>«Սերի խաղաղության պայմանագիրը վավերացնելու մասին, ստորագրված 10 օգոստոս 1920 թ., Սերում»</p>	
<p>Օ Ր Ե Ն Ք</p> <p>«Ծովային Իրաւունքի մասին» ՄԱԿ-ի Կոնվենցիան վավերացնելու մասին, ստորագրված 10 դեկտեմբերի 1982 թ.՝ Մոնտեգո-Բեյ քաղաքում, եւ 29 հուլիսի 1994 թ. համաձայնության «Ծովային Իրաւունքի մասին» ՄԱԿ-ի Կոնվենցիայի XI մասի իրականացման վերաբերյալ»</p>	
<p>Օ Ր Ե Ն Ք</p> <p>«Պետությունների իրաւունքների եւ պարտականությունների մասին» Կոնվենցիան (ստորագրված 26 դեկտեմբեր 1933 թ., համաամերիկյան պետությունների 7-րդ միջազգային համաժողովում (Մոնտեվիդեոյի Կոնվենցիա), որպէս պետությունների իրաւունքներ եւ պարտականություններ ճանաչելու մասին</p>	
<p>Գլուխ V</p> <p>ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐ ԵՒ ԵԼՈՒՅԹՆԵՐ</p>	
<p>Ո՞րն է Թուրքիայի Հանրապետության արեւելյան սահմանը հարեւանների հետ</p>	
<p>Հայկական Հարցը եւ Թուրքիո նոր-օսմանական քաղաքականությունը, մարտահրավերներ եւ սպառնալիքներ</p>	
<p>Հայ ժողովուրդի մշակութային ու հոգեւոր արժեքների յուրացումն ու ոչնչացումը՝ եւ Թուրքիո նոր-օսմանական քաղաքականությունը, մարտահրավերներ եւ սպառնալիքներ</p>	
<p>Մերձավոր Արեւելքում եւ Արեւմտյան Հայաստանում ապրող հայութեանը պետք է դիտել որպէս Հայաստան-Արցախ-Սփյուռք եռամիասնության չորրորդ բաղադրիչ</p>	
<p>Պետք է օգտագործենք բոլոր միջոցները՝ օգնելու համշենահայերին՝ վերադառնալու իրենց հայկական արմատներին</p>	
<p>«Ազգային ինքնութենէն հեռացած հայերն աշխարհի տարածքին» թեմայով Կլոր սեղանի մասնակիցներուն որոշումը</p>	
<p>Հայկական Հարցի լուծման վերաբերյալ Եվրամիութեան, ԱՄՆ-ի, Ռուսաստանի Դաշնության դիրքորոշումները</p>	
<p>Գլուխ VI</p> <p>Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) 1-ին գումարման 5-րդ նստաշրջանի որոշումները - 11.06.2017</p>	
<p>Քաղվածք № 1</p> <p>Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) 5-րդ նստաշրջանի արձանագրությունից</p>	

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի լիազորությունները դադարեցված են	
Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը նոր նախագահ ունի	
Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վարչապետը վերահաստատվել է իր պաշտոնում	
Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) նախագահի ուղերձը պատգամավորներին ու պաշտոնյաներին	
Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի ուղերձը պաշտոնյաներին ու պատգամավորներին	
Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նորընտիր նախագահի ուղերձը պաշտոնյաներին ու պատգամավորներին	
Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2-րդ ուղերձը պաշտոնյաներին ու պատգամավորներին	
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ ԵՎ ՔԱՐՏԵԶՆԵՐ	

ՆԱԽԱԲԱՆ

Հայկական Հարցի սկզբնավորումից (1878 թ.) եւ Հայերի ցեղասպությունից (1894–1923 թթ.) հետո ընկած ժամանակահատվածում Հայկական Հարցի վերջնական կարգավորման նոր օրակարգ (համազգային ծրագիր) չի ձեւավորվել, բացառությամբ 1973–1985 թթ. Նորագույն զինյալ–ազատագրական պայքարի գործունեության ու ծրագրի: Փոխարենը՝ Արտերկրի հայության օրակարգում տեղական համայնքների կազմավորման, Հայապահպանության, Հայերի ցեղասպանության ճանաչման եւ Խորհրդային Հայաստանի ապագայի հետ կապված խնդիրներն էին: Խորհրդային Հայաստանի Հանրապետության օրակարգում Խորհրդային Հայաստանի Հանրապետության վերածննդի ու զարգացման, Հայրենադարձության խնդիրներն էին: Հայաստանի Հանրապետության օրակարգում Արցախի հայության, Արցախի եւ Հայաստանի Հանրապետության անվտանգության, ագրեսիայի ու շրջափակման հաղթահարման, ինքնորոշման իրավունքի, ազատության եւ անկախության հաստատման ու պահպանման խնդիրներն են:

Եվ ինչպես 1980–ի վերջերին եւ 1990–ի սկզբներին հայ հասարակական–քաղաքական միտքը, մեծ հաշվով, պատրաստ չէր Հայաստանի Հանրապետության անկախության վերահաս իրողությանը, այնպես էլ այսօր նա պատրաստ չէ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության (այդ թվում՝ Կիլիկիայի) անկախության անկասելի վերահաս իրողությանը:

Այսօր հակված ենք այն մտքին, որ Հայկական Հարցի վերջնական կարգավորման նոր օրակարգ (ազգային–պետական ծրագիր) ձեւավորվում է 2004–2014 թթ. ընթացքում, երբ 2004 թ. դեկտեմբերի 17–ին՝ Շուշիում, հիմնադրվում է Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը: Նույն օրը ընդունվում է հռչակագիր Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնորոշման իրավունքի վերաբերյալ, իսկ 2007 թ. հռչակագիր Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների վերաբերյալ որպես Հայկական լեռնաշխարհի բնիկներ: 2011 թ. փետրվարի 4–ին հայտարարվում է Արեւմտյան Հայաստանի Կառավարության կազմավորման գործընթացի սկիզբը: 2014 թ. հունվարին նախօրոք կայացած ընտրությունների միջոցով ձեւավորվում է Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովը (Խորհրդարանը), որն էլ ընտրում է Արեւմտյան Հայաստանի նախագահ:

Այստեղ պետք է հատուկ նշել Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի կողմից ՄԱԿ–ի Բնիկ Ժողովուրդների փորձագիտական հանձնաժողովի շրջանակներում 2006–ից ի վեր իրականացված աշխատանքները եւ դրա հիման վրա ստեղծված Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնության եւ քաղաքացիության կառույցը: Այս իրավական քաղաքական հիմքի վրա է ձեւավորվում Արեւմտյան Հայաստանի պետական համակարգը, որի միջոցով էլ իրականացվում է Արեւմտյան Հայաստանի հայերի

իրավունքների պաշտպանության ողջ գործընթացը:

Այսպիսով տեսանելի է, որ Հայկական Հարցի կարգավորման եւ Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների պաշտպանության նոր օրակարգի ձեւավորումը սերտորեն կապվում է երկու հիմնական հարցադրումների հետ.

ա/ Արեւմտյան Հայաստանի նկատմամբ Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների պաշտպանության, ավելի ստույգ՝ Հայաստանի նկատմամբ հայության իրավունքների պաշտպանության, եւ

բ/ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության (Հայաստան) պետական համակարգի ձեւավորման:

Այս ժողովածուն ներկայացնում է Հայկական Հարցի վերջնական կարգավորման, Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների պաշտպանության, ինչպես նաեւ Հայաստանի նկատմամբ հայության իրավունքների պաշտպանության իրավական – քաղաքական փաթեթը, դրան մաս կազմող հոչակագրերն ու հրամանագրերը, որոշումներն ու հայտարարությունները:

Տիգրան Փաշաբեգյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետ

01.09.2015 թ.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

Շատերի համար Արեւմտյան Հայաստանը համարվում է կորսված տարածք եւ քչերը գիտեն, որ Հայաստան պետությունը որպէս Հայկական պետություն ճանաչվել է Փարիզի վեհաժողովի կողմից դեռեւս 1920 թ.-ի հունվարի 19-ին: Շատերը չեն կարելորում 1920-ին կայացված այն կարելոր որոշումները, ըստ որի՝ Հայաստան պետության սահմանը Թուրքիայի հետ սահմանագծվել է ԱՄՆ 28-րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնի կողմից կայացված Իրավարար վճռով եւ որ այդ որոշումները առկա են Սեւրի Խաղաղության պայմանագրի Հայաստանին վերաբերող հոդվածներում:

Ըստ էության, առ այսօր, նույն միջազգային իրավա-քաղաքական դաշտում կայացված եւ գործող այդ որոշումները բավարար են, որպէսզի արդեն իսկ գոյություն ունենա Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը (Հայաստան պետությունը):

Գոյություն ունեցող հակափաստարկն այն է, որ եթէ ցեղասպանության հետեւանքով հայերն այդ տարածքներում չեն ապրում, ուրեմն Հայաստան պետության վերաբերյալ կայացված որոշումները կորցրել են իրենց այժմեականությունը: Սակայն, այնտեղ ապրող իսլամացած հայերը վերադառնում են իրենց ինքնությանը եւ հայերից բացի այնտեղ ապրում են այլ ժողովուրդներ եւս, որոնց իրավունքները նույնպէս ոտնահարվում են առ այսօր: Հետեւաբար Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության հաստատումը Վիլսոնյան իրավարար վճռով որոշված սահմաններում նորից դառնում է այժմեական եւ կարող է որպէս բանալի ծառայել տարածաշրջանում համընդհանուր խաղաղության եւ խաղաղ համագործակցության հաստատման:

Այդ իմաստով այս ժողովածուն կարելոր է, քանի որ այստեղ ամփոփված են ոչ միայն քիչ հայտնի փաստաթղթեր, այլեւ մեր օրերում այդ իրավունքի պաշտպանության գործը շարունակողների կողմից ձեւակերպված իրավական-քաղաքական ակտեր, որոնք Արեւմտյան Հայաստան պետության գոյությունը դարձնում են եւ պատճառաբանված, եւ իրավական-քաղաքական տեսակետից լիովին արդարացված:

Խնդրին ոչ շատ ծանոթ մարդկանց մոտ մի փոքր անհավատալի կարող է թվալ Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառույցների այժմյան գոյությունը, որոնք իբրեւ ճանաչված չեն այլ պետությունների, այդ թվում՝ ՀՀ-ի կողմից: Սակայն մեր կարծիքով սա հենց այն պահանջված ձեւաչափն է, որը մինչ այժմ որեւէ կերպ չի գործածվել եւ դատելով մի շարք կարելոր պետությունների կողմից այս կառույցի նկատմամբ դրսեւորվող անթաքույց հետաքրքրությունից, պարզ է որ հենց այս ձեւաչափն է միակ իրականն ու գործունը Հայկական Հարցի վերջնական եւ ամբողջական կարգավորման համար:

Տիգրան Հարությունյան

Փիլիսոփայական գիտությունների թեկնածու

«Նոյյան Տապան» լրատվական-վերլուծական կենտրոնի հիմնադիր տնօրէն

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավոր

31.07.2015 թ.

Գլուխ I

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ–ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ, ԻՆՉՊԵՍ ՆԱԵԻ ԱՐԵԻՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՏՄԱՍԲ ԱՐԵԻՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ–ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԻ ՓԱԹԵԹԸ

Հայկական Հարցի կարգավորման իրավական–քաղաքական հիմքերը

Հայկական Հարցի սկզբնավորումից՝ 1878–ից ի վեր, ճիշտ է այն արդարացի լուծման տակավին չի հանգել, սակայն նույն այդ գործընթացի արդյունքում ձևավորվել է Հայկական Հարցի արդարացի լուծման եւ հայ–թուրքական հարաբերությունների խաղաղ, քաղաքակիրթ, արդյունավետ եւ վերջնական կարգավորման իրավական–քաղաքական պատկառելի փաթեթ:

Նշենք դրանք.

–1878 թ. փետրվարի 19–ին (մարտի 3–ին) Ռուսաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ ստորագրված Սան Ստեֆանոյի պայմանագրի 16–րդ հոդվածում նշված էր: «Նկատի ունենալով այն, որ ռուսական զորքերի դուրս բերումը նրանց կողմից գրավված Հայաստանի՝ Թուրքիային վերադարձվելիք վայրերից կարող է առիթ տալ բախումների եւ բարդությունների, որոնք երկու պետությունների բարի հարաբերությունների վրա կունենան վնասակար ազդեցություն, Բարձր դուռը պարտավորվում էր անհապաղ կենսագործել հայաբնակ մարզերի տեղական կարիքներից հարուցվող բարելավումներ ու բարենորոգություններ, եւ ապահովել հայերի անվտանգությունը քրդերից ու չերքեզներից»:

Բարեփոխումների ընթացքը վերահսկելու էր Ռուսաստանը:

–1878 թ. հուլիսի 4–6–ը Բեռլինի կոնգրեսի (հունիսի 13 – հուլիսի 13) 61–րդ հոդվածով՝ «Բարձր դուռը, հանձն էր առնում հայաբնակ վայրերում անհապաղ իրագործել տեղական պահանջներից բխող բարեփոխումներ ու բարենորոգումներ եւ ապահովել հայերի անվտանգությունը քրդերից ու չերքեզներից: Այդ նպատակով ձեռնարկված միջոցառումների մասին նա պարտավոր էր պարբերաբար հաղորդել պետություններին, որոնք պետք է հսկեն դրանց գործադրությունը»:

61–րդ հոդվածը Սան Ստեֆանոյի պայմանագրի 16–րդ հոդվածի հակադարձումն էր, բովանդակությամբ ամբողջովին շրջված տարբերակը, որով ժամանակի բրիտանական քաղաքական վերնախավը, լորդ Շերբրուկի պատկերավոր արտահայտությամբ, Թուրքիայի քրիստոնյաների համար «փակում էր դժոխքից դուրս գալու ելքը»:

–1895 թ. մայիսին Կ. Պոլսում Մեծ Բրիտանիայի, Ռուսաստանի եւ Ֆրանսիայի դեսպանները թուրքական կառավարությանը ներկայացրին «Մայիսյան բարենորոգումների» ծրագիրը, որով նախատեսվում էր դատական եւ այլ բարեփոխումներ իրականացնել Արեւմտյան Հայաստանի վեց վիլայեթներում՝ Էրզրում, Բիթլիս, Վան, Սեբաստիա, Մամուրեթ ուլ Ազիզ, Դիարբեքիր: Բարենորոգումների ենթակա էին նաեւ Օսմանյան կայսրության մյուս հայաբնակ վայրերը, օրինակ՝ Հաճընը Ադանայի վիլայեթում, Զեյթունը՝ Հալեպի:

–1913-ի հուլիսի 3-ից 24-ը Ռուսաստանի կառավարությունը տերություններին ներկայացրեց հայկական բարենորոգումների իր նախագիծը, որը քննարկվեց Կ. Պոլսի դեսպանների ժողովում: Նախագիծը, որ կազմել էր ռուսական դեսպանության առաջին թարգման Ա. Մանդելշտամը 1895-ի Մայիսյան բարենորոգումների ծրագրի եւ Կ. Պոլսի Հայոց պատրիարքարանի կազմած նախագծի հիման վրա, առաջարկում էր հայկական վեց վիլայեթներից (Էրզրում, Վան, Բիթլիս, Դիարբեքիր, Խարբերդ, Սվազ) ստեղծել մի նահանգ: Ընդհանուր նահանգապետը պետք է լիներ քրիստոնյա օսմանյան հպատակ կամ, որ ավելի գերադասելի էր՝ եվրոպացի, որը նշանակվում էր 5 տարի ժամկետով, մեծ տերությունների համաձայնությամբ: Պետությունների հանձնարարությամբ Ընդհանուր տեսուչներ նշանակվեցին Վեստենենկը (Հոլանդիա) եւ Հոֆը (Նորվեգիա):

–1915 թ. հոկտեմբեր 27-ին Հայկական Կիլիկիայի ինքնավարության վերաբերյալ համաձայնություն կայացավ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի ներկայացուցիչ Պողոս Նուբար Փաշայի եւ Ֆրանսիայի Արտաքին գործերի նախարարության արեւելյան բաժնի պետ Ֆրանսուա ժորժ Փիկոտի միջեւ:

–1918 թ. հոկտեմբերի 30-ին Դաշնակիցների եւ Թուրքիայի միջեւ Լեմնոս կղզու Մուդրոս նավահանգստում կնքված զինադադարի փաստաթղթում նշված է.

16-րդ հոդված. «Հեջասի, Ասիրի եւ Եմենի, Սիրիայի եւ Միջագետքի բոլոր կայագործների հանձնումը դաշնակցային հրամանատարությանը... Թուրքական գործերի դուրս բերումը Կիլիկիայից»:

24-րդ հոդված. «Հայկական վիլայեթներից (որեւէ) մեկում անկարգություններ ծագելու դեպքում, դաշնակիցները իրենց վերապահում են նրա մի մասը գրավելու իրավունքը»:

–1918 թ. հունվարի 11-ին ընդունվեց դեկրետ «Թուրքահայաստանի» (Արեւմտյան Հայաստան–հրտ.) մասին, որտեղ «Ռուսաստանը հռչակում է Հայաստանի ինքնավարությունը. Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը հայտնում է հայ ժողովրդին, որ Ռուսաստանի բանվորագյուղացիական կառավարությունը Ռուսաստանի կողմից պաշտպանում է՝ բռնազավթված «Թուրքահայաստանի» հայերի իրավունքը ազատորեն ինքնորոշվելու, ներառյալ նույնիսկ նրանց անկախության իրավունքը»:

Հետագայում այս դրույթը զետեղվեց 1918 թ. հուլիսի 10-ի ԽՍՀՄ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածում:

–1919–ի սկզբին Փարիզում հրավիրվեց Հայ ազգային համագումար: Համագումարի կարեւոր ձեռնարկներից մեկը եղավ «Ամբողջական Հայաստանի պատվիրակության» ընտրությունը Պողոս Նուբարի ու Ավետիս Ահարոնյանի համանախագահությամբ եւ նախապես պատրաստված ու 1919–ի փետրվարի 12–ին Փարիզի հաշտության կոնֆերանսին ներկայացված հայկական պահանջների համատեղ հուշագրի վավերացումը, որը հիմնավորում էր հայկական անկախ պետության ստեղծման անհրաժեշտությունը եւ ճշտում նրա տարածքը Արեւմտյան Հայաստանի յոթ վիլայեթների (ներառյալ Տրապիզոնը), Հայաստանի Հանրապետության եւ Կիլիկիայի միացմամբ:

Միացյալ պատվիրակությունը փետրվարի 26–ին ներկայացավ Տասի խորհրդի նիստին՝ կրկնելով հուշագրի հիմնական պահանջները: Պատվիրակությանն ընդունեց (1919–ի ապրիլի 17–ին) նաեւ ԱՄՆ նախագահ Վուդրո Վիլսոնը եւ հավաստիացրեց, որ հնարավոր ամեն ինչ կանի հայերի տարածքային պահանջները պաշտպանելու համար: 1920–ի հունվարի 19–ին Փարիզի կոնֆերանսը դե ֆակտո ճանաչեց Հայաստան պետության անկախությունը:

–1920 թ. հունվարի 19–ին, Փարիզի Վեհաժողովի ժամանակ, Դաշնակից Տերությունների Գերագույն Խորհուրդը դե ֆակտո (de facto) ճանաչեց Հայաստան պետության անկախությունը,

–1920 թ. մայիս 11–ին Դաշնակից Տերությունների Գերագույն Խորհուրդը դե յուրե (de jure) ճանաչեց Հայաստան պետության անկախությունը:

–1919 թ. Կոստանդնուպոլսի ռազմական աստանում տեղի ունեցավ Օսմանյան Թուրքիայի իշխող վերնախավի՝ երիտթուրք պարագլուխների, դատավարությունը հետեյալ մեղադրանքներով.

ա) Օսմանյան կայսրությունը Առաջին համաշխարհային պատերազմի մեջ ներքաշելու,
բ) Օսմանյան կայսրության հայազգի հպատակների համապարփակ կոտորածներն ու բռնագաղթը կազմակերպելու եւ իրականացնելու համար:

Երիտթուրք պարագլուխներից շատերին դատարանը հեռակա կարգով մահվան դատապարտեց:

–1920 թ. օգոստոսի 4–ին հայտարարվեց Հայկական Կիլիկիայի անկախության հռչակման մասին:

–1920 թ. օգոստոսի 10–ին կնքվեց Սեւրի Խաղաղության պայմանագիրը, որի 88–93 վերաբերում է Հայաստան պետությանը:

–1920 թ. նոյեմբերի 22–ին ԱՄՆ 28–րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնը կայացրեց Իրավարար վճիռ, որի ամբողջական անվանումն է՝ «Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների նախագահի

որոշումը Թուրքիայի եւ Հայաստանի միջեւ սահմանի, Հայաստանի դեպի ծով ելքի եւ հայկական սահմանին հարակից թուրքական տարածքի ապառազմականացման վերաբերյալ»:

Բերված օրինակները բավարար են եւ դրանցից արդեն իսկ պարզ է հայտնի եւ Հայաստանի բնական իրավունքների փաթեթի իրական ծանրակշռությունը:

Ըստ էության կարելի է ընդգծել, որ Հայկական Հարցի լուծման նպատակով հիմնական որոշումները կայացվել են, սակայն առ այսօր չեն իրականացվել: Կարելի է ընդգծել, որ դրանց իրականացման ժամանակը հասունացել է: Եվ ներկայի համառ իրականությունն այն է, որ Մերձավոր Արեւելքում եւ ոչ մի պետություն եւ ժողովուրդ անմասն չի մնալու ներկայի ու ապագայի սպառնալիքներից, եթե նրանցից ամեն մեկն իր կարգին չընտրի գոյություն ունեցող խնդիրների ու հակամարտությունների խաղաղ կարգավորման իրավական-քաղաքական ճանապարհը:

Բոլոր ոչ իրավական, այսինքն՝ կամային քաղաքական որոշումները պատանդի կարգավիճակում են պահելու հակամարտող կողմերին, նրանց երկրներն ու սերունդները եւ հիսուն տարին մեկ նոր ուժով է բորբոքվելու հակամարտությունն ու դիմակայությունը, պատերազմն ու քառսը՝ Բալկաններում, Մերձավոր Արեւելքում, Կովկասում, Աֆղանստանում: Հենց այն տարածքում, որտեղ թուրքական քաղաքական վերնախավին հրավիրում են պատասխանատու դերակատարություն ստանձնել: Վտանգավոր հանձնարարական, ինչը սպառնալիքներ է պարունակում տարածաշրջանի բոլոր պետությունների եւ ժողովուրդների համար, ներառյալ՝ Թուրքիայի Հանրապետության եւ թուրքերի:

Տիգրան Փաշաբեգյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետ
20.08.2015 թ.

ՀԱՅԵՐԻ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒՄԸ

Մեծ Բրիտանիայի, Ֆրանսիայի, Ռուսաստանի կողմից

24-ը մայիսի, 1915 թ.

1915 թ. մայիսի 24-ին Մեծ Բրիտանիան, Ֆրանսիան եւ Ռուսաստանը հանդես եկան երիտթուրքական կառավարության սանձազերծած հայերի կոտորածներն ու ցեղասպանությունը դատապարտող հատուկ հայտարարությամբ, որտեղ 1915 թ. ապրիլյան կոտորածները որակեցին, որպես Թուրքիո նոր ոճիրը մարդկության եւ քաղաքակրթության դեմ:

Տեքստում մասնավորապես ասված էր. «Գրեթե մեկ ամիս է Վեր, Հայաստանի թյուրք եւ քյուրտ բնակիչները օսմանյան հեղինակությունների թույլտվությամբ ու հաճախ անոնց նեցուկը ունենալով ջարդեր կը գործադրեն Հայերի դէմ: Նման ջարդեր տեղի ունեցան ապրիլի կեսին Էրզրումի մեջ (Կարին), Թերճան, Եգինէ, Պիթլիս, Մուշ, Սասուն, Ջէթուն եւ ամբողջ Կիլիկիո մեջ: Վանի շրջակա գրեթե հարյուր գյուղերի հայերը բոլորն ալ սպաննվեցան եւ Վանի հայկական թաղամասը շրջապատված էր քյուրտերի կողմէ: Միեւնույն ժամանակ Օսմանյան կառավարությունը չարչրկեցին Կոստանդնուպոլստ անպաշտպան հայ բնակչությունը: Մարդկության եւ քաղաքակրթության դէմ գործված Թուրքիո այս նոր ոճիրներու հանդէպ դաշնակից տերությունների կառավարությունները հանրորէն կը տեղեկացնեն Մեծ Դռանը, որ թուրք կառավարության բոլոր անդամները անհատապէս պատասխանատու պիտի համարվին, ինչպէս նաեւ բոլոր այն պաշտոնյաները, որոնք մասնակից դարձան այս ջարդերուն»:

«ԹՈՒՐԳԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ» ՄԱՍԻՆ ԴԵԿՐԵՏԸ՝

29 դեկտեմբեր 1917 թ, (11 հունվար 1918 թ.)

«Ռուսաստանը հռչակում է Հայաստանի ինքնավարությունը.

Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը հայտնում է հայ ժողովրդին, որ Ռուսաստանի բանվորագյուղացիական կառավարությունը պաշտպանում է բռնագրավված «Թուրքահայաստանի» հայերի իրավունքը՝ ազատորէն ինքնորոշվելու, ներառյալ նույնիսկ նրանց անկախության իրավունքը: Կոմիսարների Խորհուրդն ընդունում է, որ այս իրավունքի իրականացումը հնարավոր է միայն մի շարք նախնական երաշխիքների հաստատմամբ, որոնք միանգամայն անհրաժեշտ են հայ ժողովրդի հանրաքվեի համար:

Կոմիսարների Խորհուրդը որպէս մասնակի երաշխիքներ է ճանաչում հետեւյալ պայմանները.

Հոդված Ա. – «Թուրքահայաստանից» ռուսական զորքերի դուրսբերում եւ անհապաղ հայ ազգային միլիցիայի բանակի ստեղծում՝ «Թուրքահայաստանի» բնակիչների անձնական եւ նյութական անվտանգությունն ապահովելու նպատակով:

Հոդված Բ. – Հայ փախստականների, ինչպէս նաեւ տարբեր երկրներում սփռված հայ գաղթականների՝ անխոչընդոտ վերադարձը «Թուրքահայաստան»:

Հոդված Գ. – Պատերազմի ժամանակ թուրքական իշխանությունների կողմից Թուրքիայի ներսում բռնի կերպով աքսորած հայերի՝ անխոչընդոտ վերադարձը «Թուրքահայաստան»:

...Կոմիսարների Խորհուրդը կանդի այս պայմանը թուրք պատվիրակների հետ բանակցությունների ընթացքում:

Հոդված Դ. – «Թուրքահայաստանում» Ժամանակավոր կառավարության կազմավորում՝ հայ ժողովրդի պատգամավորների խորհրդի ձեռով. պատգամավորները կընտրվեն ժողովրդավարության սկզբունքով:

Ստեփան Շահումյանը, նշանակվելով Կովկասի գործերով ժամանակավոր արտակարգ կոմիսար, ամենայն օժանդակություն կցուցաբերի «Թուրքահայաստանի» հայ բնակիչներին՝ Բ եւ Գ հոդվածների իրականացման համար, ինչպես նաեւ ձեւավորելու համար Խառը հանձնաժողով՝ ռուսական զորքերի դուրսբերման օրը եւ միջոցները որոշելու նպատակով՝ համաձայն հոդված Ա-ի:

«Թուրքահայաստանի» աշխարհագրական սահմանները կորոշվեն հայ ժողովրդի՝ ժողովրդավարական ճանապարհով ընտրված ներկայացուցիչների կողմից՝ հարեւան վիճելի շրջանների մահմեդական եւ այլ բնակիչների եւ կոմիսար Շահումյանի հետ»:

ԵՐԻՏԹՈՒՐՔԵՐԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ (1919–1920)

Օսմանյան կայսրությունն առաջին համաշխարհային պատերազմի մեջ ներքաշած եւ հայերի տեղահանությունն ու ցեղասպանությունը կազմակերպած երիտթուրքական «Միություն եւ առաջադիմություն» կուսակցության ղեկավար գործիչների դատավարությունը Կ. Պոլսում:

Մուդրոսի զինադադարի (1918) կնքումից անմիջապես հետո, համաշխարհային հասարակայնության ճնշման տակ, թուրքական նոր կառավարությունը որոշեց պատասխանատվության ենթարկել Թուրքիան պատերազմի մեջ ներքաշած եւ հայերի ցեղասպանությունը կազմակերպած մեղավորներին:

1918 թ. դեկտեմբերի 16-ի որոշմամբ կազմվեցին արեւմտահայության կոտորածներին վերաբերող մեղադրական ապացույցներ (ծածկագիր հեռագրեր, պաշտոնական գրություններ, հրահանգներ եւ հրամաններ, ականատեսների վկայություններ եւ այլն) հավաքող հարցաքննիչ հանձնախմբեր: Օսմանյան կայսրության տարածքը բաժանվեց 10 դատաքննչական շրջանի, նշանակվեցին դատախազներ, քննիչներ, քարտուղարներ: 1919 թ. հունվարի 8-ին կազմվեցին ռազմական արտակարգ ատյաններ: Դատական նիստերի ընթացքում քննվեց երիտթուրքական կառավարության ղեկավարների, «Միություն եւ առաջադիմություն» կուսակցության ԿԿ անդամների եւ շրջանային պատասխանատու քարտուղարների ու պաշտոնյաների, հայկական կոտորածներն իրականացնող

«Թեշքիլաթ»-ը մահուսե»-ի («Հատուկ կազմակերպություն»), Յոզղատի, Տրապիզոնի, Բյոյուքդերեի (Կ. Պոլսի արվարձան) եւ Խարբերդի տեղահանությունն ու կոտորածները կազմակերպողների հանցավոր գործունեությունը:

Երիտթուրքերի դատավարությունը ցույց տվեց, որ արեւմտահայության տեղահանություններն ու կոտորածները ռազմական կամ կարգապահական միջոցառումներ չէին եւ սահմանափակ կամ տեղական բնույթ չեն կրել, ինչպես ցանկանում էին ներկայացնել հանցագործները, այլ եղել են կանխամտածված ու մշակված գործողություններ, իրականացվել բացարձակապես երիտթուրքական կուսակցության ԿԿ նախաձեռնությամբ ու կարգադրությամբ, իսկ կոտորածներն անմիջականորեն իրականացրել են այդ նպատակով բանտերից ազատ արձակված մարդասպաններն ու այլ ոճրագործներ:

Երիտթուրքերի կուսակցության պարագլուխների ու նախարարների դատավարությունը սկսվեց 1919 թ. ապրիլի 27-ին եւ ընդհատումով (մայիսի 28-ին անգլիական հրամանատարությունը 77 հոգու անսպասելիորեն աքսորեց Մալթա կղզի եւ դրանով ընդհատեց դատաքննությունը) շարունակվեց մինչեւ հունիսի 26-ը (13 նիստ): Դատավճիռը հրապարակվեց 1919 թ. հուլիսի 5-ին: 31 հանցագործներից 4-ը՝ Թալեաթը, Էնվերը, Ջեմալը եւ Նազիմը, հեռակա կարգով դատապարտվեցին մահվան, իսկ մնացած 27-ից ոմանք՝ տարբեր տարիների ազատազրկման, ոմանք՝ արդարացվեցին հանցանշանների բացակայության պատճառով: Դատավճռում մոռացության մատնվեցին անգլիացիների՝ Մալթա աքսորած հանցագործները:

1919 թ. հունիսի 21-ին, 23-ին եւ 29-ին տեղի ունեցան «Միություն եւ առաջադիմություն» կուսակցության շրջանային պատասխանատու քարտուղարների եւ պաշտոնատար այլ անձանց դատավարությունները: Դատավճիռը հրապարակվեց 1920 թ. հունվարի 8-ին: 36 մեղադրյալներից 3-ը դատապարտվեցին 10 տարվա, մյուսները՝ մի քանի տարվա ազատազրկման:

Յոզղատի հայերի կոտորածն իրականացնողների դատավճիռը հրապարակվեց 1919 թ. ապրիլի 8-ին. Յոզղատի մութասարիֆի (գավառապետ) տեղակալ եւ Բողազլյանի կայմակամ (գավառապետ) Քեմալ բեյը դատապարտվեց մահվան, իսկ Յոզղատի ոստիկանապետ Թեվֆիկ բեյը՝ 15 տարվա տաժանակրության:

Տրապիզոնի կոտորածներն իրականացնողների դատավճիռը կայացվեց 1919-ի մայիսի 22-ին: 8 հանցագործներից երկուսը՝ Ջեմալ Ազմի եւ Նայիմ բեյերը, հեռակա կարգով դատապարտվեցին մահվան, մյուսները՝ տարբեր ժամկետներով ազատազրկման:

Բյուրոքրերի ոչ մահմեդական բնակչության՝ հայերի եւ հույների հալածանքները կազմակերպողների դատավճիռը հրապարակվեց 1919 թ. մայիսի 24-ին: Բոլոր մեղադրյալները (4 հոգի) դատապարտվեցին մի քանի տարվա ազատազրկման:

Խարբերդի հայերի տեղահանության եւ կոտորածների հանցագործների դատավճիռը կայացվեց 1920 թ. հունվարի 14-ին. Բեհաեդդին Շաքիրը հեռակա կարգով դատապարտվեց մահվան, իսկ երիտթուրքական կուսակցության Խարբերդի պատասխանատու քարտուղար Ռեսնելի Նազիմ բեյը՝ 15 տարվա տաժանակրության:

Դատավարության արձանագրությունները հրատարակվել են 1919–20 թթ., «Թաքվիմ-ի վեքայի» («Իրադարձությունների օրացույց») արաբատառ թուրքական պաշտոնաթերթի հավելվածում: Երիտթուրքերի դատավարությունը թեև չստացավ լայն արձագանք, այնուամենայնիվ բացահայտեց Արեւմտյան Հայաստանում եւ Օսմանյան կայսրության հայաբնակ վայրերում թուրքական իշխանությունների իրագործած հայերի ցեղասպանությունը: Երիտթուրքերի դատավարության նյութերը հերքում են թուրքական պաշտոնական շրջանների՝ հայերի ցեղասպանությունը ժխտող պնդումները:

ՄԵՎԸԻ ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐԸ

Թարգմանությունը ռուսերենից

Մասն 3-րդ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Բաժին 6-րդ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հոդված 88. Թուրքիան հայտարարում է, որ ճանաչում է Հայաստանը, ինչպես այդ բանն արդեն արել են Դաշնակից տերությունները, որպես ազատ եւ անկախ պետություն:

Հոդված 89. Թուրքիան եւ Հայաստանը, ինչպես եւ Բարձր պայմանավորվող կողմերը, համաձայնվում են Էրզրումի, Տրապիզոնի, Վանի եւ Բիթլիսի վիլայեթներում Թուրքիայի եւ Հայաստանի միջեւ սահմանատումը թողնել Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների որոշմանը եւ ընդունել ինչպես նրա որոշումը, նույնպես եւ այն բոլոր միջոցառումները, որոնք նա կարող է առաջարկել Հայաստանին դեպի ծով ելք տալու եւ հիշյալ սահմանագծին հարող օսմանյան բոլոր տերիտորիաների ապառազմականացման վերաբերյալ:

Հոդված 90. Այն դեպքում, եթե 89-րդ հոդվածի համաձայն սահմանագիծը որոշելիս հիշյալ վիլայեթների ամբողջ տերիտորիան կամ նրա մի մասը հանձնվի Հայաստանին,

Թուրքիան այսօր արդեն հայտարարում է, որ որոշման օրից սկսած ինքը հրաժարվում է հանձնված տերիտորիայի նկատմամբ բոլոր իրավունքներից եւ իրավահիմունքներից: Սույն պայմանագրի որոշումները, որոնք կիրառվելու են Թուրքիայից անջատվող տերիտորիաների նկատմամբ, այս պահից սկսած կգործադրվեն նաեւ այդ տերիտորիայի նկատմամբ:

Հայաստանի սուվերենությանը հանձնվող տերիտորիայի կապակցությամբ նրա վրա դրվող Թուրքիայի ֆինանսական պարտավորությունների բաժինը, եւ դրանց բնույթն ու այն իրավունքները, որոնցով նա կարող է փաստարկել, կսահմանվեն սույն Պայմանագրի 8-րդ մասի (ֆինանսական դրույթներ) 241–244-րդ հոդվածների համաձայն:

Հաջորդ կոնվենցիաները կկարգավորեն, եթե դա անհրաժեշտ լինի, այն բոլոր հացերը, որոնք չեն կարգավորվել սույն Պայմանագրով եւ որոնք կարող են ծնունդ առնել հիշյալ տերիտորիայի փոխանցման կապակցությամբ:

Հոդված 91. Եթե 89-րդ հոդվածում նշված տերիտորիայի մի մասը հանձնվի Հայաստանին, ապա Սահմանագծման հանձնաժողով, որի կազմը կորոշվի հետագայում, կստեղծվի երեք ամսվա ընթացքում այն բանից հետո, երբ արդեն ընդունված կլինի Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ տեղում սահմանագիծ անցկացնելու վերաբերյալ հիշյալ հոդվածում նախատեսվող որոշումը:

Հոդված 92. Ադրբեջանի եւ Վրաստանի հետ Հայաստանի սահմաններն ըստ պատկանելության կորոշվեն շահագրգռված պետությունների ընդհանուր համաձայնությամբ:

Երբ 89-րդ հոդվածում նախատեսված որոշումն արդեն ընդունված կլինի եւ եթե դրանից հետո այս կամ այն շահագրգռված պետությունները չեն կարողանա ընդհանուր համաձայնությամբ որոշել իրենց սահմանագիծը, վերջինս կորոշեն Գլխավոր դաշնակից տերությունները, որոնք դրա հետ մասին պետք է հոգ տանեն սահմանագատումը տեղում գծանշելու մասին:

Հոդված 93. Հայաստանն ընդունում է, համաձայնվելով դրանք մտցնել Գլխավոր տերությունների հետ պայմանագրի մեջ, այն որոշումները, որոնք Տերություններն անհրաժեշտ կհամարեն Հայաստանում այն բնակիչների շահերը պաշտպանելու համար, որոնք ռասայի, լեզվի եւ կրոնի առումով տարբերվում են ազգաբնակչության մեծամասնությունից:

Հայաստանը նմանապես համաձայնվում է Գլխավոր տերությունների հետ Պայմանագրի մեջ մտցնել այն որոշումները, որոնք այդ տերություններն անհրաժեշտ կհամարեն տրանզիտի ազատությունը եւ այլ ազգերի առեւտրի համար արդարացի պայմանակարգը պաշտպանելու համար:

10 օգոստոս, 1920 թ.

Մելր

Պայմանագրի տակ ստորագրել են՝
Թուրքիան, Մեծ Բրիտանիան, Ֆրանսիան, Իտալիան, Ճապոնիան, Բելգիան,
Հունաստանը, Լեհաստանը, Պորտուգալիան, Ռումինիան, Հայաստանը,
Չեխոսլովակիան, Սերբերի, Խորվաթների եւ Սլովենների թագավորությունը, Հեջագը:

ԱՄՆ 28-ՐԴ ՆԱԽԱԳԱՀ ՎՈՒԴԴՐՈ ՎԻԼՍՈՆԻ
կայացրած Իրավարար վճռի քարտեզը, 22 նոյեմբեր, 1920 թ.

ԱՄՆ 28-րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնի կայացրած Իրավարար վճռի ամբողջական անվանումն է՝ «Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների նախագահի որոշումը Թուրքիո եւ Հայաստանի միջեւ սահմանի, Հայաստանի ծով ելքի եւ հայկական սահմանին հարակից թուրքական տարածքի ապառազմականացման վերաբերյալ»:

(ԱՄՆ 28-րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնի կայացրած Իրավարար վճռի գունավոր քարտեզը տես, Լուսանկարներ եւ քարտեզներ բաժնում, էջ 104)

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ԱՔՏԸ

Ստորագրեալքս իրաւասու ներկայացուցիչներ Կիլիկիոյ բոլոր Քրիստոնէայ հասարակութեանց, այսու կը յայտարարենք.

Նկատելով, որ Կիլիկիոյ մեծ պատերազմին, որպէս հետեւանք, գրաւուեցաւ դաշնակից ուժերով, որ այդ գրաւումը եւ ֆրանսական վարչութիւնը հոն պահուեցան զինադադարի ամբողջ տեսողութեան:

Նկատելով, որ բոլոր այս միջոցին թուրքերը չդադրեցան խանգարելէ երկրին անդորրութիւնը՝ ներմուծելով մահ, աւեր, արհաւիրք, որով եւ անոնք յայտնօրէն բռնաբարեցին իրենց յանձնառութիւնները եւ զինադադարը:

Նկատելով, որ իրենց այս կացութիւնը մեր կրօնակիցներուն արժեց կեանքը տասնեակ հազարաւորներու, որ ֆրանսական արիւնն եւս միաժամանակ հոսեցաւ առատօրէն մեր մարտիրոսներուն հետ:

Նկատելով, որ նոյնիսկ Թուրքիոյ հետ կնքելիք խաղաղութեան վաղորդեանին մեր շատ մը քաղաքներ սպառնալիքի տակ են՝ պաշարուած կամ ուրբակոծուած արիւնարբու հորդաններու կողմէ՝ կազմակերպուած ներողամիտ աչքերուն տակ թուրք իշխանութեանց, որոնք ասկէ զատ են եւ պիտի ըլլան միշտ անկարող զսպելու նմանօրինակ վայրագութիւններ եւ ըմբոստութիւնք, ենթադրելով՝ թէ անոնք պիտի ուզէին ընել զայդ:

Նկատելով, որ լման խաղաղութան այս շրջանին անգամ մենք պիտի շարունակենք ապրիլ դեռ երկարատև համար պատերազմական վիճակի մեջ, որ վերջ չպիտի գտնե, եթե ոչ միայն զինուորական կարգ-կանոնով գործողություններով՝ ձեռնարկուած ֆրանսական քաջարի ուժերով կողմէ, որոնք միշտ ալ պիտի երկրորդութիւն նաեւ անվերապահ աջակցութիւններով քրիստոնէայ հասարակութեանց, որոնց այդ աջակցութիւնը այնքա՛ն օգտակար հանդիսացաւ ֆրանսական ուժերուն յաջողութեանց:

Նկատելով, որ այն պահուն իսկ, երբ պատրաստելու վրայ ենք սոյն Յայտարարութիւնը, այս երկրին հին տերերուն գնդակները կը ճարճատեն մեր գլուխներուն վերեւէն, որ այս միեւնոյն կացութիւնը կը տիրէ նաեւ Տարսոնի եւ Մերսինի մէջ:

Նկատելով, որ անըմբռնելի է, որ օտար երկրի մը մէջ կնքուած խաղաղութիւն մը նման կացութեան մը պատճառ դառնայ:

Նկատելով, որ Կիլիկիոյ 275.000 քրիստոնէաները՝ սերտիւ համերաշխ իրենց եղբայրական զգացումներուն, իրենց շահերուն, թուրքերուն դէմ նողկանքի եւ Ֆրանսիայի հետ իրենց յարումին մէջ՝ առանց իսկ պէտք ունենալու վերյիշել սարսազդեցիկ յիշատակները անհիծեալ անցեալի մը – խմորուած ամէնքն ալ ջարդերով, բռնագաղթերով, աւարառութիւններով, քեներով, բռնարարութիւններով, ամէն տեսակ արհաւիրքներով եւ խայտառակութիւններով – հպարտ են, որ չկասեցան առջեւ ոչ մէկ զոհողութեան ու ջանքերու, որոնք ճնշուած ժողովուրդներուն համար կը կազմեն փրկագինը իրենց անկախութեան, որ, ընդհակառակն, անոնք կրնան ի նպաստ իրենց յուշածել՝ պատերազմի եւ զինադարի երկար եւ ցաւալից շրջանին վճարած ըլլալ ամենէն թանկագին եւ ամենէն սարսափելի փրկանքները:

Նկատելով, որ Կիլիկիոյ քրիստոնէայ համայնքները ամէն պարագայի մէջ՝ Ամերիկեան երկու քննութեանց, թէ իրենց բոլոր դիմումներու ընթացքին ֆրանսական իշխանութեանց մօտ անփոփոխելիօրէն յայտնեցին իրենց անսասան որոշումը չընդունիլ վերադարձը թուրք տիրապետութեան:

Նկատելով, որ, մասնաւորաբար, իրենց անցեալ Մարտի 31 եւ Մայիս 15 թուակիր բողոքագիրներովը՝ ուղղուած Համաձայնական պետութիւններուն եւ Խաղաղութեան Խորհրդաժողովին, ինչպէս եւ իրենց առաջուց կատարած դիմումներովը, որոշակի հասկցուցին թէ զիրենք չպիտի թոյլ տային գոհանալ կիսամիջոցներով, արուեստական կարգադրութիւնները կամ խորթ, (batarad) անհարազատ լուծումներով, թէ իրենք, մանաւանդ, վերջին ծայր ուժգնութեամբ բողոքեցին ընդդէմ հաշտութեան այն դաշինքին, որ արուեստականօրէն Կիլիկիան – պատմականօրէն, ցեղագրականօրէն, ռազմականօրէն, եւ տնտեսապէս մէկ եւ անբաժանելի – կը բաժնէր երկու մասերու, որմէն մէկ մասը ֆրանսական Սուրիոյ մնացած, եւ միւսը կը վերածէ թրքական գաւառի մը:

Նկատելով, որ ժողովուրդները, զորս իրենք կը ներկայացնեն, վստահալից սպասումէ մը վերջ՝ հանդէպ Դաշնակիցներուն արդարադատութեան, պիտի դատապարտուին ամենէն դառն յուսախաբութեան՝ եթէ Խաղաղութեան Խորհուրդին վերջնական որոշումները չպսակեն իրենց օրինաւոր պահանջները եւ իրենց ամենէն թանկագին յոյսերը, այդ պարագային սոյն Յայտարարութիւնը ստորագրող ներկայացուցիչները, չկարենալով պէտք եղածին պէս պատասխանել իրենց պատկան ժողովուրդներուն ցանկութեանց,

անոնք խմբովին պիտի ըմբոստանան, ընդդեմ այդ հրեշային փորձին, եթե կ'ըսենք, Կիլիկիոյ մէջ վերահաստատուի թրքական վեհապետութիւնը եւ վարչութիւնը:

Նկատելով, որ մինչեւ վերջին վայրկեան չստացուեցաւ հաւաստիքը թէ՛ իրենց պահանջները ընդունուած են, թէ՛ խաղաղութեան դաշինքը պիտի բարեփոխուի, ինչպէս որ պետք է, թէ՛ իրենք նոյնիսկ այսօր, խաղաղութեան դաշինքին կնքումի վաղորդայնին, լքուած են ամենէն անձկալից անորոշութեան:

Նկատելով միանգամայն, թէ ներկայ շփոթ կացութիւնը եւ անիշխանական վիճակը մասամբ մը արդիւնք են տեղական թուրք վարչութեան անդամալուծման, եւ որ չէ այլեւս, եթէ ոչ անուանական կառավարութիւն մը, թէ այս պայմանաց մէջ միմիայն անհրաժեշտ իշխանութեամբ օժտուած տեղական իշխանութիւն մը կրնայ ամենուն ալ յարգանք եւ վստահութիւն ներշնչելով, փրկել երկիրը անիշխանութենէ եւ լիակատար աւերումէ:

Բոլոր այս պատճառներուն համար եւ արժեցնելով բոլոր իրաւունքները՝ փաստերը եւ վերոյիշեալ 31 Մարտ եւ 25 Մայիս թուակիր երկու յիշատակագրութեանց մէջ մատնանշուած նկատումները, որոնց տրամաբանական վերջաւորութիւնն է ներկայ ձեռնարկը: Մենք հիմնուելով, մանաւանդ բոլոր ժողովուրդներուն եւս յստակ անանցանելի իրաւանց վրայ՝ ճշդելու իրենց ճակատագիրը, իրաւունք մը, որ իր առաջին աղբիւրն ունի Ֆրանսական յեղափոխութեան անմահ սկզբունքները:

Մենք հանդիսաւորապէս կը յայտարարենք. Կիլիկիան, սկսեալ այս օրուանէն, ազատ երկիր մը՝ բոլորովին անկախ Թուրքիայէն, օժտուած տեղական ինքնավար քրիստոնէայ վարչութեամբ մը՝ զետեղուած Ֆրանսայի հոգատարութեան տակ: Կիլիկիոյ հողամասերուն Օսմանեան նախկին կայսրութենէն այս անջատումը մենք կ'ըմբռնենք նոյնքան կատարեալ եւ վերջնական եւ այն միեւնոյն ձեւովը, ինչպէս՝ Հայաստանը, Սուրիան, Պաղեստինը, Միջագետքը եւ Արաբիան:

Իրագործելու եւ պահպանելու համար այս անկախութիւնը՝ թշնամին մեր դուռներէն վտարելու եւ մեր պաշարուած քաղաքները փրկելու համար, վերակազմելու համար այդ քաղաքները եւ գրաւուած շրջանները, եւ ազատելու համար մեր քրիստոնէայ եղբայրները իրենց գերութենէն, մենք պատրաստ ենք ամէն կարգի զոհողութիւններու, մենք այս երկրին հոգատար Ֆրանսայի ծառայութեան տակ կը դնենք մեր ժողովուրդներուն բոլոր կենդանի ուժերը:

Հատուածները, դաւանութիւնները, համայնքները, քրիստոնէայ ցեղերը, մենք ամենքս միացած ենք միեւնոյն նուիրական նպատակին համար:

Մենք պիտի աշխատինք ձեռք-ձեռքի բարձրացնելու այս երկրին բարոյականը, մշակոյթը եւ տնտեսականը հովանիին տակ Ֆրանսայի: Կը փափաքինք Կիլիկիան ընել մէկ երկարաձգումը Եւրոպայի, մէկ նոր կեդրոնը քաղաքկրթութեան եւ զարգացման, ուր իսլամ անջատ ցեղերը նոյնպէս հաւասարապէս պիտի վայելեն ազատութեան եւ յառաջադիմութեան բարիքները եւ երաշխաւորութիւնները, որոնք իրենց անձանօթ էին թուրք կառավարութեան ներքէ եւ պիտի օրհնեն այն օրը, երբ իրենք եւս անջատուեցան անկէ:

Անկախութիւնը Ֆրանսայի հոգատարութեան տակ, բացարձակ պայմանն է Քրիստոնէից գոյութեան՝ աս երկրին մէջ: Մենք նախապատիւ պիտի սեպենք մեռնիլ, քան ընդունիլ ուրիշ լուծում:

Վստահ ենք՝ թէ մեծանձն եւ ասպետական Ֆրանսան, աւանդական պաշտպանը Արեւելքի Քրիստոնէից, պիտի գնահատէ մեր պահանջաց արդարութիւնը, թէ ան պիտի բարեհաճի ճանչնալ մեր այս անկախութիւնը՝ առնելով զայն իր պաշտպանութեան տակ:

Կեցցէ՛, անկախ Կիլիկիան:

Կեցցէ՛, Ֆրանսան՝ հոգատարը Կիլիկիոյ:

Մ. Տամատեան

Ամբողջական Հայաստանի Ներկայացուցիչ

Գ. Վրդ. Արսլանեան

Ատանայի Հայոց Առաջնորդ

4-ը օգոստոսի, 1920 թ.

Գլուխ II

ԱՐԵՎՍՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆԱՍՏԵՂԾ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՒ ԱՐԵՎՍՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ (ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ) ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՅՑՆԵՐԻ ՁԵՒԱՎՈՐՈՒՄԸ (հիմնարար փաստաթղթեր)

ԱՐԵՎՍՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆԱՍՏԵՂԾ 10-ԱՄՅԱ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ

Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների պաշտպանության ավելի քան 10-ամյա գործունեության արդյունքում ձեւակերպվել, մշակվել ու ձեւավորվել են հետեւյալ ծրագրերը, հիմքերը, մեխանիզմները:

1. Գործունեության իրավական – քաղաքական միասնական փաթեթի հիմնական դրույթներն ու ուղղություններն են.

- ա) Իրավական–քաղաքական ուղղություն, որը ներառում է
 - Ռուսաստանի Կառավարության Դեկրետը Արեւմտյան Հայաստանի մասին՝ 29 դեկտեմբեր 1917 թ.,
 - Սեւրի Խաղաղության պայմանագիրը՝ 10 օգոստոս 1920 թ.,
 - ԱՄՆ 28-րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնի Իրավարար վճիռը՝ 22 նոյեմբեր 1920 թ.,
 - Կիլիկիայի Անկախության Հռչակագիրը՝ 4 օգոստոս 1920 թ.,
 - հարակից այլ պայմանագրեր եւ իրավական փաստաթղթեր:
- բ) Իրավական–քաղաքական ուղղություն եւ գործունեություն, որը ներառում է
 - ՄԱԿ-ի Գլխավոր Ասամբլեայի ընդունած «Բնիկ ժողովուրդների իրավունքների մասին» հռչակագիրը, 13 սեպտեմբեր 2007 թ.,
 - Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ազգային ինքնության եւ քաղաքացիության կառույցի ստեղծումն ու կայացումը,
 - հարակից այլ իրավական փաստաթղթեր եւ աշխատանքներ:
- գ) Իրավական ուղղություն, որը ներառում է Հայերի ցեղասպանության դատապարտման եւ հատուցման ուղղությամբ իրականացվող աշխատանքները միջազգային դատական ատյաններում, այդ թվում՝ Հաագայի դատարանում:
- դ) Իրավական ուղղություն, որը ներառում է Հայոց պատմամշակութային եւ քաղաքակրթական արժեքների պաշտպանության ուղղությունը Եվրոպական Մարդու իրավունքների դատարանում եւ համապատասխան այլ ատյաններում:

2. Գործունեության իրավական – քաղաքական հիմքերն են.

- ա) «Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնորոշման իրավունքի մասին» հռչակագիրը (17 դեկտեմբեր, 2004 թ.),
- բ) «Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների մասին» հռչակագիրը (20 հունվար, 2007 թ.),
- գ) Արեւմտյան Հայաստանի Կառավարության ստեղծման մասին հռչակագիրը (4 փետրվար, 2011 թ.),
- դ) Արեւմտյան Հայաստանի պետական համակարգի մասին որոշումը (2 մարտ, 2011 թ.),
- ե) Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի կայացրած «Արեւմտյան Հայաստանի եւ Արեւմտյան Հայաստանի հայերի Մշտական, զինված, դրական չեզոքության մասին» որոշումը (29 մարտ, 2011 թ.),
- զ) Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) ձեւավորման մասին հռչակագիրը (24 մայիս, 2013 թ.),
- է) «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի կանոնակարգի մասին» օրենքը (7 մարտ, 2014 թ.),
- ը) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահի հրամանագիրը Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագծի մշակման հանձնաժողով ստեղծելու մասին (10 օգոստոս, 2014 թ.):

3. Գործունեության մեխանիզմներն ու լծակներն են.

- ա) Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը, որի գործունեության արդյունքում ձեւավորվում է Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ազգային ինքնության եւ քաղաքացիության կառույցը, ինչը տալիս է Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքները միջազգային ամենատարբեր ձեւաչափերում պաշտպանելու եւ իրականացնելու հնարավորություն: Մա ի հակադրություն «սփյուռքահայ» որակման, որն ունի թերի ազգային ինքնություն եւ չի ենթադրում ազգային – պետական նշանակության կոնկրետ իրավունքներ եւ դրանք պաշտպանելու եւ իրագործելու հնարավորություն:
- բ) Այսպիսով, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը եւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետականության երեք կառույցները՝ Արեւմտյան Հայաստանի Կառավարությունը, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովը (Խորհրդարանը), Արեւմտյան Հայաստանի Նախագահական կառույցը եւ Նախագահական Խորհուրդը միասին իրականացնում են աշխատանքներ պաշտպանելու Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքները Արեւմտյան Հայաստանի նկատմամբ եւ ձեւավորելու ու հաստատելու Արեւմտյան Հայաստան պետությունը՝ Բնօրրան Հայրենիքում:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության կայացումը, Հայոց պետականաշինության գործում, շարունակական եւ կարելուք քայլ է՝ ազատ, անկախ, ինքնիշխան եւ միացյալ Հայաստանի հաստատման գործում:

Հաղթանակը մերն է լինելու:

Տիգրան Փաշաբեգյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետ

20.08.2014 թ.

**ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ
ՀԻՄՆԱՂԻՐ ԺՈՂՈՎԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

2004 թվականի դեկտեմբերի 17-ին, Արցախի Շուշի քաղաքում, տեղի ունեցավ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի հիմնադիր ժողովը, որտեղ ներկա էին հիմնադիր ժողովի անդամներ՝ Արմենակ Աբրահամյանը, Հովսեփ Հովսեփյանը, Աշոտ Բաբայանը, Վաչագան Իշխանյանը, Հրաչյա Փիլիպոսյանը, Վիտալի Բալասանյանը, Կոմիտաս Դանիելյանը, Մելանյա Բալայանը, Սամվել Կարապետյանը, Ժիրայր Սեֆիլյանը, Գագիկ Սարգսյանը...

Հիմնադիր ժողովը քննության առավ հետեւյալ հարցերը՝

1. Արեւմտեան Հայաստանի Հայերի Ազգային Խորհրդի կազմավորման հարցը,
2. Արեւմտեան Հայաստանի Հայերի Ազգային Խորհրդի կողմից՝ «Արեւմտեան Հայաստանի Հայերի իրավունքների մասին» Հռչակագրի պատրաստումը,
3. Արեւմտեան Հայաստանի Հայերի Ազգային Խորհրդի աշխատանքների համակարգողի թեկնածուության առաջադրման եւ ընտրության հարցը:

Միաձայն քվեարկությամբ՝

հաստատվեց Արեւմտեան Հայաստանի Հայերի Ազգային Խորհրդի հիմնադրումը, հաստատվեց Արեւմտեան Հայաստանի հայերի Ազգային Խորհրդի կողմից՝ «Արեւմտեան Հայաստանի Հայերի իրավունքների մասին» Հռչակագրի պատրաստման հանձնարարականը,

Արմենակ Աբրահամյանը ընտրվեց Արեւմտեան Հայաստանի Հայերի Ազգային Խորհրդի աշխատանքների համակարգող եւ կազմակերպիչ:

Այդպիսով՝ Արեւմտեան Հայաստանի Հայերի Ազգային Խորհրդի աշխատանքներն ավարտվեց:

Արեւմտեան Հայաստանի Հայերի Ազգային Խորհուրդ
Շուշի, 17 դեկտեմբեր 2004 թ.

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅՈՑ

ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ԻՐԱԻՈՒՆՔԻ ՀՈՉԱԿԱԳԻՐԸ

Արեւմտեան Հայաստանի հայոց Ազգային Խորհուրդը տարագիր հայ ժողովուրդի միասնական կամքը արտայայտելով, բոլոր հայերու ձգտումներուն իրականացման եւ պատմական արդարութեան վերականգնման յանձնառու հայ ազգի ճակատագրին հանդէպ իր պատասխանատուութեան գիտակից, մարդու իրաւունքներու հռչակագրի համընդհանուր սկզբունքերուն եւ առհասարակ միջազգային իրաւունքով ընդունուած չափանիշներուն հիմնուելով Ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքը կիրառելով՝

ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԷ

Արդարութեան վրայ հիմնուած ժողովրդավար ընկերութեան հաստատումը հետապնդող ազգի վերակենդանացման գործընթացի մեկնարկը.

1) «Թրքահայաստան» կոչուած Հայաստանը կը վերանուանուի Արեւմտեան Հայաստան (Հայրենիք): Արեւմտեան Հայաստանը (Հայրենիք) պիտի ունենայ իր դրօշը, զինանշանը եւ ազգային օրհներգը:

2) Արեւմտեան Հայաստանը (Հայրենիք) պիտի ըլլա ինքնավար պետութիւն՝ ազգային գերագոյն իշխանութիւն, անկախութիւն, լիարժէք գերիշխանութիւն եւ իրաւունքներ վայելող: Ազգային բացառապէս Արեւմտեան Հայաստանի (Հայրենիք) Սահմանադրութիւնն ու Արդարադատութիւնը:

3) Արեւմտեան Հայաստանի (Հայրենիք) երաշխաւորը իր ժողովուրդն է՝ այսօր տարագիր, որ իր իշխանութիւնը պիտի կիրառէ ուղղակիօրէն, ինչպէս նաեւ իր ներկայացուցիչներուն միջոցով՝ հիմնուելով Սահմանադրութեան եւ օրէնքներուն վրայ: Յանուն Արեւմտեան Հայաստանի (Հայրենիք) արտայայտուելու իրաւունքը Ազգային Խորհուրդի բացառիկ իրաւունքն է:

4) Արեւմտեան Հայաստանի (Հայրենիք) անդամ կը հանդիսանան բոլոր այն անդամները, որոնք կրնան հիմնաւորել իրենց տարագրեալ ըլլալը եւ իրենց ընտանեկան ծագումը՝ նոյնիսկ մի քանի սերունդ վաղեմութիւն ունեցող: Արեւմտեան Հայաստանի (Հայրենիք) անդամները կը վայելեն Ազգային Խորհուրդի պաշտպանութիւնն ու օգնութիւնը: Ազգային Խորհուրդը իր բոլոր անդամներուն ազատութիւնը եւ անոնց միջեւ հաւասարութիւնը կ'երաշխաւորէ:

5) Մարդոց եւ իրերու անվտանգութիւնը եւ սահմաններու անձեռնմխելիութիւնը ապահովելու նպատակով Արեւմտեան Հայաստանը (Հայրենիք) կը ստեղծէ իր ուրոյն պաշտպանական կառոյցը, հանրային ապահովութեան եւ պետական կառոյցները՝ Ազգային Խորհուրդին ընդդատեալ: Արեւմտեան Հայաստանը (Հայրենիք) իր անդամներուն իւրաքանչիւրի ազգային ծառայութեան խնդիրի կարգաւորումը կը տնօրինէ անկախաբար կերպով: Արեւմտեան Հայաստանի (Հայրենիք) պաշտպանական ուժերը կրնան տեղակայուիլ/տեղաբաշխուիլ բացառապէս Ազգային Խորհուրդի որոշումով՝ Ազգային Խորհուրդի Նախագահի բարձր հրամանատարութեան ներքոյ:

6) Միջազգային իրաւունքի գետնի առումով Արեւմտեան Հայաստանը արտաքին անկախ քաղաքականութիւն կը վարէ: Ան ուղղակի յարաբերութիւններ կը հաստատէ միւս պետութիւններուն հետ եւ կը մասնակցի միջազգային կազմակերպութիւններու գործունէութիւններուն:

7) Արեւմտեան Հայաստանի ազգային հարստութիւնը՝ իր ժողովուրդը, հողը, ընդերքը, օդային տարածքը, ջուրերը եւ այլ բնական պաշարները, տնտեսական եւ մտաւոր ներուժն ու մշակութային կարողութիւնը Ազգին կը հանդիսանան: Անոնց վարումը, օգտագործումը, վայելումը եւ տիրանալը կը վերահսկուին Արեւմտեան Հայաստանի օրէնքներով:

8) Արեւմտեան Հայաստանը (Հայրենիք) կ'որոշէ իր տնտեսական համակարգի սկզբունքները եւ կը տնօրինէ համակարգի կարգաւորումը. անհրաժեշտութեան պարագային կրնայ ստեղծել իր սեփական տարադրամը, ազգային դրամատունը, ելեւմտական փոխառութեան, հարկերու եւ այլազան ծառայութիւններու իր համակարգը՝ հիմնուած սեփականութեան տարբեր ձեւերու դրութեան վրայ:

9) Իր իսկ մէջ Ազգային Խորհուրդը կ'երաշխաւորէ խօսքի, մամուլի եւ խղճի ազատութիւնը, օրէնսդիր, գործադիր եւ դատական իշխանութիւններու իրարմէ անջատ գոյութիւնը, արհեստակցական եւ մասնագիտական միութենական համակարգը, բազմակարծութիւնը եւ պետական պաշտօնեաներու ու պաշտպանական ուժերու ապաքաղաքական բնոյթը:

10) Ազգային Խորհուրդը կ'երաշխաւորէ կեանքի բոլոր ոլորտներուն մէջ արեւմտահայերէնի կիրառումը՝ որպէս պետական լեզու: Ազգային Խորհուրդը կը ստեղծէ իր ուրոյն կրթական համակարգը եւ գիտական ու մշակութային զարգացման դրութիւնը.

11) Ազգային Խորհուրդը 1894–էն 1923 գրաւման ենթարկուած իր տարածքին վրայ (Արեւմտեան Հայաստան, Հայրենիք) թուրքերուն կողմէ կատարուած Յեղասպանութեան միջազգային ճանաչումին հասնելու պարտականութեան զօրավիգ է:

12) Ազգային Խորհուրդը զօրավիգ է տարագրեալներու սերունդներու վերահաստատումին զուգահեռ պէտք է վճարուի վնասուց յատուցում՝ ստեղծելով Միջազգային Հիմնադրամ՝ մեծ մասամբ Հայոց Յեղասպանութեան մէջ պատասխանատու ճանչցուած պետութիւններու արդեամբ:

13) Այս հռչակագիրը հիմք կը ծառայէ Արեւմտեան Հայաստանի (Հայրենիք) Սահմանադրութեան մշակման, եւ, մինչեւ անոր ընդունումը, հիմք կը ծառայէ օրէնքներ ներմուծելու եւ գործող սահմանադրութեան յաւելումներ ընելու համար, ազգային իշխանութիւններու գործունէութեան համար եւ նոր օրէնսդրութեան մշակման համար:

Արեւմտեան Հայաստանի Հայոց Ազգային Խորհուրդ
Շուշի, 17 դեկտեմբեր 2004 թ.

ՀՌՉԱԿԱԳԻՐ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐՈՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ

Արեւմտեան Հայաստանի Հայերու Ազգային Խորհուրդը, արտայայտելով Արեւմտեան Հայաստանի հայոց կամքը ու գիտակցելով իր պատասխանատուութեան խիստ կարեւորութիւնը իր ժողովուրդի հանդէպ, զոր կ'առնչուի անոնց իղձերու իրականացման եւ խեղաթիւրուած արդարութեան վերականգնման գործընթացին, հանդէս կու գայ հրապարակելու հետեւեալ որոշումը՝
Յենուելով միջազգային հետեւեալ հանգամանքներու վրայ.

- ա) ՄԱԿ-ի մարդու իրաւանց համընդհանուր սկզբունքներուն,
- բ) միջազգային իրաւունքի հանրաձանօթ չափանիշներուն,
- գ) Արեւմտեան Հայաստանի հայերու ինքնորոշման իրաւունքի կիրառման անհրաժեշտութեան, որ պահանջուած է Ազգային Խորհուրդի կողմէ 2004 թ. դեկտեմբեր 17-ին,

ԿԸ ՀՌՉԱԿԷ

Աշխարհասփիւռ հայութեան լիիրաւ պետական կառոյցի մը ստեղծումը, այսինքն՝ Արեւմտեան Հայաստանի վտարանդի կառավարութեան կազմութեան սկիզբը:

Սոյն կառավարութեան ձեւաւորման երաշխիքները հաստատուած են իրաւական հետեւեալ որոշումներով.

ՅՕԴՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

1. 29 դեկտեմբեր 1917 թ. (11 յունուար 1918 թ.) Ռուսաստանի հրամանագիրը, որ կը ճանչնայ Արեւմտեան Հայաստանի անկախութիւնը. Ռուսիոյ Ժողովրդական պատուիրակներու Խորհուրդը լոյս կ'ընծայէ «Թրքահայաստանի վերաբերող հրամանագիրը» 1917 թ. դեկտեմբեր 31-ին (1918 թ. յունուար 13) «Բրաւտայի» թիւ 227-ի մէջ:
2. 2 յունուար 1918 թ. Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդի դիմումը՝ ներկայացուած ֆրանսական կառավարութեան ճանչնալու Արեւմտեան Հայաստանի անկախութիւնը:
3. 10 օգոստոս 1920 թ. Սերի Խաղաղութեան դաշնագիրը եւ ԱՄՆ-ու նախագահ Ու. Ուիլսոնի իրաւարար վճիռը (22 նոյեմբեր 1920 թ.) եւ մինչեւ օրս վավերական ու իրենց իրաւաբանական ոյժը չկորսնցուցած միջազգային փաստաթուղթերու տը իւրէ (De jure) եւ տը ֆաքթօ (De facto) գոյութիւնը Արեւմտեան Հայաստանի վերաբերեալ:

Կը նշենք հետեւեալ կարեւոր ամսաթիւերը. 1920 թ. Սան Ռեմօյի խորհրդածողով, 1920 թ. ապրիլ 24, Սերի Խաղաղութեան դաշնագրի ստորագրումը արեւմտեան գերտերութիւններու կողմէ, 1920 թ. մայիս 11, Սերի Խաղաղութեան դաշնագրի

յանձնումը թրքական կառավարության, 1920 թ. օգոստոս 10, Սեւրի Խաղաղության դաշնագրի ստորագրումը Թուրքիոյ կողմէ: 1960 թ. դեկտեմբեր 14,

4. 14 դեկտեմբեր 1960, ՄԱԿ-ի Ընդհանուր Ժողովի Որոշումը Գաղութային ժողովուրդներու եւ երկիրներու անկախութեան արտօնութեան յայտարարութեան հիմամբ:

5. Արեւմտեան Հայաստանի հայերը իբրեւ բնիկ ժողովուրդ իրենց ինքնորոշման իրաւունքի տէրն են՝ համաձայն ՄԱԿ-ի Ընդհանուր Ժողովի կողմէ ընդունուած Յայտարարութեան 2007 թ. սեպտեմբեր 13-ին:

«Բնիկ ժողովուրդները ինքնորոշման իրաւունք ունին, որու հիման վրայ անոնք ազատօրէն կ'որոշեն իրենց քաղաքական կարգավիճակը, եւ ազատօրէն կ'ապահովեն իրենց տնտեսական, ընկերային եւ մշակութային բարգաւաճումը» (Յօդ. 3):

ՅՕԴՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

1. Արեւմտեան Հայաստանի հայոց իրաւունքներու ապահովումն ու իրականացումը կարելի է միայն Արեւմտեան Հայաստանի կառավարութեան հովանաւորութեամբ:

2. Ամէն աքսորուած հայու շառաւիղի իրաւունքն է վերադառնալու իր պապենական հայրենիքը ու բարգաւաճելու այդտեղ:

3. Հայ Ազգային Խորհուրդը կը հրաւիրէ արտաքին աշխարհի ուշադրութիւնը՝ մասնակցելու Արեւմտեան Հայաստանի պատմական տարածքներու ճանաչմանը իր նահանգներով (վիլայէթներով)՝ ներառեալ ուիլսընեան սահմանները եւ ընդունելու զայն իբրեւ անհերքելի իրողութիւն:

4. 1894–1923 թթ. թուրքական յաջորդական իշխանութիւններու կողմէն Անատոլիայի եւ Արեւմտեան Հայաստանի մէջ գործադրած ցեղասպանութեան հետեւանքով ոչնչացուած եւ իւրացուած են բռնութեամբ աքսորուած հայերու գոյքերը, որոնց համար կը պահանջուի վերադարձնել Արեւմտեան Հայաստանի կառավարութեանը՝ իբրեւ միակ հեղինակաւոր իշխանութիւն:

ՅՕԴՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

Արեւմտեան Հայաստանի վտարանդի կառավարութեան կազմութիւնը տարագիր հայոց կարգավիճակի ծնունդն է:

Ուստի, հարկ է նկատի ունենալ հետեւեալ սահմանումները.

1. Արեւմտեան Հայաստանի վտարանդի կառավարութիւնը կը կազմուի Արեւմտեան Հայաստանի Հայերու Ազգային Խորհուրդի պատգամաւորներու կողմէ: Վտարանդի կառավարութիւնը օժտուած է նաեւ պետական իշխանութեան գերակայութեամբ եւ լիազօրութեամբ:

2. Արեւմտեան Հայաստանի հայոց անունով հանդէս գալու իրաւունքը կը պատկանի բացառապէս Արեւմտեան Հայաստանի վտարանդի կառավարութեանը:
3. Աշխարհասփիւռ հայութիւնը Արեւմտեան Հայաստանի քաղաքացիութեան իրաւունք ունի: Արեւմտեան Հայաստանի քաղաքացիները կը գտնուին անոր պաշտպանութեան եւ հովանաւորութեան ներքոյ:
4. Արեւմտեան Հայաստանի կառավարութիւնը կ'ապահովէ իր քաղաքացիներու ազատ եւ իրաւահաւասար զարգացումը՝ անկախ անոնց ազգային, ցեղային եւ դաւանական պատկանելիութենէն:
5. Արեւմտեան Հայաստանի կառավարութիւնը հանրային անվտանգութեան պահպանման համար կը ստեղծէ համապատասխան մարմիններ եւ կառավարական կառոյցներ:
6. Արեւմտեան Հայաստանի կառավարութիւնը, իբրեւ միջազգային իրաւունքի ենթակայ, անմիջական յարաբերութիւններ կը հաստատէ այլ պետութիւններու եւ ազգային պետական կազմաւորումներու հետ, կը մասնակցի միջազգային կազմակերպութիւններու գործունէութիւններուն:

ՅՕԴՈՒԱԾ ՉՈՐՐՈՐԴ

1. Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը կը յանձնարարէ Արեւմտեան Հայաստանի կառավարութեան՝ միջազգային յայտարարութիւններու եւ պայմանագրերու ընդունման միջոցով հաստատել, որ.
 - ա) Արեւմտեան Հայաստանի հարստութիւնը՝ հողը, ընդերքը, օդային տարածութիւնը, ջրային եւ այլ բնական պաշարները, տնտեսական, մտաւոր եւ պատմամշակութային կարողութիւնները, Արեւմտեան Հայաստանի հայերու սեփականութիւնն են:
 - բ) Արեւմտեան Հայաստանի հարստութեան տիրապետման, օգտագործման եւ տնօրինման կարգը կ'որոշուի Արեւմտեան Հայաստանի կառավարութեան օրէնքներով:
 - գ) Արեւմտեան Հայաստանի կառավարութիւնը Թուրքիոյ Հանրապետութեան մէջ նաեւ ունի ազգային հարստութիւն, որոնց կարգին ոսկիի պաշարներու, ալմաստի եւ արտարժոյթի հիմնադրամներու մասնաբաժնի իրաւունք:
2. Արեւմտեան Հայաստանի կառավարութիւնը իր տիրապետութեան տակ գտնուելիք ամբողջ տարածքին վրայ ապահովելու է խօսքի, մամուլի եւ խղճի ազատութիւն, օրէնսդրական, դատական եւ գործադիր իշխանութիւններու իրաւահաւասարութիւն, ինչպէս նաեւ՝ Արեւմտեան Հայաստանի տարածքի վրայ տեղակայուելիք իրաւապահ մարմիններու եւ զինեալ ոյժերու ապաքաղաքականացում:
3. Արեւմտեան Հայաստանի կառավարութիւնը կը հռչակէ հայերէնը որպէս պետական լեզու, ընդունելով արեւմտահայերէնի եւ արեւելահայերէնի համազօր օգտագործումը, կառավարութեան պաշտօնական գրագրութեան լեզուն կը յայտարարէ արեւմտահայերէնը: Կառավարութիւնը կը ստեղծէ կրթական, գիտական եւ մշակութային սեփական համակարգ:

4. Արեւմտեան Հայաստանի կառավարութիւնը կը սատարէ Արեւմտեան Հայաստանի եւ Թուրքիոյ մէջ կատարուած ցեղասպանութեան ճանաչման գործին՝ համաձայն Հայ Ազգային Խորհուրդի յայտարարութեան:

5. Սոյն Հռչակագիրը հիմք կը ծառայէ Ազգային Խորհուրդի համար՝ ժամանակաւորապէս նշանակելու եւ հաստատելու Արեւմտեան Հայաստանի կառավարութեան լիազօր ներկայացուցիչ մը միջազգային կառոյցներու մէջ՝ որոշում կայացնելու իրաւունքով:

Ուստի, կոչ կ'ընենք ձեզ, հայեր, Արեւմտեան Հայաստանի, Հայաստանի Հանրապետութեան, Արցախի, Ջաւախքի, եւ թէ՛ աշխարհով մէկ սփռուած, մասնակցիլ կառավարութեան գործունէութեանց՝ ձեր գիտելիքներով, փորձառութիւններով եւ մասնագիտութիւններով:

Արեւմտեան Հայաստանի Հայերու Ազգային Խորհուրդ
4 փետրուար, 2011 թ., Փարիզ, Ֆրանսա

ՈՐՈՇՈՒՄ

թիվ 1/2011 – 29.03.2011 թ.

ԱՐԵՒՍՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

«ԶԷԶՈՔ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՒ ԱՆՁԱՆՑ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՒ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՑԱՄԱՔԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԺԱՄԱՆԱԿ» ՀԱԱԳԱ, 18 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1907 թ. ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ (Convention V) ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ

– ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ Է–

ԱՐԵՒՍՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ԵՒ

ԱՐԵՒՍՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՄՇՏԱԿԱՆ, ԶԻՆՎԱԾ, ԴՐԱԿԱՆ ԶԷԶՈՔՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ն Ա Խ Ա Բ Ա Ն

Նկատի առնելով մարդկության եւ հայության կրած մարդկային, հոգեւոր, մշակութային, նյութական եւ տարածքային կորուստները Առաջին եւ Երկրորդ համաշխարհային պատերազմների ժամանակ,

Հաշվի առնելով այն ճշմարտությունը, որ մարդկությունն այսօր գտնվում է հոգեւոր–մշակութային, բարոյա–հոգեբանական եւ տնտեսական–քաղաքական խոր ճգնաժամի մէջ, որոնք սպառնում են քաղաքակրթությունների բախմամբ եւ Երրորդ համաշխարհային պատերազմի հրահրմամբ,

Նկատի ունենալով «Չեզոք պետությունների եւ անձանց իրավունքների եւ պարտավորությունների մասին ցամաքային պատերազմի ժամանակ» Հաագա, 18 հոկտեմբեր 1907 թ. Կոնվենցիան (Convention V), որպես մարդկության եւ հայության իրավական ուղիղ ճանապարհ՝ խուսափելու համար ազգամիջյան եւ միջկրոնական բախումներից, նաեւ հակամարտություններից եւ պատերազմներից,

Հաշվի առնելով այն փաստը, որ Արեւմտյան Հայաստանի պետականության բացակայությունը ծավալապաշտական քաղաքականության պատճառով Արեւմտյան Հայաստանի հայությանը իրավականորեն զրկեց նույն՝ «Չեզոք պետությունների եւ անձանց իրավունքների եւ պարտավորությունների մասին ցամաքային պատերազմի ժամանակ» Հաագա, 18 հոկտեմբեր 1907 թ. Կոնվենցիային (Convention V) մաս կազմելու հնարավորությունից, ինչպես նաեւ՝ համապարփակ ինքնապաշտպանություն կազմակերպելու իր բնական իրավունքից, որով Հայկական պետությունը, որպես անկախ իշխանություն, եթե գոյություն ունենար՝ անպայման օգտվելու էր «Չեզոք պետությունների եւ անձանց իրավունքների եւ պարտավորությունների մասին ցամաքային պատերազմի ժամանակ»՝ Հաագա, 18 հոկտեմբեր 1907 թ. Կոնվենցիայի (Convention V) դրույթներից, նաեւ խաղաղության առաջին պայմանագրից՝ 1899 թ.:

Անհրաժեշտ համարելով ընդգծել այն փաստը, որը հատուկ վերհիշեցման ու գնահատման է արժանի, երբ 1915 թ. մայիս 24-ին Եռյակ համաձայնության պետությունները՝ Մեծ Բրիտանիան, Ֆրանսիան եւ Ռուսաստանը, առաջինը հանդես եկան Օսմանյան կառավարության կողմից հայերի բնաջնջման քաղաքականության դեմ համատեղ հայտարարությամբ, որով Օսմանյան կառավարության կողմից հայերի նկատմամբ իրականացված բռնությունները որակեցին, որպես «Թուրքիայի նոր ոճիրը ընդդեմ մարդկության եւ քաղաքակրթության» (1):

Հիմնվելով պատմական այն փաստի վրա, որ Հայկական Կիլիկիան անկախություն հռչակեց 1920 թ. օգոստոս 4-ին, բայց Ֆրանսիան, շրջանցելով 1915 թ. հոկտեմբեր 27-ին Հայկական Կիլիկիայի ինքնավարության վերաբերյալ համաձայնությունը Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի ներկայացուցիչ Պօղոս Նուպար Փաշայի եւ Ֆրանսայի արտաքին գործերի նախարարության արեւելյան բաժնի պետ Ֆրանսուա Ջորջ-Փիքոդի միջեւ, զինաթափեց ու լքեց Կիլիկիայի հայերին, ինչի հետեւանքով Կիլիկիայի անկախությունը չգոյատեւեց (2):

Այս տարին այն ժամանակաշրջանն էր, երբ, հենվելով միջազգային ընդունված չափանիշների վրա, Օսմանյան կայսրությունը անդամահատվեց, եւ որի հիման վրա ստեղծվեցին նոր, անկախ արաբական պետություններ:

Հիմնվելով նաեւ այն իրողության վրա, որ 1918 – 1920 թթ. Հայկական Աշխարհի ազատագրական պայքար մղող նահանգները՝ Նախիջեւան, Զանգեզուր, Արցախ,

Ջավախք եւ Հայաստանի Հանրապետություն, ոտնձգությունների ենթակա դարձան թուրքական եւ ադրբեջանական զինված ուժերի կողմից,

Եւ այն հանգամանքը, որ մինչ 1920 թ. Հայաստանի Հանրապետությունը անդամակցության խնդրանքով Ազգերի Լիգային ուղղված դիմումի պատասխանին էր սպասում, քեմալական Թուրքիան նոր հարձակման էր ենթարկում Հայաստանն ու հայությունը՝ տապալելու համար Մերի Խաղաղության դաշնագրի դրույթների եւ ԱՄՆ 28-րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնի Իրավարար վճռի իրագործումը Հայաստանում,

Ինչպես նաեւ պատմական այլ իրադարձություններ, որոնք տասնամեակներ շարունակ արգելափակեցին հայ ժողովրդի ազատ, ինքնիշխան ապրելու, զարգանալու եւ առաջընթացի իրավունքը իր իսկ տարածքներին վրա՝ որպես բնիկ ժողովուրդ:

Եւ վերջապես, ՄԱԿ-ի հռչակած միջազգային սկզբունքների եւ չափանիշների համաձայն, վերահաստատելով մեր հանձնառությունը հակամարտությունների խաղաղ կարգավորման սկզբունքին՝ նպաստելու համար տարածաշրջանային խաղաղությանն ու անվտանգությանը, ապահովելու համար ժողովուրդների ազատ զարգացման եւ առաջընթացի իրավունքը,

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը սույն որոշմամբ հայտարարում է՝

1. Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Մշտական, Ձինված, Դրական Չեզոքությունը բռնագրավված Երկրամասի՝ Արեւմտյան Հայաստանի դե յուրե (de jure) եւ դե ֆակտո (de facto) տարածքների վրա, նկատի ունենալով առաջին հերթին՝ ա) ինչպես Հայաստան – Թուրքիա սահմանագատումը՝ համաձայն ԱՄՆ 28-րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնի Իրավարար վճռի, 22 նոյեմբեր 1920 թ. (3),

բ) այնպես էլ պատմական Հայաստանի, այդ թվում՝ Արեւմտյան Հայաստանի եւ Հայկական Կիլիկիայի, համաձայն՝ ՄԱԿ-ի «Գաղութային երկրներին եւ ժողովուրդներին անհապաղ անկախություն շնորհելու մասին» Հռչակագրի, 14 դեկտեմբեր 1960 թ.,

գ) եւ վերջապես, Արեւմտյան Հայաստանի նկատմամբ, որպես բնիկ ժողովուրդ, Արեւմտյան Հայաստանի Հայերի ունեցած՝ պատմական, ծագումնաբանական, մշակութային, քաղաքակրթական, պետականաստեղծ անժխտելի, անբեկանելի եւ անժամանցելի իրավունքները՝ համաձայն ՄԱԿ-ի «Բնիկ ժողովուրդների իրավունքների մասին» Հռչակագրի, 13 սեպտեմբեր 2007 թ.:

2. Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի Մշտական, Ձինված, Դրական Չեզոքության Հայտարարությունը տարածվում է, թե՛ Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիություն ստացած եւ թե՛ դեռեւս չստացած բոլոր հայերի վրա՝ հիմք ընդունելով այն փաստը, որ նրանք սփյուռքա-հայեր չեն, ինչպես ներկայացվում է մինչեւ այսօր, այլ

Հայոց ցեղասպանության եւ բռնագաղթի հետեւանքով աշխարհի տարբեր երկիրների մեջ բնակություն հաստատած Արեւմտյան Հայաստանի հայեր:

3. Արեւմտյան Հայաստանի հայերը, ներառյալ՝ Հայկական գաղթավայրերի բնակչությունը, ժամանակակից աշխարհի մեջ տեղի ունեցող ագրեսիվ պատերազմների, հեղաշրջումների, ազգամիջյան եւ միջկրոնական ընդհարումների, նաեւ այսպէս կոչված քաղաքակրթությունների բախման եւ դրանցից բխող բռնություններին, կոտորածներին եւ ցեղասպանություններին, առավել եւս հրահրված կամ ուղղորդված քառսային վիճակներին չմասնակցելու իրավունք ունի համաձայն՝ «Չեզոք պետությունների եւ անձանց իրավունքների եւ պարտավորությունների մասին ցամաքային պատերազմի ժամանակ»՝ Հաագա, 18 հոկտեմբեր 1907 թ. Կոնվենցիայի (Convention V):

4. Արեւմտյան Հայաստանի հայերը, ներառյալ՝ Հայկական գաղթավայրերի բնակչությունը, հաջորդական բռնություններից, հարձակումներից, բռնագաղթերից ու կոտորածներից պաշտպանվելու, ինչպէս նաեւ իր բնակության երկիրը արտաքին ագրեսիայից պաշտպանելու իրավունք ունի, համաձայն՝ ՄԱԿ-ի կանոնադրության 51-րդ հոդվածի, որը շեշտում է՝ «Անհատական եւ հավաքական ինքնապաշտպանության իրավունքը»:

5. Արեւմտյան Հայաստանի հայերը, ներառյալ՝ Հայկական գաղթավայրերի բնակչությունը, իր բնակության երկրի կողմից այլ երկրի նկատմամբ իրականացված ագրեսիային ու ներքաղաքական բախումներին, նաեւ քաղաքացիական կռիվներին չմասնակցելու իրավունք ունի, համաձայն՝ «Չեզոք պետությունների եւ անձանց իրավունքների եւ պարտավորությունների մասին ցամաքային պատերազմի ժամանակ»՝ Հաագա, 18 հոկտեմբեր 1907 թ. Կոնվենցիայի (Convention V):

Արեւմտյան Հայաստանի հայերի խաղաղ ու անվտանգ ապրելու եւ զարգանալու որպէս օրինակ ունենք Լիբանանի հայ համայնքի քաղաքական առաջատար ուժերի միացյալ հայտարարությունը՝ 1975–1990 թթ. տեղի ունեցած ներքաղաքական ճգնաժամի հաղթահարման խնդրով, որը բնորոշվեց որպէս «Լիբանանի հայության դրական չեզոքություն»:

6. Արեւմտյան Հայաստանի հայերը, բոլոր այն դեպքերում, երբ հարկադրված են պաշտպանելու իրենց Մշտական, Ջինված, Դրական Չեզոքությունը՝ կազմակերպում են հասարակական կարգի եւ համայնքի անվտանգության, պաշտպանության եւ տարածքային ապահովության զինված ուժեր, համաձայն՝ ՄԱԿ-ի կանոնադրության 51-րդ հոդվածի, որը շեշտում է «Անհատական եւ հավաքական ինքնապաշտպանության իրավունքը»:

7. Ինչպէս Արեւմտյան Հայաստանի հայերը, նույնպէս Հայոց Հայրենիքից տարբեր ժամանակաշրջաններում, տարբեր պատճառներով բռնագաղթված ու տարագրված հայությունը՝ բարոյական, պատմական, քաղաքակրթական, քաղաքական եւ քաղաքացիական բոլոր իրավունքներն ունեն կիրառելու Մշտական, Ջինված, Դրական Չեզոքության քաղաքականությունը, այն պատճառով, որ մինչեւ օրս Ազգերի Լիգան, սպա ՄԱԿ-ը ու Միջազգային ընկերակցությունը պատշաճ մակարդակով չեն

պաշտպանել Հայաստանի ու հայության բնական, մշտական եւ անօտարելի իրավունքները:

8. Այս առումով դատապարտելի են Ազգերի Լիգայի եւ ՄԱԿ-ի փաստաթուղթերի պարունակած անընդունելի այն դրույթները, որոնք տեղ են գտել առաջինի ստեղծած Միջկառավարական Խորհրդակցական Կոմիտեի որոշման մեջ՝ «Հայ փախստականների հարցերի եւ լքած գույքի մասին» (2 օգոստոս 1929 թ.) եւ երկրորդի՝ «Միջազգային մարդասիրական իրավունքի լուրջ խախտումների եւ միջազգային իրավունքի կոպիտ խախտումների զոհ դարձած անձանց իրավական պաշտպանության եւ փոխհատուցման հիմնական սկզբունքների եւ ուղեցույցների մասին» որոշման մեջ (թիվ 60/147 – 16 դեկտեմբեր 2005 թ.):

9. Արեւմտյան Հայաստանի հայերը, ներառյալ՝ Հայկական գաղթավայրերի բնակչությունը քաղաքական քաշկռույթների եւ չարաշահությունների դաշտից դուրս գալու եւ իր ազգային հիմնախնդիրներն իրավական մեկ հարթություն տեղափոխելու իրավունք ունի:

10. Աշխարհով մեկ սփռված 10 միլիոն հայերը կարողություն ունեն մեծամասնություն ապահովել եւ անվտանգություն հաստատել Արեւմտյան Հայաստանի մեջ, հետեւաբար իրավասու է եւ անհրաժեշտություն է Վիլսոնյան Իրավարար վճռի դե ֆակտո իրականացումը:

11. Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարությանը հանձնարարում է՝ այսուհետ իր օրենսդրական, իրավական, հայեցակարգային, կառուցվածքային եւ կազմակերպչական գործունեության մեջ առաջնորդվել «Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Մշտական, Զինված, Դրական Չեզոքության» քաղաքականության իրավական քաղաքական սկզբունքների համաձայն, ըստ որի՝ «Արեւմտյան Հայաստանը Մշտական, Զինված, Դրական եւ Անկախ, Ինքնիշխան Ժողովրդավարական Պետություն է»:

12. «Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Մշտական, Զինված, Դրական Չեզոքության Մասին» Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի Հայտարարությունը դե յուրե (de jure) ուժի մեջ է մտնում հայտարարությունից անմիջապես հետո, իսկ դե ֆակտո (de facto)՝ Հայտարարության մասին Որոշումը Նիդեռլանդների կառավարությանը հանձնելուց 60 օր հետո, համաձայն՝ «Չեզոք պետությունների եւ անձանց իրավունքների եւ պարտավորությունների մասին ցամաքային պատերազմի ժամանակ»՝ Հաագա, 18 հոկտեմբեր 1907 թ. Կոնվենցիայի (Convention V):

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդ

Այլ լեզուների թարգմանության դեպքում բնագիր է համարվում փաստաթղթի հայերենը:

Ծանոթագրություն

1. î»ë, Le premier communiqué turc. Agence Télég. Wolff. Constantinople, le 4 juin 1915, L'Agence Havas avait publié, le 24 mai, la déclaration suivante, après une entente préalable entre les Gouvernements de France, de Grande-Bretagne et de Russie:

**France, Grande-Bretagne et Russie. — DÉCLARATION DE LA TRIPLE-ENTENTE
TENANT POUR RESPONSABLE LE GOUVERNEMENT TURC DES MASSACRES COMMIS PAR LA TUR-
QUIE EN ARMÉNIE, EN DATE DU 24 MAI 1915.**

24 mai 1915. — Depuis un mois environ, la population kurde et turque de l'Arménie procède, de connivence et souvent avec l'aide des autorités ottomanes, à des massacres des Arméniens. De tels massacres ont eu lieu vers la mi-avril (nouveau style) à Erzeroum, Bertchun, Eghine, Akn, Bitlis, Mouch, Sasoun, Zeitoun et dans toute la Cilicie; les habitants d'une centaine de villages aux environs de Van ont été tous assassinés; dans la ville même, le quartier arménien est assiégé par les Kurdes. En même temps, à Constantinople, le gouvernement ottoman sévit contre la population arménienne inoffensive. — En présence de ces nouveaux crimes de la Turquie contre l'humanité et la civilisation, les gouvernements alliés font savoir publiquement à la Sublime-Porte qu'ils tiendront personnellement responsables desdits crimes tous les membres du gouvernement ottoman ainsi que ceux de ses agents qui se trouveraient impliqués dans de pareils massacres.

"Depuis un mois environ, les populations turque et kurde de l'Arménie procède, de connivence et souvent avec l'appui des autorités ottomanes, à des massacres des Arméniens. De tels massacres ont eu lieu vers la mi- d'avril (nouveau style) à Erzeroum, Terdjian, Eghine, Akn, Bitlis, Mouch, Sassoun, Zeitoun et dans toute la Cilicie; Les habitants d'une centaine de villages aux environs de Van ont été tous assassinés; dans la ville même, le quartier arménien est assiégé par les Kurdes. En même temps, à Constantinople, le Gouvernement ottoman sévit contre la population arménienne inoffensive.

En présence de **ces nouveaux crimes de la Turquie contre l'humanité et la civilisation**, les Gouvernements alliés font savoir publiquement à la Sublime Porte qu'ils tiendront personnellement responsables des dits crimes tous les membres du Gouvernement ottoman ainsi que ceux de ses agents qui se trouveraient impliqués dans de pareils massacres. "

«Գրեթէ մէկ ամիս է ի վեր, Հայաստանի թյուրք եւ քյուրտ բնակիչները օսմանյան հեղինակությունների թուլատուութեամբ ու յաճախ անոնց նեցուկը ունենալով ջարդեր կը գործադրեն Հայերի դէմ: Նման ջարդեր տեղի ունեցան ապրիլի կեսին Էրզրումի մէջ (Կարին), Թերճան, Եղինէ, Պիթլիս, Մուշ, Սասուն, Զէյթուն եւ ամբողջ Կիլիկիոյ մէջ: Վանի շրջակայ գրեթէ հարյուր գյուղերի հայերը բոլորն ալ սպաննուեցան եւ Վանի հայկական թաղամասը շրջապատուած էր քյուրտերի կողմէ: Միեւնուն ժամանակ օսմանյան Կառավարությունը չարչրկեցին Կոստանդնուպոլսու անպաշտպան հայ բնակչությունը: Մարդկութեան եւ քաղաքակրթութեան դէմ գործուած Թուրքիոյ այս նոր ոճիրներու հանդէպ դաշնակից կառավարութիւնները հանրօրէն կը տեղեկացնեն Մեծ Դռան, որ թուրք կառավարութեան բոլոր անդամները անհատապէս պատասխանատու պիտի համարուին, ինչպէս նաեւ բոլոր այն պաշտօնեաները, որոնք մասնակից դարձան այս ջարդերուն»:

2. La Correspondance d'Orient, Revue économique, politique et littéraire

Le 19 janvier, 1920,

- 1/ Le conseil supreme des allies a decider que le gouvernement de l'Etat Arménien est reconnu comme gouvernement de fait;
- 2/ Que cette reconnaissance ne préjuge pas la question des frontières de l'Etat armenien.

2. La Correspondance d'Orient, Revue économique, politique et littéraire

Հունվար 19, 1920,

1/ Դաշնակիցների Գերագուն Խորհուրդը հայտարարությամբ տեղեկացնում է, որ ճանաչում է Հայկական պետության կառավարությունը, որպես փաստացի կառավարություն,

2/ որոշուած է, որ ճանաչումը չի կանխորոշում Հայկական պետության սահմանների հարցը:

3. Իրավարար վճռի պաշտօնական եւ ամբողջական անվանումն է. «Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների նախագահի որոշումը Թուրքիո եւ Հայաստանի միջեւ սահմանի, Հայաստանի ծով ելքի եւ հայկական սահմանին հարակից թուրքական տարածքի ապառազմականացման վերաբերյալ», 22–ը նոյեմբերի, 1920 թ.:

3. Voici la Sentence Arbitrale officiel et complet ; "La décision du Président des Etats–Unis d'Amérique pour la détermination de la frontière entre la Turquie et l'Arménie, l'accès à la mer de l'Arménie et la démilitarisation de tout territoire turc adjacent".

ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ

ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴՐՈՇԻ ՄԱՍԻՆ

Համաձայն Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի 17 դեկտեմբեր 2004 թ. Հռչակագրի ա) Կետի Արեւմտյան Հայաստանը (Հայրենիք) պետք է ունենա իր պետական դրոշը, զինանշանը եւ օրհներգը: Ելնելով սույն Հռչակագրի դրույթներից՝ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը որոշեց հաստատել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նոր դրոշը:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության դրոշը Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական խորհրդանիշներից է:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության դրոշը քառագույն է: Կենտրոնում երկու խորհրդանշաններն են՝ մուգ կապույտ ութանկյան մեջ՝ ծիրանագույն հավերժության ութաթել նշանը, որոնք իմաստավորում են տիեզերական ներդաշնակությունը:

Ութանկյան չորս գագաթներից՝ սկիզբ առնող մուգ կապույտ ճառագայթները ձգվում են չորս ուղղությամբ, ինչպես աշխարհի չորս ծագերը, մուգ կապույտը երիզված է ծիրանագույնով, դրոշի չորս հատվածները բաց երկնագույն են:

Դրոշը խորհրդանշում է Հայկական բարձրավանդակը, որպես քաղաքակրթության բնօրրան:

Մուգ կապույտը խորհրդանշում է հայ ժողովրդի հավերժականությունը: Ծիրանագույնը խորհրդանշում է հայ ժողովրդի բանախոսությունը, արիականությունը եւ ստեղծագործ ազատության կենսասիրությունը: Բաց երկնագույնը խորհրդանշում է հայ ժողովրդի լուսավորչականությունը եւ առաքելականությունը: Սպիտակը խորհրդանշում է հայ ժողովրդի բարեպաշտությունը: Դրոշի լայնության եւ երկարության չափերի հարաբերությունն է՝ 1:2 – ի:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության դրոշի լայնության եւ երկարության հարաբերակցության չափերի պահպանմամբ կարող է օգտագործվել նաեւ փոքր կամ մեծ չափի դրոշ:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության դրոշի նկարագրության գունավոր պատկերը ներկայացվում է սույն օրենքին կից:

Անցումային դրույթներ

1. Մինչեւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության եւ Խորհրդարանի վերջնական ձեւավորումը սույն հրամանագիրն օրենքի ուժ ունի:
2. Սույն հրամանագրի ուժի մեջ մտնելու պահից Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի նախկին դրոշը հանձնվում է Արեւմտյան Հայաստանի Հայերի Ասամբլեային, որպես Ասամբլեայի խորհրդանիշ:
3. Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության դրոշը կիրառության մեջ է մտնում հրամանագրի ստորագրման պահից:

Արմենակ Աբրահամյան

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի Նախագահ

Փարիզ, Ֆրանսիա, 21.10. 2011 թ.

(Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Դրոշի գունավոր պատկերը տես, շապիկի 2-րդ էջին)

ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ

ԱՐԵՒՍՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԶԻՆԱՆՇԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Սույն Հրամանագրով հաստատվում է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Զինանշանը:

Զինանշանը վահան է, երկու եզրաշերտերով՝ կապույտ եւ ծիրանագույն: Վահանի վրա հավերժության նշանն է՝ ութանկյան մեջ, որի ճառագայթների շարունակման միջոցով վահանը բաժանվում է չորս մասի:

Զինանշանի բոլոր գույները կրկնում են Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Դրոշի գույները՝ կապույտ, ծիրանագույն, մուգ կապույտ, սպիտակ:

Արմենակ Աբրահամյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ

06.04.2015 թ.

(Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Զինանշանի գունավոր պատկերը տես, շապիկի 1-ին էջին)

ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ

Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնապաշտպանության ուժերի ստեղծման մասին, հիմնական նպատակ ունենալով պաշտպանելու հայությունն ու Հայաստանը

Հաշվի առնելով՝ մարդկության եւ հայության կրած մարդկային, հոգեւոր, մշակութային, նյութական եւ տարածքային կորուստները Առաջին եւ Երկրորդ համաշխարհային պատերազմների ժամանակ,

հաշվի առնելով՝ այն իրողությունը, որ մարդկությունն այսօր գտնվում է հոգեւոր-մշակութային, բարոյա-հոգեբանական եւ տնտեսա-քաղաքական խոր ճգնաժամի մեջ, որոնք սպառնում են միջկրոնական ու քաղաքացիական բախումներով եւ Երրորդ համաշխարհային պատերազմի հրահրմամբ,

հաշվի առնելով՝ Մերձավոր Արեւելքում ընթացող եւ խորացող ռազմաքաղաքական գործընթացները, որոնք կարող են սպառնալ տարածաշրջանի հայությանը եւ Հայաստանի ապահովությունը,

ինչպես նաեւ ՄԱԿ-ի հռչակած միջազգային սկզբունքների եւ չափանիշների համաձայն՝ կրկին վերահաստատելով մեր հանձնառությունը նպաստելու հակամարտությունների խաղաղ կարգավորման սկզբունքին, տարածաշրջանային խաղաղությանն ու անվտանգությանը, ապահովելու ժողովուրդների ազատ զարգացման եւ առաջընթացի իրավունքը,

Նկատի առնելով՝ Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնորոշման իրավունքի կիրառման անհրաժեշտությունը, որ պահանջված է Ազգային Խորհրդի կողմից 2004 թ. դեկտեմբեր 17-ին,

նկատի առնելով՝ Աշխարհասփյուռ հայության իրավունքը լիիրավ պետական կառույցի ստեղծման, այն է՝ Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության կազմության մասին Հռչակագիրը ընդունված՝ 4 փետրվար, 2011-ին, Փարիզ, Ֆրանսա,

նկատի առնելով՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Մշտական, Զինված, Դրական Չեզոքության քաղաքականություն որդեգրելու մասին (29.03.2011 թ.) Որոշումը «Չեզոք պետությունների եւ չեզոք անձանց իրավունքների եւ պարտականությունների մասին՝ ցամաքային պատերազմի ժամանակ» Կոնվենցիայի հոդվածների եւ դրույթների համաձայն (Հաագա, 18-ը Հոկտեմբերի 1907 թ.):

գիտակցելով մեր պատասխանատվությունը հայության խնդիրների հանդեպ, որ առնչվում են նրանց ինքնապաշտպանության իրավունքին եւ կյանքի ու գույքի ապահովության, ինչպես նաեւ հայության զարգացման ու առաջընթացի բնական իրավունքին հիմնված՝ ՄԱԿ-ի Մարդու Իրավունքների Համընդհանուր Հռչակագրի եւ ներպետական ու միջազգային հիմնարար այլ սկզբունքների ու նորմերի վրա.

Հրամանագրում եմ՝

Արեւմտյան Հայաստանի Հայերի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության Ինքնապաշտպանության հատուկ ուժերի ստեղծման գործընթացի սկիզբը՝ հիմնական նպատակ ունենալով պաշտպանել հայությունն ու Հայաստանը:

ա) Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնապաշտպանության ուժերը ստեղծվում են բոլոր այն վայրերում, որտեղ ապրում են Արեւմտյան Հայաստանի հայերը, ունենալով մեկ հիմնական խնդիր, կարիքի դեպքում մասնակցելու հայության եւ Հայաստանի պաշտպանությանը:

բ) Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնապաշտպանության ուժերը ունենալու են իրենց Կանոնագիրը եւ Վարքականոնը, որ կդրվի շրջանառության մեջ հետագայում:

գ) Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնապաշտպանության ուժերը օժտված են լինելու շարժունակությամբ եւ ըստ պահանջի տեղաշարժվելու եւ պահանջված տեղում համախմբվելու նպատակով:

դ) Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնապաշտպանության ուժերը գործելու են բացառապես Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Մշտական, Զինված, Դրական Չեզոքության մասին Որոշման (29.03.2011 թ.) եւ «Չեզոք պետությունների եւ չեզոք անձանց իրավունքների եւ պարտականությունների մասին՝ ցամաքային պատերազմի ժամանակ» Կոնվենցիայի հոդվածների ու դրույթների համապատասխան:

Արմենակ Աբրահամյան

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի Նախագահ
26.12.2012 թ.

ՀՌՉԱԿԱԳԻՐ

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) ձեւավորման մասին

Փարիզ, Ֆրանսիա, 24 մայիսի, 2013 թ.

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային խորհուրդը, Արեւմտյան Հայաստանի վտարանդի կառավարությունը եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողով (Խորհրդարան) ձեւավորող հատուկ հանձնաժողովը, ստանձնելով Արեւմտյան Հայաստանի պետական համակարգերի կազմավորման ու ստեղծման, հայերի գոյության ու ինքնության պահպանման, Արեւմտյան Հայաստանի տնտեսության վերականգնման ու վերաշինության պատասխանատվությունը,

Հայտարարում են՝

- Ստեղծել Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողով (Խորհրդարան), որն իրականացնելու է հայության ուժերի համախմբումը:
- Հենքային համարել Հայկական հարցի՝ Հայոց պահանջատիրության լուծման խնդրում ազգային միասնությունը եւ հայոց անժամանցելի իրավունքը:
- Ընդունել մեկ բանաձեւ. հայ ժողովուրդը պետք է ապրի ինքնաբավ, իսկ ապագայում մեկ միասնական եւ անկախ Հայոց պետության կազմում:

Առաջնորդվում են՝

- ա) Արեւմտյան Հայաստանի հայերի Ազգային խորհրդի պաշտոնական հայտարարությամբ (ընդունված՝ 2004 թվականի դեկտեմբերի 17-ին) եւ «Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների մասին» հռչակագրով (ընդունված՝ 2007 թվականի հունվարի 20-ին):
- բ) Արեւմտյան Հայաստանի վտարանդի կառավարության ստեղծման (ընդունված՝ 2011 թվականի փետրվարի 4-ին) եւ Արեւմտյան Հայաստանի պետական համակարգի մասին որոշումներով (ընդունված՝ 2011 թվականի մարտի 2-ին):
- գ) 2012 թվականի նոյեմբերի 30-ի Արեւմտյան Հայաստանի հայերի՝ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողով (Խորհրդարան) ձեւավորելու մասին 5-րդ վեհաժողովի որոշմամբ:

Հռչակում են, որ՝

Նկատի առնելով այն փաստը, որ հակառակ մարդկային բարոյականության եւ ցանկացած իրավունքի՝ ճանաչելու Հայոց իրավունքները բնօրրան հայրենիքի

նկատմամբ, Թուրքիայի իրարհաջորդ կառավարություններ՝ սուլթանական, երիտթուրքական եւ քեմալական, 1894–1923 թթ. իրականացրել են Հայերի ցեղասպանություն եւ բռնագաղթ, որի միջոցով աննախադեպ փոփոխել են ազգագրական պատկերը տարածաշրջանում, իսկ հետեւանքում կրճատելով հայերի թիվը՝ բռնագավթված տարածքներում, որպէս «հավելվածար» իրենց հանցագործությունների՝ խախտել են ազգությունների միջեւ բնականոն հարաբերակցությունը՝ Արեւմտյան Հայաստանում, եւ

նկատի առնելով վերոհիշյալ ողջ իրողությունը հռչակում են, որ՝

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) իրավասությունը տարածվում է ինչպէս Արեւմտյան Հայաստան պետության քաղաքացիների, այնպէս էլ Արեւմտյան Հայաստանի բռնագրավված երկրամասի՝ Արեւմտյան Հայաստանի իրավական (de jure) եւ փաստական (de facto) տարածքների վրա՝ նկատի ունենալով

ա) Հայաստան – Թուրքիա սահմանագատումը՝ համաձայն ԱՄՆ–ի 28–րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնի Իրավարար վճռի (22 նոյեմբերի, 1920 թ.):

բ) Պատմական Հայաստանի, այդ թվում՝ Արեւմտյան Հայաստանի եւ Կիլիկյան Հայաստանի անկախությունը՝ համաձայն ՄԱԿ–ի՝ «Գաղութային երկրներին եւ ժողովուրդներին անհապաղ անկախություն տրամադրելու մասին» հռչակագրի (14 դեկտեմբերի, 1960 թ.):

գ) Որպէս բնիկ ժողովուրդ՝ Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ունեցած պատմական, ծագումնաբանական, մշակութային, քաղաքակրթական, պետականաստեղծ անժամկետ եւ անժխտելի իրավունքները՝ համաձայն ՄԱԿ–ի «Բնիկ ժողովուրդների իրավունքների մասին» հռչակագրի (13 սեպտեմբերի, 2007 թ.):

Վերոհիշյալ իրավասությունը տարածվում է Արեւմտյան Հայաստանի հետեւյալ նահանգների եւ տարածքների վրա՝

1. Վան,
2. Բիթլիս,
3. Էրզրում (Կարին),
4. Տրապիզոն (Համշեն),
5. Սիվաս (Սեբաստիա),
6. Դիարբեքիր (Տիգրանակերտ),
7. Խարփուշ (Խարբերդ),
8. Կիլիկիա (այդ թվում՝ Կեսարիա, Մարաշ, Ադանա, Զեյթուն, Այնթափ, Անտիոք),
9. Կարս (եւ Սուրմալու),
10. Ջավախք,
11. Նախիջեւան:

Առաջնորդվելով վերը նշված փաստաթղթերով եւ դրույթներով՝ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային խորհուրդը, Արեւմտյան Հայաստանի վտարանդի կառավարությունը եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողով (Խորհրդարան) ձեւավորող հատուկ հանձնաժողովը

Հայտարարում են, որ՝

ստեղծվում է Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողով (Խորհրդարան) ձեւավորող Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով (ԿԸՀ), որը լիազորված է կազմակերպելու եւ անցկացնելու ընտրական ողջ գործընթացը:

(Տե՛ս Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողով (Խորհրդարան) ձեւավորող Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի կայքը՝ <http://www.western-armenia-election.org>):

Քաղաքացիների գրանցումը

Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիներ են բոլոր այն անձինք, ովքեր կարող են հիմնավորել թե՛ իրենց տարագրյալ լինելը Հայրենիքից (Արեւմտյան Հայաստանից), թե՛ իրենց ծագումը՝ նույնիսկ մի քանի սերունդ վաղեմությամբ (ուղիղ ժառանգական կապով):

1) Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) ընտրություններին մասնակցելու ցանկություն հայտնած Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիների, ինչպես նաեւ հայրենակցական ու հայրենասիրական հասարակական կազմակերպությունների եւ միությունների գրանցման գործընթացն իրականացվում է՝ 2013 թ. մայիսի 24-ից մինչեւ դեկտեմբերի 1-ը:

2) Ընտրություններին մասնակցելու ցանկություն հայտնած Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիները գրանցվում են հետեւյալ կայքում՝

<http://www.western-armenia-election.org/votes/Enregistrement2013-fr-arm.php>

Թեկնածուների գրանցումը

1) 2013 թ. հունիսի 1-ից սկսվում է Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորության թեկնածուի կողմից իրականացվող ստորագրահավաքը՝ հատուկ հաստատված ձեւաթղթերի միջոցով:

2) Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովը (Խորհրդարանը) բաղկացած է Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիներից: Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացու անձնագիր ունենալը պարտադիր է պատգամավորության թեկնածուի համար:

3) Թեկնածուների գրանցումն իրականացվում է 2013 թ. հոկտեմբերի 1-ից ժամը 08:00, մինչեւ հոկտեմբերի 22-ը՝ ժամը 24:00:

4) Ընտրություններն անցկացվում են 2013 թ. նոյեմբերի 22-ից ժամը 08:00, մինչեւ դեկտեմբերի 1-ը՝ ժամը 00:00 (Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի կայքի միջոցով կամ գրավոր):

5) Ընտրությունների արդյունքները Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի կողմից հաստատվում եւ հրապարակվում են 2013 թ. դեկտեմբերի 17-ին:

6) Առաջադրվելու համար թեկնածուն պետք է ներկայացնի Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիների նվազագույնը 100 ստորագրություն:

7) Թեկնածուն պետք է ներկայացնի ինքնակենսագրություն եւ գործունեության համառոտ ծրագիր:

8) Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորության թեկնածուները գրանցվում են հետևյալ կայքում՝

<http://www.western-armenia-election.org/votes/Candidature2013-fr-arm-en-ru.php>

http://www.western-armenia-election.org/Consultation-Electorale/2013/Teqnadzouneri_timoume-2013.pdf

http://www.western-armenia-election.org/Consultation-Electorale/2013/Requete_de_candidature-2013.pdf

Հաստատում են, որ՝

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորության թեկնածուները, որոնք պաշտոնապես ընդունում են Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային խորհրդի եւ Արեւմտյան Հայաստանի վտարանդի կառավարության Հռչակագիրը եւ հիմնադիր փաստաթղթերը, կարող են ինքնաառաջադրվել եւ կամ ներկայացվել հայրենակցական ու հայրենասիրական հասարակական կազմակերպությունների եւ միությունների, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային խորհրդի ու Արեւմտյան Հայաստանի վտարանդի կառավարության կողմից:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) ձեւավորման հիմնական մեխանիզմները, այդ թվում՝ կանոնակարգի նախագիծը, որով հաստատվում է Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) առաջին նստաշրջանի գումարման ժամկետը, պատգամավորների քանակը, հայրենակցական ու հայրենասիրական հասարակական կազմակերպությունների եւ միությունների ներգրավման օրինակարգը՝ հաստատված Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային խորհրդի կողմից:

Կոչ են անում համայն հայությանը՝

պաշտպանելու ու հաստատելու իր անսակարկելի եւ անժամանցելի իրավունքները, որի կարեւորագույն գործողություններից մեկը Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) ձեւավորումն է, ակտիվորեն մասնակցելու այս ընտրություններին՝ Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիություն ձեռք բերելու եւ դրա ընձեռած բացառիկ հնարավորության շրջանակներում:

Արմենակ Աբրահամյան

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային խորհրդի Նախագահ

Տիգրան Փաշաբեգյան

Արեւմտյան Հայաստանի վտարանդի կառավարության Վարչապետ

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողով (Խորհրդարան) ձեւավորող
հատուկ հանձնաժողով

ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի

«Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը

որպես շարունակող պետություն»

Թիւ 12 – 2014–02–23

Որոշում՝ հիշեցում, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վերաբերյալ, որը հանդիսանում է 1920–ին ճանաչված Հայկական պետության՝ Հայաստանի, շարունակությունը:

Հայկական պետության՝ Հայաստանի, անկախությունը ճանաչվել է 1920 թվականի հունվարի 19–ին:

Սերի Խաղաղության պայմանագրի 93–րդ հոդվածով հաստատված են Հայաստան պետության մեջ բնակվող փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանությունը:

Հոդված 1 – Հիմք ընդունելով այն փաստերը, որ Հայկական պետությունը Դաշնակից տերությունների կողմից՝ «Դե ֆակտո» ճանաչվել է 1920 թ. հունվարի 19–ին եւ «Դե յուրե» 1920 թ. մայիսի 11–ին, հայտարարում ենք, որ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը (Հայաստան) հանդիսանում է Հայկական պետության՝ Հայաստանի, շարունակող պետություն:

Հոդված 2 – Հաշվի առնելով վերոնշյալ փաստերը, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունն այսօր, որպես Հայկական պետության՝ Հայաստանի շարունակող, պարտավորություն է կրում՝ բոլոր ուխտերով, պայմանագրերով, կոնվենցիաներով եւ դատավճիռներով, որոնք կայացվել է 1920 թ. ճանաչված Հայկական պետության՝ Հայաստանի, կողմից:

Հայաստան պետության անկախության պաշտոնական ճանաչումները

1917 թվականի դեկտեմբերի 29-ին հրամանագրով Ռուսաստանի Սովետական ժողովրդական կոմիսարների խորհուրդը (Սովնարկոմ) ճանաչում է Արեւմտյան Հայաստանի (Տաճկահայաստանի) անկախությունը:

1919 թվականի փետրվարի 12-ին Արեւմտյան Հայաստանի հայերի Ազգային պատվիրակությունը եւ Հայաստանի Հանրապետության պատվիրակությունը հանդիպում են Փարիզում գումարված Խաղաղության վեհաժողովի շրջանակներում, որպեսզի ներկայացնեն հուշագիր հայ ժողովրդի պահանջների վերաբերյալ, որը հետագայում՝ 1919 թվականի փետրվարի 26-ին, ներկայացվում է Վերսալյան խաղաղության կոնֆերանսին:

Այս փաստաթուղթը, Ազգերի Լիգայի եւ Դաշնակից տերությունների հովանավորության ներքո, պահանջում է մասնավորապես Հայաստան պետության անկախության ճանաչումը, որը կազմված է Արեւմտյան Հայաստանի 6 մարզերից, Կիլիկիայից, ինչպես նաեւ նոր հռչակված Հայաստանի Հանրապետությունից:

Ներկայացված պահանջներին ի պատասխան Դաշնակիցների Գերագույն Խորհուրդը 1920 թ. հունվարի 19-ին կայացրել է հետեւյալ որոշումը եւ «Դե ֆակտո» ճանաչել է Հայկական պետությունը.

- 1) Հայկական պետության կառավարությունը ճանաչվում է, որպես կառավարություն,
- 2) այս որոշումը չի կանխորոշում Հայկական պետության սահմանների հարցը:

1920 թվականի հունվարի 27-ին Խաղաղության վեհաժողովի քարտուղարությունը այս երկու որոշումները պաշտոնապես ներկայացրել է Հայ Ազգային Միացյալ պատվիրակությանը:

1920 թվականի մայիսի 11-ին թուրքական պատվիրակությունը հրավիրվում է վեհաժողով, որտեղ նրան ներկայացվում են «Խաղաղության պայմանները»: Դաշնակից Ուժերի մեջ էր նաեւ Հայկական պետության պատվիրակությունը: «Խաղաղության Պայմանների» նախաբանում, որը հետագայում դարձավ Սեւրի Խաղաղության դաշնագրի նախաբանը, Հայաստանը նշված է Դաշնակից տերությունների շարքում: Հայկական պետությունը ճանաչվեց նաեւ «Դե յուրե»:

1920 թ. օգոստոսի 10-ին ստորագրվեց Սեւրի Խաղաղության դաշնագրի, որի 88-93-րդ հոդվածները վերաբերում են Հայաստան պետությանը:

1920 թ. նոյեմբերի 22-ին ԱՄՆ 28-րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնը վավերացրեց Իրավարար վճիռ՝ «Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների նախագահի որոշումը Թուրքիո եւ Հայաստանի միջեւ սահմանի, Հայաստանի ծով ելքի եւ հայկական սահմանին հարակից թուրքական տարածքի ապառազմականացման վերաբերյալ»:

Արմենակ Աբրահամյան
Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ

ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ

**Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի
«Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության
Սահմանադրության նախագիծը մշակելու վերաբերյալ»**

Թիվ 23, 2014–08.10

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի ստեղծման 10–րդ,
Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության կազմավորման գործընթացի
սկզբնավորման 4–րդ տարեդարձի,
Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի ձեւավորման,
Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահի ընտրության փաստի,

այն է՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական կառույցների ձեւավորման
փաստի կապակցությամբ՝

հաստատում եւ վերահաստատում ենք, որ

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը (Հայաստան)

ազատ, անկախ, ինքնիշխան, սոցիալական, իրավական, ժողովրդավարական,
ինչպես նաեւ մշտական զինված, դրական չեզոք պետություն է,

ինչը հիմնավորված է հետեւյալ հռչակագրերի, որոշումների, օրենքների եւ իրավական
փաստաթղթերի վրա՝

1. Արեւմտյան Հայաստանի Հայերի Ազգային Խորհրդի հիմնադիր ժողովի որոշման–
17.12.2004 թ.,
2. Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդարանի պատգամավորների ընդունած
հռչակագրի–20.01.2007 թ.,
3. Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի
Կառավարություն կազմելու մասին հռչակագրի–04.02.2011 թ.,
4. Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի չեզոքության մասին որոշման–
29.03.2011 թ.,
5. Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության դրոշի մասին հրամանագրի–
21.10.2011 թ.,
6. Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնապաշտպանության ուժերի ստեղծման

մասին հրամանագրի–26.12.2012 թ.,

7. Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) ձեւաւորման մասին հռչակագրի–24.05.2013 թ.,

8. Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահի հրամանագիր, Որոշում՝ հիշեցում, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վերաբերյալ, որը հանդիսանում է 1920–ի Հայկական պետության շարունակությունը: Թիւ 12 – 2014–02–23:

Էւ ըստ այդմ՝

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովին (Խորհրդարանին) առաջարկում ենք ձեւավորել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության մշակման հանձնաժողով եւ ձեռնարկել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագծի մշակումը, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական կառույցների ձեւի եւ բովանդակության համար՝ որպէս հիմք ընդունելով Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիների կամարտահայտության վերաբերյալ վերոհիշյալ հռչակագրերը, որոշումները, օրենքներն ու իրավական փաստաթղթերը:

Արմենակ Աբրահամյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ

Գլուխ III

ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԵՒ ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՅՑՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ԴԻՄՈՒՄՆԱԳՐԵՐԸ ՄԱԿ-ԻՆ ԵՒ ՄԱԿ-Ի ԱՆԴԱՄ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ

ԴԻՄՈՒՄ

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի անդամներին, Մերի Խաղաղության դաշնագիրը ստորագրած պետություններին, միջազգային ընկերակցության անդամ պետություններին

Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների վերաբերյալ

Յուրաքանչյուր ազգ **ապրելու, զարգանալու եւ ապագա ունենալու** իրավունք ունի:

Ապրելու, զարգանալու եւ ապագա ունենալու իրավունք ունի նաեւ հայությունը՝ Արեւմտյան Հայաստանի հայությունը, Մերձավոր Արեւելքում ապրող հայությունը, ով, ի դեպ, այդ իրավունքը վաստակել է քաղաքակրթական հարուստ անցյալով, ստեղծագործ ներկայով եւ ապագայի նկատմամբ լուսավոր հավատով:

Հիշեցնենք, որ Մերձավոր Արեւելքում ապրող հայությունը տարածաշրջանում վեհաստատվել է 1894–1923 թթ. հայության նկատմամբ թուրքական երեք կառավարությունների իրականացրած ցեղասպանության ու բռնագաղթի՝ ծրագրված հանցագործ քաղաքականության հետեւանքով, որը 1915 թվականի մայիսի 24-ին դատապարտեցին Մեծ Բրիտանիան, Ռուսաստանը եւ Ֆրանսիան՝ որակելով դա որպէս «հանցագործություն մարդկայնության դէմ»:

Ինչպէս նշեցինք, Միջազգային ընկերակցության կողմից՝ 1920-ական թվականներին, ճանաչվել եւ հաստատվել են հայության իրավունքները Բնօրրան Հայրենիքի (Արեւմտյան Հայաստանի) նկատմամբ, բայց չեն իրականացվել: Դա այդ ժամանակաշրջանում գործող միջազգային ընկերակցության մեծ բացթողումն էր, որը հնարավոր է թելադրված էր նեղ շահադիտական ռազմա-քաղաքական ինչ-ինչ հաշվարկներով: Սակայն նույն սխալը նույն հետեւանքներով աններելի է կրկնել այսօր, տարածաշրջանի պետությունների եւ ժողովուրդների համար պատմական այս բարդ ժամանակահատվածում, նկատի առնելով այն հանգամանքը, որ կայուն խաղաղություն եւ խաղաղ համագործակցություն հաստատելու համար անհրաժեշտ է կյանքի կոչել եւ վերջնականապէս հանգուցալուծել տարածաշրջանում առկա մի շարք բարդ խնդիրներ, այդ թվում՝ Հայկական Հարցը:

Հետևաբար, Արտերկրի հայության, մասնավորապես Մերձավոր Արեւելքի եւ Սիրիայի հայության հիմնախնդիրները լուծելու համար **առաջարկում ենք.**

–կյանքի կոչել եւ իրականացնել Արեւմտյան Հայաստանի հայության Բնօրրան Հայրենիք վերադառնալու իրավունքը՝ դրանից բխող իրավական – քաղաքական բոլոր պարտավորություններով եւ իրավունքներով հանդերձ, այդ թվում՝ անկախ պետության հաստատման, հաշվի առնելով ԱՄՆ 28–րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնի 1920 թ. նոյեմբերի 22–ին կայացրած Իրավարար վճիռը եւ այդ վճռով Հայաստանին հատկացված տարածքը, որը բռնագավթված է առ այսօր:

–կյանքի կոչել եւ իրականացնել Կիլիկիային անհապաղ անկախություն շնորհելու իրավական – քաղաքական դրույթը, հաշվի առնելով՝ 1920 թ. օգոստոսի 4–ի Կիլիկիայի Անկախության մասին հռչակագիրը եւ ՄԱԿ–ի 1968 թ. «Գաղութային երկրներին անհապաղ անկախություն շնորհելու մասին» կոնվենցիան:

–կյանքի կոչել եւ իրականացնել Արեւմտյան Հայաստանի եւ Կիլիկյան Հայաստանի տարածքի ապառազմականացումը, հաշվի առնելով՝

–2011 թվականին մարտի 29–ի Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության Որոշումը «Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի՝ Մշտական, զինված, դրական չեզոքության քաղաքականություն ընտրելու մասին» հայտարարությունը,

–եւ 2011 թվականի սեպտեմբերին Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության ՄԱԿ–ի անվտանգության խորհրդին ուղղված դիմումը, որտեղ առաջարկվում էր կյանքի կոչել ԱՄՆ 28–րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնի Իրավարար վճիռը եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության չեզոքության որոշման հիման վրա՝ ապառազմականացնել Կիլիկյան Հայաստանի եւ Արեւմտյան Հայաստանի տարածքը:

Տիգրան Փաշաբեգյան

Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության Վարչապետ

12.03.2014 թ.

ԴԻՄՈՒՄ

ՄԱԿ–ի Անվտանգության Խորհրդին, ՄԱԿ–ի անդամ պետություններին, Սերի Խաղաղության դաշնագիրը ստորագրած պետություններին

Մերձավոր Արեւելքի հայության

ինքնապաշտպանության ուժեր կազմավորելու մասին

Որպես ամբողջ աշխարհում մարդու իրավունքների, իրական ժողովրդավարության եւ քաղաքակրթական արժեքների պաշտպանության, հատկապես տարածաշրջանային գլոբալ անվտանգության եւ համընդհանուր խաղաղության պատվար կազմակերպության ղեկավարի, մեր պարտքն ենք համարում տեղեկացնել Ձեզ Մերձավոր Արեւելքի հայության ինքնապաշտպանության ուժեր կազմավորելու որոշման մասին: Ըստ այդմ Ձեր ուշադրությունն ենք հրավիրում այն փաստացի իրողությունների վրա, որոնք պատճառ հանդիսացան կայացնելու այդ որոշումը:

Սիրայում սիրիական ծայրահեղ ընդդիմության կողմից Քեսապի բռնագավթումը ու Քեսապի հայության նոր բռնագաղթը, որոնք ցույց են տալիս, թե ինչ վտանգավոր չափերի է հասել Սիրիայի հայության, Մերձավոր Արեւելքի հայության եւ քրիստոնյաների կյանքի եւ գույքի ապահովությանն ու անվտանգությանն ուղղված այլատյացության ու անհանդուրժողականության, բռնության ու ցեղասպանության սպառնալիքների ողջ համալիր փաթեթն ու չդադարող սադրիչ գործողությունների շարքը:

Կարելուք ենք համարում առանձնահատուկ նշել, որ Մերձավոր Արեւելքի հայության ու Մերձավոր արեւելքի քրիստոնյաների դեմ իրականացվող ռասիզմի ու ցեղասպանության ներկա նոր սպառնալիքով բացահայտվում է հատկապես Սիրիայի եւ Մերձավոր Արեւելքի հայությանն ուղղված հետեւյալ իրողությունները, որոնք ծնունդ առնելով անցյալում, կրկին բացահայտվում են ներկայում եւ, միանգամայն հնարավոր է, որ նոր թափով շարունակվեն ապագայում.

–բռնագաղթի այս նոր ցինիկ փաստով վերաբացվել են Հայոց ցեղասպանության հիշողությունը եւ դրա ճանաչման, դատապարտման եւ հատուցման թղթածրարի վերագործարկման անհարժեշտությունը,

–վերաբացվել են Արեւմտյան Հայաստանի նկատմամբ Հայոց իրավունքների փաթեթի վերարժարման եւ իրականացման խնդիրը,

–իրական վտանգից արթնացել է ամբողջ հայությանը, ինչպես դա տեղի ունեցավ Սումգայիթյան ցեղասպանությունից հետո,

–վերաբացվել են ընդհանրապես Մերձավոր Արեւելքի հայության, Հայաստանի ու Արցախի անվտանգության հետ կապված հարցերի եւ, մասնավորապես, հայկական բնակավայրերի ինքնապաշտպանության կազմակերպման խնդիրների ողջ համալիր փաթեթը:

Հաշվի առնելով այս իրողությունը, ինչպես եւ Սիրիայի հայության, Մերձավոր Արեւելքի հայության եւ Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Մերձավոր Արեւելքի քրիստոնյաների կյանքի, գույքի անվտանգությունն ապահովելու անհրաժեշտությունը եւ հիմնվելով

–Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության «Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի մշտական, զինված, դրական չեզոքության քաղաքականություն ընտրելու մասին»

որոշման (ընդունված՝ 2011 թ. մարտի 29–ին) եւ
–«Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնապաշտպանության ուժերի ստեղծման մասին»
հրամանագրի վրա (ընդունված՝ 2012 թ. դեկտեմբերի 26–ին),
հայտարարում ենք՝
Մերձավոր Արեւելքի հայության ինքնապաշտպանության ուժեր կազմավորելու
գործընթացի սկիզբը,
Արեւմտյան Հայաստանի դրոշի ներքո:

Գտնում ենք, որ սիրիական ծայրահեղ ընդդիմության կողմից միջազգային իրավունքի
ընդունված նորմերի ոչ միայն անտեսումը, այլեւ դրանց ամենացինիկ ոտնահարումը մեզ
բացառիկ իրավունք են տալիս հայտարարելու, որ ընդհանուր ռազմա–քաղաքական
առճակատման պայմաններում միմիայն այսօրինակ պատասխան քայլով հնարավոր
կլինի Սիրիայում եւ Մերձավոր Արեւելքում հաստատելու համընդհանուր հաշտություն
ու խաղաղություն, իսկ ներկա փուլում ձեւավորելու առնվազն անվտանգության ու
խաղաղության կղզյակներ, որոնք վաղը կարող են եւ պետք է դառնան կանխարգելիչ եւ
զսպող գործոններ:

Այսպիսով, ձգտելով Սիրիայի եւ Մերձավոր Արեւելքի հայությանը դուրս բերել
ճգնաժամային եւ վտանգավոր հեռանկարներով լեցուն այս իրավիճակից եւ պատշաճ
կերպով ապահովել նրա անվտանգությունը, ինքնապաշտպանությունը եւ, ի հարկին,
հիմնարար բոլոր մյուս իրավունքների պաշտպանությունը՝ մենք խնդրում եւ
ակընկալում ենք Ձեր անգնահատելի գորակցությունը այս հարցում:

Արմենակ Աբրահամյան
Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ
06.04.2014 թ.

ԴԻՄՈՒՄ

ՄԱԿ–ի Անվտանգության Խորհրդին

**Դէյր էզ Ջորի Սրբոց Նահատակաց հայկական եկեղեցին պայթեցնելու
փաստի առընչությամբ**

ՄԱԿ–ի Անվտանգության Խորհրդի հարգելի անդամներ.

Ահա կրկին գործեց հայությանն ու Հայաստանին ուղղված ժամանակակից եւս մեկ
սպառնալիք ու մարտահրավեր, այս անգամ ուղղված Հայոց պատմա–մշակութային եւ
հոգեւոր արժեքներից մեկին՝ Դէյր էզ Ջորի Սրբոց Նահատակաց հայկական եկեղեցուն,

որ Հայերի ցեղասպանության նահատակների ու զոհերի հիշատակն է հավերժացնում տարածաշրջանում:

Ճիշտ նույն տրամաբանությամբ, 1988–ից սկսած եւ մի նոր թափով սկսվել ու շարունակվում է Հայոց պատմա–ճարտարապետական եւ քաղաքակրթական արժեքների, այդ թվում՝ Նախիջեւանի միջնադարյան խաչքարերի համալիրի բարբարոսական ոչնչացումը ադրբեջանցիների ձեռքով, կարծես քիչ էր 600 հազարի հասնող Ադրբեջանի հայ քաղաքացիների ցեղասպանությունն ու բռնագաղթը 1988–1990 թթ. ընթացքում:

Այլեւս բավարար չէ կրկնել. «Անպատիժ հանցագործությունը նոր հանցագործություն է ծնում»: Այլեւս ժամանակն է հանցագործին հայտնաբերելու ու պատժելու:

Հայության համար օրինակները այլեւս չափից ավելի շատ են, որոնք սկսվելով Հայերի ցեղասպանության սկզբնավորման տարիներից՝ 1894–96 թթ., շարունակվելով շուրջ 30 տարի՝ մինչեւ 1923 թ., հարափոփոխ եւ այլակերպ կերպարանքներ ընդունելով՝ ազգասպանությունից ու բռնագաղթից մինչեւ մշակութային ցեղասպանություն, ցեղասպանության ժխտողականություն, հայոց պատմության ու մշակույթի կեղծարարություն ու նենգափոխում, այլատյացություն, հայատյացություն ու ռասիզմ... Որը հետագայում 1937 թ. նույն ձեռով արտահայտվեց, որպես Դերսիմի հայերի կոտորածներ եւ հալածանքներ:

Հարգելի Նախագահություն Անվտանգության Խորհրդի.

Առաջարկում ենք դատապարտել այս հերթական բարբարոսությունը եւ Միջազգային հետաքննություն նախաձեռնել մեղավորներին հայտնաբերելու ու պատժելու նպատակով:

Այդ գործողության արդյունավետ իրականացումը միայն պատիվ եւ հարգանք կրերի միջազգային հեղինակավոր Ձեր կառույցին:

Մենք հավատում ենք, որ «Ոճիր եւ պատիժ» սկզբունքի համաձայն՝ Ձեր արդարադատությունը անվրեպ է գործելու եւ հայությունը իրավունք ունի հավատալու եւ շնորհակալություն հայտնելու Ձեզ:

Այլապես, այս վտանգավոր ծրագրավորման գործողությունը բոլոր իմաստներով դուրս է գալիս վերահսկողությունից, որպես համամարդկային արժեքներին ուղղված գլոբալ սպառնալիք:

Արմենակ Աբրահամյան

Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահ
25.09.2014 թ.

ԴԻՄՈՒՄ

**Պրն. Ապտիւլլահ Կիլին,
Թուրքիոյ Հանրապետութեան Նախագահին,
Անգարա**

Փարիզ, 18 Ապրիլ, 2011 թ.

Պարոն Նախագահ,

Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը եւ Արեւմտեան Հայաստանի Հայերու Համագումարը (արձանագրուած՝ ՄԱԿ-ի հետեւեալ յանձնախումբերուն, ՄՍՀԿ – Ստաւր Սեփականութեան Համաշխարհային Կազմակերպութիւն, ԲԺԻՓԿ – Բնիկ Ժողովուրդներու Իրաւունքներու Փորձագէտ Կազմութիւն եւ ՏՆՏԸՆԽ – Տնտեսական եւ Ընկերային Խորհուրդ), ինչպէս նաեւ Արեւմտեան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարութիւնը, նստավայր ունենալով Փարիզ, ՖՐԱՆՍԱ՝ սոյն պաշտօնական նամակագրութեամբ կը պահանջէ Թուրքիոյ Հանրապետութեան Կառավարութենէն՝ պաշտօնապէս ճանչնալ 1894–1923 թթ. օսմանեան, երիտթուրքական, քեմալական կառավարութիւններու կողմէ՝ հայութեան եւ հայկական քաղաքակրթութեան դէմ կատարուած շարունակական ոճրագործութիւնը, այսինքն հայերու դէմ կատարուած ցեղասպանութեան փաստը, եւ միանգամայն վերջ տալ ժխտողականութեան քաղաքականութեան:

Երեք Թրքական կառավարութիւններու կողմէ նախապէս ծրագրուած եւ իրականացուած ոճրագործութիւններու առ ի հետեւանք, հայութիւնը ունեցաւ մօտ երկու միլիոն նահատակ: Իսկ բռնագաղթի, հայրենագրկման եւ ուժացման ենթարկուեցան աւելի քան մէկ միլիոն հայ:

Այսօր, որպէս բնիկ ժողովուրդ, մօտաւորապէս տասը միլիոն հայեր, Թուրքիոյ Հանրապետութեան վարած հայատեաց քաղաքականութեան հետեւանքով՝ կ'ապրին իրենց հայրենիքէն դուրս, ու կ'ենթարկուին ձուլման եւ ոչնչացման:

Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը եւ Վտարանդի կառավարութիւնը կտրականապէս կը մերժէ Հայոց ցեղասպանութեան հարցի քաղաքականացուած կեղրոնացումը միայն 1915 թուականի վրայ:

Ցեղասպանությունը սկսում է 1894 թուականին Սասունի ջարդերով, որու նպատակով 1891 թուականին նախապես կազմում էին համիտեան գունդերը:

Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը եւ վտարանդի կառավարությունը Թուրքիոյ կողմէ իրականացում ցեղասպանութեան փաստը կը բաժնէ երեք ժամանակաշրջաններու.

1. 1894 – 1896 թթ. Ապտիւլ Համիտ Բ.ի կողմէ կատարում ցեղասպանությունը,
2. 1909 թ. Հայկական Կիլիկիոյ՝ Ատանայի ջարդերը, երիտթուրքերու կողմէ կատարում ցեղասպանությունը,
3. 1915 – 1923 թթ. երիտթուրքերու եւ քեմալական կառավարութեանց կատարած ցեղասպանությունը:

Ըստ այնմ, Թուրքիոյ Հանրապետութեան կառավարութենէն կը պահանջուի 1894 – 1923 թթ. Հայերու դէմ պետականօրէն ծրագրում եւ իրականացում ցեղասպանութեան փաստի ամբողջական ճանաչումը, հիմնում պատմական–իրաւական արխիւային փաստաթուղթերու վրայ.

– «1915 թ. մայիս 24–ին Երրեակ Համաձայնութեան տէրութիւնները՝ Մեծն Բրիտանեան, Ֆրանսան եւ Ռուսաստանը, առաջինն էին որոնք հանդէս եկան Օսմանեան կառավարութեան կողմէ հայերու բնաջնջման քաղաքականութեան դէմ համատեղ մէկ յայտարարութեամբ, որով Օսմանեան կառավարութեան կողմէ հայերու նկատմամբ ի գործ դրում բռնութիւններն ու ջարդերը որակեցին իբրեւ «Թուրքիոյ նոր ոճիրները ընդդէմ մարդկութեան եւ քաղաքակրթութեան»:

- 1919 թ. Կ. Պոլսոյ ռազմական յատուկ ատեանի վճիռները:
- 1965 – 2010 թթ. ցեղասպանությունը դատապարտած պետութիւններու ցանկը:
- 1984 թ. Ժողովուրդներու մշտական ատեանի վճիռը:
- 1985 թ. ՄԱԿ–ի մարդկային իրաւանց ենթայանձնախումբի որոշումը:
- 1987 թ. Եւրոպական Խորհրդարանի որոշումը:
- 2007 թ. «Բնիկ Ժողովուրդներու իրաւունքներու մասին» Հռչակագիրը:
- 2011 թ. Արժանթինի գերագոյն ատեանի վճիռը:

Պրն. Արմենակ Աբրահամեան
Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդի Նախագահ

Պրն. Տիգրան Փաշաբեգեան
Արեւմտեան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարութեան Վարչապետ

ՈՒՂԵՐՁ

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահի

ՄԱԿ–ի Անվտանգության Խորհրդին, ՄԱԿ–ի անդամ պետություններին, Սերի Խաղաղության դաշնագիրը ստորագրած պետություններին

Հաշվի առնելով՝ ՄԱԿ–ի Մարդու Իրավունքների Համընդհանուր Հռչակագիրը, «Ցեղասպանության հանցագործությունները կանխարգելելու եւ դատապարտելու մասին» եւ «Պատերազմի եւ մարդկության դեմ հանցագործությունների նկատմամբ վաղեմության ժամկետ չկիրառելու մասին» Կոնվենցիաները,

Հաշվի առնելով, որ Հայերի ցեղասպանության կազմակերպիչները դատապարտվել են 1919 թ. Կոնստանդնուպոլսի ռազմական հատուկ ատյանի կողմից,

հաշվի առնելով, որ որպես ցեղասպանության հատուցում 1919 թ. Փարիզի վեհաժողովի հատուկ հանձնաժողովը հաշվարկել է 1915–1918 թթ. Արեւմտյան Հայաստանին հասցված վնասի չափը, իսկ 1920 թ. օգոստոսին 10–ին ստորագրվել է Սերի Խաղաղության պայմանագիրը եւ 1920 թ. նոյեմբերի 22–ին ԱՄՆ 28–րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնը վավերացրել է Իրավարար վճիռ Հայաստանի եւ Թուրքիայի սահմանի մասին,

ինչը նշանակում է, որ ցեղասպանության կազմակերպիչների ու հանցագործների դատապարտումը տեղի է ունեցել, նյութական վնասի չափը հաշվարկվել է, որոշվել է տարածքը, որի վրա տարածվում է Հայաստան Պետության տիտղոսը,

նկատի առնելով, որ 2004 թ. սկսած ձեւավորվել է Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնության եւ քաղաքացիության կառույցը, որի համակարգի վրա ձեւավորվել է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության (Հայաստան) իրավական–քաղաքական հիմքերը եւ պետականաստեղծ կառույցները՝ կառավարությունը, խորհրդարանը, նախագահի կառույցը,

նկատի առնելով, որ Արեւմտյան Հայաստանի հայերը, ինչպես ցանկացած ազգ այս աշխարհում՝ ապրելու, զարգանալու եւ ապագա ունենալու իրավունք ունեն, ինչը նշանակում է, որ նրանք իրավունք ունեն պահանջելու սեփական պետության հաստատումը Բնօրրան Հայրենիքում՝ Արեւմտյան Հայաստանում,

հայտնում ենք, 2015 թ. ապրիլի 24–ից հետո, Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիների, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պատրաստակամությունը Հայերի ցեղասպանության հետեւանքների վերացման նպատակով՝ 1915–1918 թթ. ընթացքում, հայությանը հասցված բարոյական, նյութական եւ տարածքային վնասի հատուցման իրականացման իրավական–քաղաքական գործընթաց սկսելու մասին:

Արմենակ Աբրահամյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ
24.04.2015 թ.

ՈՒՂԵՐՁ

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահի

«համայն հայությանը, Արեւմտյան Հայաստանի հայերին ու քաղաքացիներին, հայ անհատին ու հայկական կառույցներին»

Հաշվի առնելով, որ Հայերի ցեղասպանության 100-ամյա տարելիցի միջոցառումների ավարտով իրականում սկսվում է հայության իրավունքների պաշտպանության եւ հաստատման նոր վճռական փուլը,

հաշվի առնելով, որ 2014 թ. հոկտեմբերին 10-ին հրապարակվել է «Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների պաշտպանության իրավական-քաղաքական միասնական փաթեթը»,

հաշվի առնելով, որ 2015 թ. հունվարի 29-ին հռչակվել է «Հայոց ցեղասպանության 100-ամյա տարելիցի համայնական հռչակագիրը»,

ինչպես նաեւ հաշվի առնելով՝ Մերձավոր Արեւելքի հայ համայնքներին, ՀՀ-ին ու ԼՂՀ-ին եւ համայն հայությանը սպառնացող ներկայի ռազմա-քաղաքական մարտահրավերները,

նկատի առնելով, որ Հայերի ցեղասպանության կազմակերպիչները դատապարտվել են 1919 թ. Կոնստանդնուպոլսի ռազմական հատուկ ատյանի կողմից եւ որպէս ցեղասպանության հատուցում՝ 1919 թ. Փարիզի վեհաժողովի հատուկ հանձնաժողովը հաշվարկել է 1915-1918 թթ. Արեւմտյան Հայաստանին հասցված վնասի չափը, որ 1920 թ. օգոստոսին 10-ին ստորագրվել է Սեւրի Խաղաղության պայմանագիրը, իսկ 1920 թ. նոյեմբերի 22-ին ԱՄՆ 28-րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնը վավերացրել է Իրավարար վճիռ Հայաստանի Թուրքիայի սահմանի մասին,

ինչը նշանակում է, որ ցեղասպանության կազմակերպիչների դատապարտումը տեղի է ունեցել, նյութական վնասի չափը հաշվարկվել է, որոշվել է տարածքը, որի վրա տարածվում է Հայաստան Պետության տիտղոսը,

նկատի առնելով, որ 2014 թ.-ին ավարտվել է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության (Հայաստան) պետական կառույցների ձեւավորումը, այն է՝ կառավարության, խորհրդարանի, նախագահի կառույցի,

հայտնում ենք, 2015 թ. ապրիլի 24-ից հետո, Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիների, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պատրաստակամությունը Հայերի ցեղասպանության հետեւանքների վերացման նպատակով՝ 1915–1918 թթ. ընթացքում, հայությանը հասցված բարոյական, նյութական եւ տարածքային վնասի հատուցման իրականացման իրավական–քաղաքական գործընթաց սկսելու մասին:

Համայն հայությանը հրավիրում ենք Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետականաստեղծ կառույցների մեջ եւ նրա շուրջ համախմբվելու եւ միասնաբար պաշտպանելու եւ հաստատելու մեր բոլոր իրավունքները:

Արմենակ Աբրահամյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ

24.04.2015 թ.

ՈՒՂԵՐՁ

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի)

«ՄԱԿ–ի անդամ երկրների խորհրդարաններին»

Նկատի առնելով, որ 1965–2015 թթ. ընթացքում Հայերի ցեղասպանությունը արդեն իսկ ճանաչել եւ դատապարտել են 20–ից ավելի պետությունների խորհրդարաններ եւ բազմաթիվ միջազգային կազմակերպություններ եւ կառույցներ,

նկատի առնելով, որ Հայերի ցեղասպանության 100–ամյա տարելիցի հիշատակի ոգեկոչումներին զուգահեռ Հայերի ցեղասպանությունը ճանաչել ու դատապարտել են Եվրախորհրդարանը, Վատիկանը, Ավստրիան, Գերմանիան եւ մի շարք այլ երկրներ ու կառույցներ եւ որ ցեղասպանության դատապարտման գործընթացը շարունակվում է,

նկատի առնելով՝ Մերձավոր Արեւելքի հայ համայնքներին, ՀՀ–ին ու ԼՂՀ–ին եւ համայն հայությանը սպառնացող ներկայի ռազմա–քաղաքական մարտահրավերները,

նկատի առնելով այն հայտնի իրողությունը, որ Հայերի ցեղասպանության 100–ամյա տարելիցի միջոցառումների ավարտով իրականում սկսվում է հայության իրավունքների պաշտպանության նոր վճռական փուլը,

հաշվի առնելով, որ Թուրքիայի Հանրապետությունը շարունակում է ժխտել Հայերի ցեղասպանության փաստը եւ վարում է այդ փաստի ժխտման ներքին եւ արտաքին քաղաքականություն,

հաշվի առնելով, որ Հայերի ցեղասպանության կազմակերպիչները Կոնստանդնուպոլսի ռազմական հատուկ ատյանի կողմից 1919 թ. ճանաչվել են որպես մարդկության դեմ ուղղված հանցագործության պատասխանատուներ եւ այդ ատյանի վճռով դատապարտվել, որ 1919 թ. Փարիզի վեհաժողովի հատուկ հանձնաժողովը հաշվարկել է 1915–1918 թթ. Արեւմտյան Հայաստանին հասցված վնասի չափը, որ 1920 թ. օգոստոսին 10–ին ստորագրվել է Սեւրի Խաղաղության պայմանագիրը, իսկ 1920 թ. նոյեմբերի 22–ին ԱՄՆ 28–րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնը վավերացրել է Իրավարար վճիռ Հայաստանի եւ Թուրքիայի սահմանի մասին,

հաշվի առնելով, որ 2014 թ.–ին ավարտվել է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության (Հայաստան) պետական կառույցների ձեւավորումը, այն է՝ կառավարության, խորհրդարանի, նախագահի կառույցի,

ՄԱԿ–ի անդամ երկրների խորհրդարաններից խնդրում ենք, ՄԱԿ–ի հովանու ներքո, իրավական–քաղաքական գործընթաց ձեւավորել ապահովելու համար 1919–1920 թթ. կայացված վերոնշյալ որոշումների իրականացումը, պաշտպանելու եւ հաստատելու համար Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ու քաղաքացիների եւ Արեւմտյան Հայաստանի բնիկների ազատ ապրելու, զարգանալու եւ ապագա ունենալու իրավունքը Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության հովանու ներքո՝ Բնօրրան Հայրենիքում:

Արմեն Տեր–Սարգսյան

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի Նախագահ

25.04.2015 թ.

ՈՒՂԵՐՁ

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության կառավարության

«ՄԱԿ–ի անդամ երկրների կառավարություններին»

Նկատի առնելով, որ 1921 թվականից սկսած Հայկական Հարցի կարգավորման եւ Փարիզի վեհաժողովի որոշումների իրականացման գործընթացը կասեցվեց շուրջ 50 տարով,

նկատի առնելով, որ 1965 թ. ապրիլի 24–ին երեւանյան շարժումով ու ցույցերով չեզոքացվեց Հայերի ցեղասպանության ճանաչման եւ իրավունքների շուրջ 50–ամյա շրջափակումը, որին հետեւեց հայության նոր պայքարը սեփական իրավունքների պաշտպանության խնդրով,

նկատի առնելով, որ 1965–2015 թթ. ընթացքում Հայերի ցեղասպանությունը ճանաչել եւ դատապարտել են 20–ից ավելի պետություններ եւ բազմաթիվ միջազգային կազմակերպություններ եւ կառույցներ, եւ որ այդ գործընթացը այսօր էլ շարունակվում է,

հաշվի առնելով՝ Մերձավոր Արեւելքի հայ համայնքներին, ՀՀ–ին ու ԼՂՀ–ին եւ համայն հայությանը սպառնացող ներկայի ռազմա–քաղաքական մարտահրավերները,

հաշվի առնելով այն հայտնի իրողությունը, որ Հայերի ցեղասպանության 100–ամյա տարելիցի միջոցառումների ավարտով իրականում սկսվում է հայության իրավունքների պաշտպանության նոր վճռական փուլը,

հաշվի առնելով, որ Հայերի ցեղասպանության պատասխանատուները, որպես ցեղասպանության կազմակերպիչ հանցագործներ, դատապարտվել են 1919 թ. Կոնստանդնուպոլսի ռազմական հատուկ ատյանի կողմից, եւ որպես ցեղասպանության հետեւանքների վերացմանն ուղղված որոշումներ 1919 թ. Փարիզի վեհաժողովի հատուկ հանձնաժողովը հաշվարկել է 1915–1918 թթ. Արեւմտյան Հայաստանին հասցված վնասի չափը, որ 1920 թ. օգոստոսին 10–ին ստորագրվել է Մեւրի Խաղաղության պայմանագիրը, իսկ 1920 թ. նոյեմբերի 22–ին ԱՄՆ 28–րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնը վավերացրել է Իրավարար վճիռ Հայաստանի եւ Թուրքիայի սահմանի մասին,

հաշվի առնելով, որ 2014 թ.–ին ավարտվել է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության (Հայաստան) պետական կառույցների ձեւավորումը, այն է՝ կառավարության, խորհրդարանի, նախագահի կառույցի,

ՄԱԿ–ի անդամ երկրների կառավարություններից խնդրում ենք, ՄԱԿ–ի հովանու ներքո, իրավական–քաղաքական գործընթաց սկսել ապահովելու համար 1919–1920 թթ. կայացված որոշումների իրականացումը, պաշտպանելու եւ հաստատելու համար Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ու քաղաքացիների եւ Արեւմտյան Հայաստանի բնիկների ազատ ապրելու, զարգանալու եւ ապագա ունենալու իրավունքը Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության հովանու ներքո՝ Բնօրրան Հայրենիքում:

Տիգրան Փաշաբեգյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետ

26.04.2015 թ.

Գլուխ IV

ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԵՒ ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՅՑՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ ԱՅԼ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ ԵՒ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՈՐՈՇՈՒՄ

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողով (Խորհրդարան) ձեւավորող
Կենտրոնական Ընտրական Հանձնաժողովի

16-ը դեկտեմբերի, 2013 թ.

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (խորհրդարանի)
ընտրությունների արդյունքների ամփոփումը

Համաձայն «Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողով (Խորհրդարան) ձեւավորելու մասին» Հռչակագրի (24-ը մայիսի 2013 թ.), ընդունված Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի, Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողով (Խորհրդարան) ձեւավորող Հատուկ Հանձնաժողովի կողմից, 2013 թվականի նոյեմբերի 22-ի ժամը 08:00-ից, մինչեւ դեկտեմբերի 1-ը՝ 00:00 ամբողջ աշխարհում բնակվող հայ ժողովրդի պատմության մեջ առաջին անգամ իրականացվեց Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորների ընտրություններ:

Ընտրություններն անցան ուղղակի եւ գաղտնի քվեարկությամբ: Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողով (Խորհրդարան) ձեւավորելու եւ ընտրությունները կազմակերպելու համար ստեղծվեց Կենտրոնական Ընտրական Հանձնաժողովը (ԿԸՀ), բաղկացած 15 անձից: ԿԸՀ անդամները ապրում են Հայաստանում, Ռուսաստանում, Ֆրանսիայում, ԱՄՆ-ում, Գերմանիայում, Սիրիայում, Ջավախքում: Նրանք լիազորված էին կազմակերպել եւ անցկացնել ամբողջ նախընտրական քարտզարշավը, ընտրությունների փաստացի ամփոփումը:

2013 թվականի հունիսի 1-ից մինչեւ 2013 թվականի դեկտեմբերի 17-ը ԿԸՀ անցկացրեց 28 նիստ, որոնց ընթացքում Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողով (Խորհրդարան) ձեւավորելու վերաբերյալ ընդունվեցին կանոնակարգային անհրաժեշտ փաստաթղթեր, հաստատվեցին ընտրողների ցուցակները, ստուգվեցին եւ հաստատվեցին պատգամավորության թեկնածուների ցուցակները, ինչպես նաեւ ստուգվեցին եւ հաստատվեցին Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) առաջին գումարման ընտրության արդյունքները:

Նախընտրական քարոզարշավի եւ ընտրությունների վերաբերյալ նյութերը պարբերաբար հրապարակվել են ԿԸՀ պաշտոնական կայքում եւ ՋԼՄ-ներում:

Ընտրությունների կազմակերպման, այդ թվում՝ ընտրողների գրանցման, պատգամավորության թեկնածուների եւ քվեարկության համար ԿԸՀ կողմից ստեղծվել էր հատուկ կայք հետեւյալ հասցեով www.western-armenia-election.org, որտեղ բոլոր ցանկացողները կարող էին՝

- 1) Դիմել Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիություն ստանալու համար:
- 2) Գրանցվել, որպես ընտրող:
- 3) «Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողով (Խորհրդարան) ձեւավորելու մասին» Հռչակագրում հրապարակված պայմանների համաձայն՝ գրանցվել, որպես Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորական թեկնածու:
- 4) Գրանցված ընտրողները՝ Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիները, կարող էին մասնակցել Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորների ընտրություններին՝ ուղղակի եւ գաղտնի քվեարկությամբ:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորության թեկնածու առաջադրվել էին 75 անձ: Ներկայացված փաստաթղթերի ստուգման արդյունքում՝ անհրաժեշտ փաստաթղթերի բացակայության պատճառով 11 անձի դիմում մերժվել է ԿԸՀ կողմից: ԿԸՀ այս որոշումը չի բողոքարկվել իրենց կողմից:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) ձեւավորման կանոնադրության պայմանների համաձայն՝ թեկնածուների ցուցակում վերջնականապես գրանցվել են 64 անձ, որոնց անունները մտցվել են քվեաթերթիկ:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորների թեկնածուների պաշտոնական ցուցակը հրապարակվել է 2013 թ. նոյեմբերի 22-ին ԿԸՀ կայքում՝ քվեարկության համար:

2013 թվականի հունիսի 1-ից մինչեւ նոյեմբերի 30-ը՝ 41 երկրներից գրանցվել էին 17837 ընտրողներ, ովքեր որպես Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիներ իրավունք էին ստացել մասնակցելու Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորների ընտրություններին:

Ընտրողները Հայաստանի Հանրապետությունից էին, Արցախից, Արեւմտյան Հայաստանից, Ռուսաստանից, Ֆրանսիայից, Աբխազիայից, Ջավախքից, Ուկրաինայից, այդ թվում՝ Ղրիմից, Վրաստանից, Լատվիայից, Լիտվայից, Մոլդովայից, Բելառուսից, Ղազախստանից, Ուզբեկստանից, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներից, Կանադայից, Արգենտինայից, Ուրուգվայից, Բրազիլիայից, Մեքսիկայից, Ավստրալիայից, Գերմանիայից, Հունաստանից, Կիպրոսից, Չեխիայից, Ավստրիայից, Շվեդիայից,

Դանիայից, Հունգարիայից, Լեհաստանից, Բուլղարիայից, Իսրայելից, Իրանից, Սիբիրիայից, Լիբանանից, Իրաքից, Քուվեյթից, Եգիպտոսից, Թուրքիայի Հանրապետությունից:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) առաջին գումարման պատգամավորների ընտրություններին մասնակցել եւ քվեարկել են 17155 ընտրողներ, որը կազմում է գրանցված ընտրողների 96,176 %-ը:

72 քվեաթերթեր համարվել են անվավեր, որը կազմում է քվեարկությանը մասնակցողների 0,42%-ը:

17062 ընտրող քվեարկել է կողմ, որը կազմում է քվեարկությանը մասնակցողների 99,458 %-ը:

Դեմ է քվեարկել 0 ընտրող:

Ձեռնպահ է քվեարկել 21 ընտրող, որ կազմում է 0.122 %-ը:

Ընտրությունների արդյունքների համաձայն Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) առաջին գումարման պատգամավոր է ընտրվել 64 անձ: Պատգամավորները ընտրվել են 10 երկրների 27 քաղաքներից:

Երկրներն են՝ Հայաստան, Ռուսաստան, Ֆրանսիա, ԱՄՆ, Գերմանիա, Աբխազիա, Ջավախք, Դանիա, Հունգարիա, Շվեդիա եւ քաղաքներն են՝ Երեւան, Էջմիածին, Արմավիր, Աբովյան, Մոսկվա, Դոնի Ռոստով, Մոչի, Գագրա, Սուխում, Ախալցխա, Փարիզ, Մարսել, Նիս, Կրետեյլ, Վիեննա, Բոստոն, Գլենդեյլ, Գոտենբուրգ, Մայնց, Օդեսս, Բուդապեշտ եւ այլն:

Ընտրված անդամները արմատով եւ ազգային ինքնությամբ ներկայացնում էին Արեւմտյան Հայաստանի 15 ավելի տարածքներ եւ մարզեր, այդ թվում Կարս, Բիթլիս, Վան, Տիգրանակերտ, Խարբերդ, Համշեն, Տրապիզոն, Կարին (Էրզրում), Իգդիր, Մուշ, Սեբաստիա, Սասուն, Կիլիկիա, Ջավախք եւ այլն:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) կազմում պատգամավոր են ընտրվել 20 կին, որը կազմում է ընդհանուր թվի 31%-ը:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորների տարիքային կազմը հետեւյալն է՝

60 տարեկանից բարձր – 7 պատգամավոր,

50 –ից 60 տարեկան – 20 պատգամավոր,

40 –ից 50 – 16 պատգամավոր,

30 –ից մինչեւ 40 – 11 պատգամավոր,

30–ից փոքր – 10 պատգամավոր:

Ամենատարեց պատգամավորը 78 տարեկան է, ամենաերիտասարդ պատգամավորը 21: Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորների ընտրությունների ընթացքում խախտումներ չեն հայտնաբերվել: Քվեարկության անցկացման եւ ընտրությունների արդյունքների վերաբերյալ ԿԸՀ հասցեով բողոքներ չեն ստացվել:

Կենտրոնական Ընտրական Հանձնաժողովը որոշում է՝

- 1) Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) առաջին գումարման պատգամավորների ընտրությունները համարել կայացած:
- 2) Հաստատել Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) առաջին գումարման 64 պատգամավորների ընտրությունները:
- 3) Ներկայացնել հաստատման Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) առաջին գումարման 64 պատգամավորների լիազորությունները՝ համաձայն հետեւյալ ցուցակի...

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողով (Խորհրդարան) ձեւավորող
Կենտրոնական Ընտրական Հանձնաժողով

ՔԱՂՎԱԾՔ № 1

**Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի)
1-ին գումարման 1-ին նստաշրջանի 1-ին նիստի արձանագրությունից**

18-ը հունվարի, 2014 թ., Փարիզ

Նիստի սկիզբը ժամը 10:00-ին, ավարտը՝ 17:00-ին:

Ընտրված 64 պատգամավորներից մասնակցել են 50 պատգամավոր:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորների գրանցում (այսուհետ տեքստում՝ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարան):
Ընտրված 64 պատգամավորներից գրանցվել են 50 պատգամավոր, (29-ը դահլիճում եւ 21-ը ինտերնետ կապով), որը կազմում է ավելի քան 78 տոկոս:

Քվորումը ապահովված է:

Հնչում է Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի օրհներգը:

Բարձրացվում է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական դրոշը:

1. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի առաջին նստաշրջանի օրակարգի մասին:

Որոշեցին՝ հաստատել Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի առաջին նստաշրջանի օրակարգը:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0,

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

2. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի կանոնակարգի մասին:

Որոշեցին՝ հաստատել Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի կանոնակարգը:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

3. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի նախագահ Արմենակ Աբրահամյանին, ով ըստ կանոնակարգի առաջարկեց, որ մինչեւ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի նախագահի ընտրությունը, նիստը վարի ամենատարեց պատգամավորը:

Որոշեցին՝ ըստ կանոնակարգի, մինչեւ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի նախագահի ընտրությունը, նիստը վարի ամենատարեց պատգամավոր Վրեժ Աբրահամյանը:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

Մեկ րոպե լռությամբ հարգանքի տուրք է տրվում Հայերի ցեղասպանության զոհերի հիշատակին, որ տեղի է ունեցել 1894–1923 թթ., երեք թուրքական իրարհաջորդ կառավարությունների կողմից՝ Արեւմտյան Հայաստանում եւ Օսմանյան կայսրությունում:

4. Լսեցին՝ նստաշրջանի հաշվիչ հանձնաժողովի ընտրության մասին:

Որոշեցին՝ ընտրել նստաշրջանի հաշվիչ հանձնաժողով.

նախագահ՝ Տիգրան Բաբայան, տեղակալներ՝ Վիոլետա Ղազարոյան եւ Արամ Հարությունյան:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

5. Լսեցին՝ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի զեկույցը Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի պատգամավորների ընտրության արդյունքների վերաբերյալ:

Որոշեցին՝ հաստատել Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի զեկույցը պատգամավորների ընտրության արդյունքների վերաբերյալ:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

6. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի պատգամավորների լիազորությունների հաստատման մասին:

Որոշեցին՝ հաստատել Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի 64 պատգամավորների լիազորությունները, որոնց ըստ ընդհանուր ցուցակի ընտրել են 17.837 ընտրողներ՝ Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիներ, 41 երկրներից:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

7. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի նախագահի ընտրության մասին:

Որոշեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի նախագահ ընտրել Արմեն Տեր–Սարգսյանին, 17–ը հունվարի 2014 թ. Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի 1–ին նստաշրջանի նախապատրաստական նիստի աշխատանքային խմբերի ընդունած որոշումների ու առաջարկների հիման վրա:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 49, դեմ – 0, ձեռնպահ – 1

Որոշումը ընդունված է:

8. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի նախագահի տեղակալների ընտրության մասին:

Որոշեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի նախագահ Արմեն Տեր–Սարգսյանի առաջարկությամբ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի նախագահի տեղակալներ ընտրել Տիգրան Բաբայանին եւ Հայկ Հարությունյանին:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 49, դեմ – 0, ձեռնպահ – 1

Որոշումը ընդունված է:

9. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի քարտուղարների ընտրության մասին:

Որոշեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի քարտուղարներ ընտրել Բիատրիս Նազարյանին եւ Սաթենիկ Ալեքսանյանին:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

10. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի մշտական հանձնաժողովների մասին:

Որոշեցին՝ հաստատել Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի հետեւյալ մշտական հանձնաժողովները, 17–ը հունվարի 2014 թ. Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի 1–ին նստաշրջանի նախապատրաստական նիստի աշխատանքային խմբերի ընդունած

որոշումների ու առաջարկների հիման վրա. Իրավական, օրենսդրական եւ պետական հարցերի հանձնաժողով, Պաշտպանության, ներքին գործերի եւ ազգային անվտանգության հարցերի հանձնաժողով, Արտաքին դիվանագիտական եւ պառլամենտական կապերի հանձնաժողով, Հայրենակցական, համայնքային եւ հայրենասիրական հասարակական միությունների հանձնաժողով, Ֆինանսական, տնտեսական հարցերի հանձնաժողով, Կրթության եւ գիտության հարցերի հանձնաժողով, Մշակույթի հարցերի հանձնաժողով, Ընտանիքի, կանանց եւ առողջապահության հարցերի հանձնաժողով, Երիտասարդության եւ սպորտի հարցերի հանձնաժողով, Լրատվության հարցերի հանձնաժողով, Հոգեւոր ոլորտի եւ կրոնի հարցերի հանձնաժողով, Վետերանների եւ հաշմանդամների հարցերի հանձնաժողով, Ներքին կանոնակարգի եւ աշխատակարգի հանձնաժողով:

Քվեարկության արդյունքները,

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

11. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի մշտական հանձնաժողովների նախագահների ընտրության մասին:

Որոշեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի մշտական հանձնաժողովների նախագահներ ընտրել, 17–ը հունվարի 2014 թ. Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի 1–ին նստաշրջանի նախապատրաստական նիստի աշխատանքային խմբերի ընդունած որոշումների ու առաջարկների հիման վրա. Իրավական, օրենսդրական եւ պետական հարցերի հանձնաժողով՝ նախագահ չի ընտրվել, Պաշտպանության, ներքին գործերի եւ ազգային անվտանգության հարցերի հանձնաժողով՝ նախագահ չի ընտրվել, Արտաքին դիվանագիտական եւ պառլամենտական կապերի հանձնաժողով՝ Բասամ Թահան, Հայրենակցական, համայնքային եւ հայրենասիրական հասարակական միությունների հանձնաժողով՝ Դավիթ Ալեքսանյան, Ֆինանսական, տնտեսական հարցերի հանձնաժողով՝ Վարդան Մանջիկյան, Կրթության եւ գիտության հարցերի հանձնաժողով՝ Կարինե Հայրապետյան, Մշակույթի հարցերի հանձնաժողով՝ Յուլիա Գյուլոյան, Ընտանիքի, կանանց եւ առողջապահության հարցերի հանձնաժողով՝ Սաիդա Օհանյան, Երիտասարդության եւ սպորտի հարցերի հանձնաժողով՝ Վաղարշակ Սահգեղյանց, Լրատվության հարցերի հանձնաժողով՝ Տիգրան Հարությունյան, Հոգեւոր ոլորտի եւ կրոնի հարցերի հանձնաժողով՝ Արմենակ Հարմանդանյան, Վետերանների եւ հաշմանդամների հարցերի հանձնաժողով՝ Վրեժ Աբրահամյան, Ներքին կանոնակարգի եւ աշխատակարգի հանձնաժողով՝ Արամ Հարությունյան:

Քվեարկության արդյունքները,

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

12. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի մշտական հանձնաժողովների անդամների հաստատման մասին:

Որոշեցին՝ հաստատել Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի մշտական հանձնաժողովների անդամների ներկայացված ցանկը:

Քվեարկության արդյունքները,

Կողմ – 50, դեմ 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

13. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի մշտական հանձնաժողովների նախագահների ելույթները աշխատանքային ծրագրերի մասին:

Որոշեցին՝ հաստատել Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի մշտական հանձնաժողովների աշխատանքային ծրագրերը:

Քվեարկության արդյունքները,

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

Արմեն Տեր-Սարգսյան

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) Նախագահ

Բիատրիս Նազարյան

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) քարտուղար

ՔԱՂՎԱԾՔ № 2

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի)

1-ին գումարման 1-ին նստաշրջանի 2-րդ նիստի արձանագրությունից

20-ը հունվարի, 2014 թ., Փարիզ

Նիստի սկիզբը ժամը 10:00-ին, ավարտը՝ 17:00-ին:

Ընտրված 64 պատգամավորներից մասնակցել են 50 պատգամավոր (29-ը նիստերի դահլիճում, 21-ը ինտերնետ կապի միջոցով), որը կազմում է ավելի քան 78 տոկոս:

Քվորումը ապահովված է:

1. **Լսեցին՝** Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահի ընտրության մասին:

Որոշեցին՝ Հաշվի առնելով այն իրողությունը, որ Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիների պետական համակարգը՝ Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարությունը եւ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանը պարտադրված են առայժմ գործել արտերկրում, Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանը հաստատում է, որ մինչեւ Բնօրրան Հայրենիքում հաստատվելը, Արեւմտյան Հայաստան

Հանրապետության նախագահ՝ պետության գլուխ, ընտրում է Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանը:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

2. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահի թեկնածուի մասին: Որպես թեկնածուներ առաջադրվեցին Արմենակ Աբրահամյանը եւ Արամ Մկրտչյանը (այստեղ նշենք, որ Արամ Մկրտչյանը հետագայում՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահի 03.07.2014 թ.-ի հրամանագրով, ազատվեց Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Արտաքին գործերի նախարարի զբաղեցրած պաշտոնից-հրտ.): Ելույթներից եւ քննարկումներից հետո Արամ Մկրտչյանը հանեց իր թեկնածությունը: Հաշվի առնելով, որ Արամ Մկրտչյանը հանեց իր թեկնածությունը քվեարկվում է Արմենակ Աբրահամյանի թեկնածությունը:

Որոշեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ՝ պետության գլուխ, ընտրել Արմենակ Աբրահամյանին:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 49, դեմ – 0, ձեռնպահ – 1

Որոշումը ընդունված է:

3. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի քաղաքական ելույթը:

Որոշեցին՝

ա/ Հաստատել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի քաղաքական ելույթի դրույթները, դրական գնահատական տալով Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի 10-ամյա աշխատանքներին:

բ/ Հաստատել, որ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը պետք է շարունակի աշխատանքները ՄԱԿ-ի Բնիկ ժողովուրդների ձեւաչափում՝ վերջնականապես հաստատելու համար Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքները Արեւմտյան Հայաստանի նկատմամբ:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

Ըստ կանոնակարգի՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահը ընդունում է Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության վարչապետ Տիգրան Փաշաբեգյանի եւ նրա ղեկավարած Կառավարության հրաժարականը, որը գործել է երեք տարի:

4. **Լսեցին՝** Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության վարչապետի ընտրության մասին:

Որոշեցին՝ Ըստ կանոնակարգի՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահը, որպէս Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության վարչապետի առաջարկում է Տիգրան Փաշաբեգյանի թեկնածությունը:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

5. **Լսեցին՝** Արեւմտյան Հայաստանի Կառավարության վարչապետ Տիգրան Փաշաբեգյանի հաշվետվությունը 2011–2014 թթ. աշխատանքների վերաբերյալ:

Որոշեցին՝ Հաստատել Արեւմտյան Հայաստանի Կառավարության վարչապետ Տիգրան Փաշաբեգյանի հաշվետվությունը 2011–2014 թթ. աշխատանքների վերաբերյալ:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

6. **Լսեցին՝** Արեւմտյան Հայաստանի Կառավարության կազմի՝ Նախարարների մասին:

Որոշեցին՝

ա/ Ըստ կանոնակարգի Արեւմտյան Հայաստանի Կառավարության նոր կազմը՝ Նախարարների թեկնածությունը Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահին ներկայացնում է վարչապետը, որը հատուկ Հրամանագրով հաստատում է Արեւմտյան Հայաստանի Կառավարության կազմը՝ նախարարներին:

բ/ Լրացուցիչ՝ պատգամավոր Արամ Մկրտչյանի առաջարկությամբ, Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության նոր կազմի՝ Նախարարների, մասին տեղյակ պահել Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանին եւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահին, Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության կազմը հաստատելիս հաշվի առնել Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի պատգամավորների կարծիքները:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

7. **Լսեցին՝** Արեւմտյան Հայաստանի Կառավարության ապագա ծրագրերի մասին:

Որոշեցին՝ Առաջիկա երկու ամիսների ընթացքում Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի քննարկմանն ու հաստատմանը ներկայացնել Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության ապագա ծրագրերը:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

8. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական դրոշի հաստատման մասին:

Որոշեցին՝ Հիմք ընդունելով Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային խորհրդի Հրամանագիրը Արեւմտյան Հայաստանի դրոշի մասին, հաստատել դրոշը, որպես Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական դրոշ:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 50, դեմ – 0, ձեռնպահ – 0

Որոշումը ընդունված է միաձայն:

Այսպիսով Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի առաջին գումարման, առաջին նստաշրջանի աշխատանքներն ավարտվում են:

Արմեն Տեր-Սարգսյան

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) Նախագահ

Բիատրիս Նազարյան

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) քարտուղար

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի)

«Հայերի ցեղասպանության ճանաչման, դատապարտման եւ հատուցման հարցերի շուրջ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության ռազմավարության մասին»

Հայերի ցեղասպանության ճանաչման, դատապարտման եւ հատուցման խնդիրներում Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության ռազմավարությունը կառուցված է հետեւյալ հարցադրումներին տրված ճշգրիտ պատասխանների վրա.

–Հայերի ցեղասպանությունը դատապարտվել է 1896, 1909, 1915, 1919 թթ., որտե՞ղից ծագեց Հայերի ցեղասպանության ճանաչման խնդիրը եւ Հայերի ցեղասպանությունը մեկ անգամ եւս կրկին դատապարտելու խնդիրը:

–Ե՞րբ է իրականացվել Հայերի ցեղասպանությունը, ո՞ր տարիներին, ո՞ւմ կողմից եւ ո՞րն է Հայերի ցեղասպանության ժամանակագրությունը, 1915–1923, թե՞ 1894–1923 թթ.:

–Ո՞րն է Հայերի ցեղասպանության հետեւանքով հայությանն ու Հայաստանին հասցված վնասը եւ իրականացվել է, արդյո՞ք այդ վնասի գնահատումը, հաշվարկը, այլ կերպ ասած, գոյություն ունի, արդյո՞ք վնասի հատուցման հաշվարկի ամբողջական փաթեթը:

Հայերի ցեղասպանությունը իրականացվել է 1894–1923 թթ. ընթացքում թուրքական երեք իրար հաջորդած կառավարությունների կողմից՝ սուլթանական, երիտթուրքական քեմալական:

Հայերի ցեղասպանությունը դատարապարտվել է 1896, 1909, 1915, 1919 թթ.:

1894–96 թթ. Սուլթան Աբդուլ Համիդ 2-րդի կազմակերպած կոտորածներին զոհ գնաց շուրջ 300 հազար, բռնի կրոնափոխության ենթարկվեց 200 հազար, տարագրվեց 100 հազար հայ: Հայկական կոտորածները իրականացրին թուրքական կանոնավոր զորամասերը, «համիդիե» գնդերը, ոստիկանությունը եւ մահմեդական խուժանը:

Համիդյան կոտորածների ժամանակ տեղի ունեցած հայերի բռնի կրոնափոխությունը հիմք հանդիսացավ իսլամացման ու թուրքացման քաղաքականության սկզնավորման եւ էլ ավելի բիրտ եղանակներով շարունակության համար:

1894–96 թթ. Համիդյան կոտորածները դատապարտել են ժամանակի առաջադեմ գործիչներ Ժան Ժորեսը, Վիկտոր Բերարը, Անատոլ Ֆրանսը, Յոհաննես Լեփսիուսը, Լինչը եւ ուրիշներ:

1909 թ. Ադանայի ջարդերի ձեռագիրը նույնն էր, այն կազմակերպեց թուրքական իշխանությունը, իրականացրեց ազգայնամոլ խուժանը, մասնակցեց թուրքական բանակը: Ադանայի ջարդերին զոհ գնաց շուրջ 30 հազար հայ: Ցեղասպանության փաստի առընչությամբ երիտթուրքերը դատավարություն կազմակերպեցին, որը սակայն ձեւական բնույթ կրեց: Ավելին, արհեստական կազմակերպված հրդեհի միջոցով դատավարության նյութերը փորձեցին կրակի մատնել ու ոչնչացնել, թեեւ շատ նյութեր փրկվեցին եւ պահպանվում են առ այսօր:

1915 թ. մայիսի 24-ին Մեծ Բրիտանիան, Ֆրանսիան եւ Ռուսաստանը հանդես եկան երիտթուրքական կառավարության սանձազերծած հայերի կոտորածներն ու ցեղասպանությունը դատապարտող հատուկ հայտարարությամբ, որտեղ 1915 թ. ապրիլյան կոտորածները որակեցին, որպես Թուրքիո նոր ոճիրը մարդկության եւ քաղաքակրթության դեմ: Տեքստում մասնավորապես ասված էր. «Գրեթե մեկ ամիս է ի վեր, Հայաստանի թյուրք եւ քյուրտ բնակիչները օսմանյան հեղինակությունների թույլտվությամբ ու հաճախ անոնց նեցուկը ունենալով ջարդեր կը գործադրեն Հայերի դեմ: Նման ջարդեր տեղի ունեցան ապրիլի կեսին Էրզրումի մեջ (Կարին), Թերձան, Եղինե, Պիթլիս, Մուշ, Սասուն, Զեյթուն եւ ամբողջ Կիլիկիո մեջ: Վանի շրջակա գրեթե հարյուր գյուղերի հայերը բոլորն ալ սպաննվեցան եւ Վանի հայկական թաղամասը շրջապատված էր քյուրտերի կողմէ: Միեւնույն ժամանակ Օսմանյան կառավարությունը չարչրկեցին Կոստանդնուպոլստ անպաշտպան հայ բնակչությունը: Մարդկության եւ քաղաքակրթության դեմ գործված Թուրքիո այս նոր ոճիրներու հանդեպ դաշնակից կառավարությունները հանրորէն կը տեղեկացնեն Մեծ Դռանը, որ թուրք

կառավարության բոլոր անդամները անհատապես պատասխանատու պիտի համարվին, ինչպես նաև բոլոր այն պաշտոնյաները, որոնք մասնակից դարձան այս ջարդերուն»:

1919 թ. Կոստանդնուպոլսի Ռազմական հատուկ ատյանը իրականացրեց երիտթուրք պարագլուխների դատավարությունը նրանց ներկայացնելով երկու մեղադրանք. Օսմանյան կայսրությունը պատերազմի մեջ ներքաշելու եւ կայսրության հպատակ հայերի կոտորածները, ցեղասպանությունը ու բռնագաղթը իրականացնելու, ինչի հիման վրա երիտթուրք պարագլուխներից Թալեաթը, Էնվերը, Ջեմալը, Նազիմը, Քեմալ բեյը, Ջեմալ Ազմին եւ Նայիմ բեյը, Բեհաեդդին Շաքիրը հեռակա կարգով դատապարտվեցին մահվան, որն հետագայում ի կատար ածեցին Նեմեսիսի հայ վրիժառուները:

1919–ին կատարվեց Արեւմտյան Հայաստանին հասցված վնասի գնահատումը:

1920 թ. ստորագրվեց Սեւրի Խաղաղության պայմանագիրը, որի 88–93–րդ հոդվածները վերաբերում էին Հայաստանին եւ 1920 թ. նոյեմբերի 22–ին ԱՄՆ 28–րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնը վավերացրեց Իրավարար վճիռը Թուրքիայի եւ Հայաստանի սահմանի վերաբերյալ:

Վերոնշյալ փաստերը ցույց են տալիս, որ Հայերի ցեղասպանության հետեւանքով հայությանն ու Հայաստանի հասցված վնասի հատուցումը, որն իրականացվելու էր Սեւրի Խաղաղության դաշնագրի եւ Վիլսոնի Իրավարար վճռի դրույթների գործադրմամբ, ինչպես նաև պատճառված նյութական վնասի հատուցմամբ՝ որոշվել էր, ստորագրվել էր, վավերացվել էր, սակայն չէր իրականացվել:

Ավելին, 1923 թ. հետո այդ ամենը միտումնավոր կերպով մոռացության է մատնվել:

2.

Հայերի ցեղասպանության դատապարտման ժամանակը

Միջազգային ընկերակցությունը Լոզանի կոնֆերանսից հետո՝ 1923–1965 թթ., Հայերի ցեղասպանության խնդիրը վարպետորեն շրջանցեց եւ մոռացության մատնեց:

Մոռացության պատը հնարավոր եղավ քանդել 1965 թ. Մեծ եղեռնի 50–ամյա տարելիցի օրերին Խորհրդային Հայաստանում բռնկված պահանջատիրության ցույցերով, շարժումով եւ, մանավանդ, 1973–1975 թթ. Արտերկրում ձեւավորված ազգային ազատագրական պայքարի՝ Գուրգեն Յանիկյանի, Գեւորգ Աճեմյանի, Միմոն Միմոնյանի, Հայաստանի Ազատագրության Հայ Գաղտնի Բանակի, Հայերի Ցեղասպանության Արդարության Մարտիկների եւ այլ կազմակերպությունների ու անհատների մեծ ջանքերի ու զոհողությունների գնով:

1965–1985 թվականները Հայերի ցեղասպանության ճանաչման տարիներն են: Այդ ժամանակ է, որ ազատագրական պայքարի ծավալմանը զուգընթաց՝ համաշխարհային լրատվամիջոցները բառացիորեն ողողվեցին հայության եւ Հայաստանի, ինչպես նաեւ Հայերի ցեղասպանության վերաբերյալ բազմահատոր տեղեկություններով, հարցազրույցներով, հոդվածներով, գրքերով, հաղորդաշարերով ու ֆիլմերով...

1985–ը՝ Գորբաչովյան պերեստրոյկայի եւ 1987–ը Եվրոպական պառլամենտի «Հայկական հարցի քաղաքական լուծման մասին» բանաձեւի ընդունման տարեթվերն են, որոնց անմիջապես հաջորդել են Սումգայիթում, Բաքվում, Գանձակում եւ այլ վայրերում բնակվող հայազգի քաղաքացիների կոտորածը, բռնագաղթը եւ ԼՂՀ–ի ու ՀՀ–ի դեմ Ադրբեջանի Հանրապետության սանձազերծած ագրեսիան:

Նոր ժամանակների հայ ազգային ազատագրական պայքարի երկրորդ փուլը Արցախյան ազատամարտն է՝ 1988–1994 թթ., որի հաղթական ավարտից հետո, իսկապես, որ պետք է զար Հայերի ցեղասպանության դատապարտման եւ հատուցման ժամանակը՝ մանավանդ որ, ազգովին դիմակայել էինք հայերի նոր ցեղասպանություն կազմակերպելու դավադրությանը:

Ու թեեւ թանկարժեք ժամանակը կորսված է, սակայն ամեն ինչ չէ, որ կորած է:

Պարզապես, պետք է ընդունել, որ Հայերի ցեղասպանության ճանաչման պարտադրված գործընթացն ավարտված է եւ պետք է անցում կատարել Հայերի ցեղասպանության միջազգային դատապարտման եւ հատուցման գործընթացին:

3.

Հայերի ցեղասպանության ժամանակագրության հարցը՝ 1915–1923 թթ., թե՞ 1894–1923 թթ.:

Այս հարցում, իրավական դիրքորոշման տեսակետից, կարելու է, թե ի՞նչ ժամանակահատվածում եւ ո՞ւմ կողմից է իրականացվել Հայերի ցեղասպանությունը: Այդ իմաստով մերժելի է 1915–1923 թթ. ձեւակերպումը: Ճիշտ է եւ պատմականորեն փաստարկված՝ 1894–1923 թթ. ձեւակերպումն ու ժամանակագրությունը, որովհետեւ երեք եւ ավելի իրար հաջորդող թուրքական կառավարություններ՝ օսմանյան, երիտթուրքական, քեմալական, նույնատիպ բնաջնջման գործողություններ են իրականացրել հայության նկատմամբ: Համեմատելու համար կարող էք նայել Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի 2011 թվականի ապրիլի 24–ի դիմումը՝ ուղղված Թուրքայի Հանրապետության նախագահ Աբդուլլահ Գյուլին:

Անպայման պետք է հիշատակել նաեւ 1894–96 թթ. Աբդուլ Համիդ 2–ի կազմակերպած Համիդյան կոտորածները, 1909 թ. Երիտթուրքերի կազմակերպած Ադանայի հայության

կոտորածը, որոնք նույնպես Հայերի ցեղասպանության դրվագներից են: Մենք ոչ իրավական, ոչ քաղաքական, եւ ոչ էլ բարոյական իրավունք ունենք դրանք անտեսելու եւ մոռացության մատնելու, առավել եւս, որ դրանք Հայերի պահանջատիրության ապագա քայլերի իմաստով խիստ կարեւոր նշանակություն ունեն ընդհանուր շրթայի մեջ:

4.

Հայերի ցեղասպանության հետեւանքով հասցված վնասի հատուցման ամբողջական փաթեթը:

Որպեսզի պատկերացում կազմենք Հայերի ցեղասպանության հետեւանքով հայերին հասցված վնասի հատուցման ամբողջական փաթեթի վերաբերյալ, հարկավոր է պարզապես հիշել թուրքական իրար հաջորդող կառավարությունների՝ սուլթանական, երիտթուրքական, քեմալական, հանրապետական կողմից իրականացված բոլոր հանցագործությունները մարդկության եւ հայության նկատմամբ:

Պարզապես թվարկենք դրանք.

–Այլատյացության, ազգային գերազանցության ու սնապարծության, ռասիզմի գաղափարախոսության՝ Պանթուրքիզմի ձեւավորում, տարածում եւ քարոզչություն թուրքական շրջանակներում:

–Հայերի տարհանման եւ Հայերի ցեղասպանության ծրագրերի ու գաղափարների մշակում, տարածում, քարոզչություն:

–1894–23 թթ. ընթացքում հայության բնօրրանում՝ Հայկական լեռնաշխարհում, եւ Օսմանյան կայսրության տարածքում՝ Հայերի ցեղասպանության ծրագրում, քարոզչություն, նախապատրաստում, հրահրում եւ իրականացում, նրա ունեցվածքի հափշտակում եւ յուրացում: Երկու միլիոնից ավելի հայերի ոչնչացում, կես միլիոնից ավելի հայերի բռնագաղթի կազմակերպում նրանց Բնօրրան Հայրենիքից:

–1915–ին եւ դրան հաջորդող տարիներին, հայերից զատ՝ ասորիների, հույների, արաբների (հետագայում՝ 1920–ական թթ. կեսերից սկսած, նաեւ քրդերի) կոտորածների ու ցեղասպանության իրականացում, նրանց ունեցվածքի հափշտակում եւ յուրացում:

–1918 թ., ազրեսիայի ձեռնարկում Արեւելյան Հայաստանի հայության նկատմամբ, ապօրինի պայմանագրի պարտադրում նորաստեղծ Հայաստանի Հանրապետությանը:

–1918 թ. Բաքվի հայերի ցեղասպանության իրականացում:

–1920 թ., ազրեսիայի ձեռնարկում Հայաստանի Հանրապետության նկատմամբ, այնուհետեւ անօրինական եւ ապօրինի պայմանագրերի (1920 թ., Ալեքսանդրապոլի եւ 1921 թ., Մոսկվայի) պարտադրում ազրեսիայի ենթարկված կողմին:

–1937 թ. Դերսիմի հայության կոտորածների ու ցեղասպանության իրականացում:

–1894–1923, 1923–2014 թթ. Հայոց քաղաքակրթական արժեքների, այդ թվում՝ պատմա–ճարտարապետական հուշարձանների եւ եկեղեցիների ու խաչքարերի ավերում, ոչնչացում:

–Հայոց եւ տարածաշրջանի այլ ժողովուրդների պատմության, մշակույթի եւ քաղաքակրթական այլ արժեքների կեղծարարություն:

–Հայերի ցեղասպանության պատմական փաստի եւ իրողության ժխտում, ուրացում, մերժում՝ ցեղասպանության ժխտողականություն: Այս հարցով ժամանակ շահելու եւ հատուցումը հետաձգելու անիրատեսական ակնկալիքով՝ պատմաբանների հանձնաժողովի ստեղծման առաջարկներ:

–Վուդրո Վիլսոնի 1920 թ. նոյեմբերի 22-ի Իրավարար վճռով Հայաստանին հատկացված տարածքի 94-ամյա բռնազավթում, օկուպացիա:

–1993-ից Հայաստանի Հանրապետության անօրինական շրջափակում:

Սա է ոչ ամբողջական ցանկը մարդկության եւ հայության դեմ թուրքական իրարհաջորդ կառավարությունների իրականացրած հանցագործությունների: Ադրբեջանի իրականացրած հանցագործությունները Թուրքիայի ձեռագրի ու ծրագրի պատճենահանված տարբերակներն են: Սակայն, դրանց մասին կխոսենք այլ առիթով, այլ տեղում:

Առ այսօր չի իրականացվել Արեւելյան Հայաստանին հասցված վնասի չափը եւ 1923-ին հաջորդող ժամանակահատվածում այլ հանցագործությունների միջոցով հայությանն ու Հայաստանին հասցված ողջ վնասի չափը: Սակայն այստեղ թվարկված հանցագործությունները՝ ուղիղ մատնանշում են վնասները, որոնք կարելի է եւ պետք է հաշվարկել եւ այդպես պատրաստել Հայերի ցեղասպանության հետեւանքով հայությանն ու Հայաստանին հասված վնասի իրական չափը, վնասների հատուցման ամբողջական փաթեթը:

Կարող ենք փաստել, որ Հայերի ցեղասպանությունը մինչեւ այսօր շարունակվում է եւ շարունակվելու է, քանի դեռ չի իրականացվել հանցագործության դատապարտումը եւ պատճառված վնասի ամբողջական հատուցումը: Եվ քանի դեռ հայությունը չի վերագտել՝ ապրելու, զարգանալու եւ առաջընթացի իրավական – քաղաքական, ազգային – պետական ամուր եւ անսասան հիմքերը:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողով (Խորհրդարան)

19.10.2014 թ.

ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահի՝

հույների եւ պոնտացիների ցեղասպանությունը դատապարտելու մասին

Նկատի ունենալով արխիվային նյութերը,

նկատի ունենալով անցյալի բնութագրերը,

նկատի ունենալով, որ Արեւմտյան Հայաստանի մեջ հետեւողական կիրառական հալածանքի են ենթարկվել հույները եւ պոնտացիները,

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահը թիւ 33-06/04/2015-ի հրամանագրով հայտարարում է.

Հոդված 1. Դատապարտել հույների եւ պոնտացիների հանդեպ իրականացված կոտորածները, որ տեղի են ունեցել Արեւմտյան Հայաստանում 1916-1923 թթ. ընթացքում, թուրքական իրարհաջորդ կառավարությունների կողմից՝ համաձայն ՄԱԿ-ի Գլխավոր Ասամբլեայի 9 դեկտեմբեր 1948 թ. «Ցեղասպանության հանցագործությունը կանխարգելելու եւ դրա համար պատժի մասին» Կոնվենցիայի 2-րդ հոդվածի, որը պահանջում է կանխարգելել եւ պատժել ցեղասպանության հանցագործությունը:

Արմենակ Աբրահամյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ
06.04.2015 թ.

ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահի՝

ասորիների ցեղասպանությունը դատապարտելու մասին

Նկատի ունենալով արխիվային նյութերը ներկայացված Խաղաղության վեհաժողովին (1919 թ.),

նկատի ունենալով անցյալի բնութագրերը եւ փաստերը, որ ասորի-խալդիները հետեւողական հալածանքի են ենթարկվել Միջագետքի մեջ,

նկատի ունենալով ասորական հնագիտական ժառանգության ոչնչացման հայտնի փաստերը (2015 թ.),

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահը թիվ 34-06/04/2015 հրամանագրով հայտարարում է.

Հոդված 1. Դատապարտել ասորի-խալդիների հանդեպ իրականացված կոտորածները, որ տեղի են ունեցել Միջագետքում՝ 1914-1923 թթ. ընթացքում, թուրքական իրարհաջորդ կառավարությունների կողմից՝ համաձայն ՄԱԿ-ի Գլխավոր Ասամբլեայի 9 դեկտեմբեր 1948 թ. «Ցեղասպանության հանցագործությունը կանխարգելելու եւ դրա համար պատժի

մասին» Կոնվենցիայի 2-րդ հոդվածի, որը պահանջում է կանխարգելել եւ պատժել ցեղասպանության հանցագործությունը:

Հոդված 2. Դատապարտել ասորիների պատմամշակութային հնագիտական ժառանգության ոչնչացումը, որպես քաղաքակրթության դեմ իրականացված հանցագործություն:

Արմենակ Աբրահամյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ

06.04.2015 թ.

ՕՐԵՆՔ

ԱՐԵՎՏՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ԼԵԶՎԻ ՄԱՍԻՆ

Օրենքի բովանդակությունը եւ նպատակը

Հոդված 1. Սույն օրենքը պարունակում է հիմնական դրույթներ արեւմտահայերենի, ինչպես նաեւ արեւելահայերենի, գրաբարի, հայերենի բարբառների, ազգային փոքրամասնությունների, այլ ազգերի լեզուների մասին: Օրենքը պարունակում է նաեւ դրույթներ հանրային պատասխանատվության մասին, այն է՝ անհատին տալ հնարավորություն լեզվի եւ դրա գործածման վերաբերյալ հանրային եւ միջազգային ոլորտներում: Ինչպես նաեւ ժեստերի լեզվի ու Բրայելի համակարգի գործածման վերաբերյալ:

Հոդված 2. Օրենքի նպատակն է՝ երաշխավորել արեւմտահայերենի, ինչպես նաեւ արեւելահայերենի, գրաբարի եւ ազգային փոքրամասնությունների լեզուների կարգավիճակը եւ գործածությունը Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունում: Օրենքը նպատակ ունի պահպանելու ու զարգացնելու արեւմտահայերենը, արեւելահայերենը, գրաբարը, հայերենի բարբառները եւ ազգային փոքրամասնությունների լեզվական բազմազանությունը Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունում:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական լեզուն

Հոդված 3. Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական լեզուն հայերենն է՝ գրական արեւմտահայերենը:

Հոդված 4. Արեւմտահայերենը պետության եւ հասարակության միասնական լեզուն է, որը Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիներին պետք է լինի հասանելի՝ կրթության եւ կենսագործունեության բոլոր ոլորտներում:

Հոդված 5. Հանրությունը հատուկ պարտականություն եւ պատասխանատվություն ունի գործածելու եւ զարգացնելու արեւմտահայերենը:

Հոդված 6. Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունում լայն հնարավորություններ են ստեղծվում ուսանելու, տիրապետելու, գործածելու եւ զարգացնելու արեւմտահայերենը եւ արեւելահայերենը, ինչպես նաեւ նրանց հիմք հանդիսացող գրաբարը:

Ազգային փոքրամասնությունների լեզուները

Հոդված 7. Պետությունը եւ հանրությունը հատուկ պատասխանատվություն եւ պարտականություն ունեն նպաստելու ազգային փոքրամասնությունների լեզուների գործածությանն ու զարգացմանը:

Ժեստերի լեզուն եւ Բրայելի համակարգը

Հոդված 8. Ժեստերի լեզուն եւ Բրայելի համակարգը գտնվում են պետության հոգածության տակ:

Լեզվի գործածությունը պետական եւ հասարակական գործունեության ոլորտում

Հոդված 9. Պետական եւ հասարակական գործունեության ոլորտում գործածվող պետական լեզուն գրական արեւմտահայերենն է:

Հոդված 10. Անհրաժեշտության դեպքում, ազգային փոքրամասնությունների եւ օտարների համար, պետությունը ապահովում է թարգմանության միջոցով այլ լեզուների գործածությունը:

Հոդված 11. Պետական եւ հասարակական ոլորտում գործածվող լեզուն պետք է լինի գրական, մշակված, պարզ ու հասկանալի եւ մշտապես պետք է լինի պետության հոգածության առարկա եւ գտնվի պետության վերահսկողության տակ: Արեւմտահայերեն լեզվի բնականոն զարգացումն ապահովելու համար Կրթության նախարարության կազմում ստեղծվում է «Արեւմտահայերեն լեզվի պահպանման ու զարգացման ռազմավարության մշակման հանձնաժողով» եւ Արեւմտահայերեն լեզվի անադարտ գործածության նպատակով «Արեւմտահայերեն լեզվի հսկողության տեսչություն»:

Հոդված 12. Արեւմտահայերենը Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական լեզուն է միջազգային հարաբերությունների համատեքստում:

Արմենակ Աբրահամյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ

17.06.2015 թ.

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) ուղերձը

ՄԱԿ-ի Անվտանգության Խորհրդի անդամ պետությունների խորհրդարաններին

(Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության դեմ ուղղված Ադրբեջանի Հանրապետության ագրեսիայի վերաբերյալ)

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովը (Խորհրդարանը) խստորեն դատապարտում է Ադրբեջանի Հանրապետության եւ նրա հրահրիչների, աննախադեպ ագրեսիվ եւ անպատասխանատու որոշումը լայնածավալ ռազմական գործողություններ սկսել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության դեմ, որը հանգեցրել է Արցախի հետ շփման գծի ողջ երկայնքով եւ Հայաստանի Հանրապետության հետ սահմաններում իրավիճակի կտրուկ սրացման եւ գերաճած ռազմական առճակատման, գրահատեխնիկայի, ավիացիայի ու հրետանու օգտագործմամբ: Կան բազմաթիվ զոհեր եւ վիրավորներ Արցախի խաղաղ բնակչության շրջանում, այդ թվում՝ կանանց եւ երեխաների:

Մերձավոր Արեւելքի հակամարտության հրահրողները եւ Թուրքիայի Հանրապետության ղեկավարությունը, որպեսզի խուսափեն իրենց արարքների անխուսափելի պատասխանատվությունից, ձգտում են պատասխանատվությունը իրենց եւ Թուրքիայի Հանրապետության վրայից փոխանցել ՀՀ-ի եւ Արցախի սահմաններ՝ Ադրբեջանի Հանրապետության ագրեսիայի միջոցով: Այսպիսով, փորձելով շեղել համաշխարհային հանրության ուշադրությունը իրենց իրական նպատակներից եւ հանցագործ ծրագրերից Մերձավոր Արեւելքում, ու փրկել Թուրքիայի Հանրապետությունը եւ նրա հրահրողներին անխուսափելի պատասխանատվությունից:

Կոչ ենք անում միջազգային հանրությանը, մասնավորապես այն երկրներին, որոնք ներգրավված են հակամարտության կարգավորման գործընթացում, գործուն քայլեր ձեռնարկել, ստիպելով Ադրբեջանի Հանրապետությանը դադարեցնել ագրեսիան եւ հարկադրել խաղաղության:

Հակամարտության հետագա վատթարացումը կարող է հանգեցնել անկանխատեսելի հետեւանքների, ինչպես ադրբեջանական, այնպես էլ թուրքական կողմի համար: Ամեն ինչ կավարտվի այնտեղ, որտեղ սկսվել է, այդ թվում, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության հաստատմամբ՝ Արեւմտյան Հայաստանում:

Արմեն Տեր-Սարգսյան

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) Նախագահ
03.04.2016թ.

Օ Ր Ե Ն Ք

**«Մերի խաղաղության պայմանագիրը վավերացնելու մասին,
ստորագրված 10 օգոստոս 1920 թ., Մելքում»**

Ընդունված է՝

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) կողմից, 23 հունիս 2016 թ.

Նկատի առնելով, որ Սերի խաղաղության պայմանագիրը՝ խաղաղության պայմանագիր է,

հաշվի առնելով, որ Սերի խաղաղության պայմանագրի ստորագրումից ի վեր Մերձավոր Արևելքում չեն դադարում զինյալ հակամարտությունները,

հաշվի առնելով, որ Սերի խաղաղության պայմանագրի վավերացումը կարող է վճռական քայլ հանդիսանալ Մերձավոր Արևելքում իրական խաղաղության ու համագործակցության հաստատման,

հաշվի առնելով, որ Սերի խաղաղության պայմանագրով են հաստատվել Մերձավոր Արևելքի պետությունների սահմանները, այդ թվում՝ Հայաստան պետության սահմանը, որի վերաբերյալ կայացվել է Իրավար վճիռ, որը սակայն կյանքի չի կոչվել.

Հոդված 1.

Վավերացնել Սերի խաղաղության պայմանագիրը, ստորագրված 10 օգոստոս 1920 թ. Սերում, ինչպես նաև նույն օրը ստորագրված լրացուցիչ պայմանագրերի Հավելվածները:

Հոդված 2.

Հետապնդել ԱՄՆ 28-րդ Նախագահ Վուդրո Վիլսոնի Իրաւարար վճռի Պաշտոնավարության հրամանի իրականացման գործընթացը, ստորագրված 22 նոյեմբեր 1920 թ.:

Հոդված 3.

Սույն օրենքի կրկնօրինակն ուղարկել Ֆրանսիայի Հանրապետության Կառավարություն:

Հոդված 4.

Սույն օրենքը ուժի մեջ է մտնում ստորագրման պահից:

Արմենակ Աբրահամյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ
24 հունիս 2016 թ.

Օ Ր Ե Ն Ք

«Ծովային Իրավունքի մասին» Միավորված Ազգերի Կազմակերպության Կոնվենցիան վավերացնելու մասին, ստորագրված 10 դեկտեմբերի 1982 թ.՝ Մոնտեգո-Բեյ քաղաքում, եւ 29 հուլիսի 1994 թ. համաձայնության «Ծովային Իրավունքի մասին» Միավորված Ազգերի Կազմակերպության Կոնվենցիայի XI մասի իրականացման վերաբերյալ»

Ընդունված է՝

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) կողմից,
8 օգոստոս 2016 թ.:

Ղեկավարվելով ծովային իրավունքին վերաբերող բոլոր հարցերը փոխըմբռնման եւ համագործակցության ոգով կարգավորելու ցանկությամբ եւ գիտակցելով սույն Կոնվենցիայի՝ որպէս խաղաղության, արդարության եւ աշխարհի բոլոր ժողովուրդների համար առաջադիմության ապահովման գործում կարեւոր ներդրումի պատմական նշանակությունը, նկատի ունենալով, որ 1958 եւ 1960 թվականներին Ժնևում կայացած ծովային իրավունքի վերաբերյալ Միավորված Ազգերի Կազմակերպության խորհրդածոլովներից հետո տեղի ունեցած զարգացումներն ընդգծեցին ծովային իրավունքի նոր, բոլորի կողմից ընդունելի կոնվենցիայի մշակման անհրաժեշտությունը,

գիտակցելով, որ ծովային տարածության հիմնախնդիրները սերտորեն փոխկապակցված են եւ պետք է դիտվեն որպէս մեկ ամբողջություն,

ճանաչելով սույն Կոնվենցիայի միջոցով հաստատելու եւ իրապէս արժեւորելու բոլոր պետությունների ինքնիշխանության ցանկությունը, այնպիսի մի իրավական ռեժիմ սահմանելու ծովերի ու օվկիանոսների համար, որը կնպաստի միջազգային հաղորդակցություններին եւ ծովերն ու օվկիանոսները խաղաղ նպատակներով օգտագործելուն, դրանց պաշարների արդարացի եւ արդյունավետ օգտագործմանը, կենդանի պաշարների պահպանմանը, ծովային միջավայրի հետազոտմանը, պաշտպանությանը եւ պահպանմանը,

հաշվի առնելով այն փաստը, որ այդ նպատակների նվաճումը կնպաստի արդարացի եւ իրավահավասար միջազգային տնտեսական կարգի հաստատմանը, որի պայմաններում հաշվի կառնվեն ողջ մարդկության շահերն ու պահանջները եւ, մասնավորապէս, ինչպէս ավիամերձ, այնպէս էլ դեպի ծով ելք չունեցող զարգացող պետությունների հատուկ շահերն ու պահանջները,

ձգտելով սույն Կոնվենցիայի միջոցով զարգացնել այն սկզբունքները, որոնք ամրագրված են 1970 թվականի դեկտեմբերի հ. 17 2749 (XXV) բանաձեւում, որում Միավորված Ազգերի Կազմակերպության Գլխավոր ասամբլեան հանդիսավոր կերպով *inter alia* հայտարարել է, որ ծովերի ու օվկիանոսների հատակի շրջանը եւ դրանց ընդերքը՝ ազգային իրավագործությունից դուրս, ինչպէս նաեւ դրանց պաշարները հանդիսանում են մարդկության ընդհանուր ժառանգությունը, որոնց հետախուզումը եւ շահագործումը իրականացվում է հանուն ողջ մարդկության բարեկեցության՝ անկախ պետությունների աշխարհագրական դիրքից,

վստահ լինելով, որ սույն Կոնվենցիայի միջոցով ծովային իրավունքի կողմնօգնական եւ առաջադիմական զարգացումը կնպաստեն խաղաղության, անվտանգության, բոլոր

պետությունների միջև համագործակցության եւ բարեկամական հարաբերությունների ամրապնդմանը՝ արդարության եւ իրավահավասարության սկզբունքներին համապատասխան, ինչպես նաեւ աշխարհի բոլոր ժողովուրդների տնտեսական եւ սոցիալական առաջադիմությանը՝ Միավորված Ազգերի Կազմակերպության Կանոնադրության մեջ ամրագրված նպատակներին ու սկզբունքներին համապատասխան,

հաստատելով, որ սույն Կոնվենցիայով չկարգավորվող հարցերը շարունակում են կարգավորվել ընդհանուր միջազգային իրավունքի նորմերով ու սկզբունքներով.

Հոդված 1.

Վավերացնել՝ «Ծովային Իրավունքի մասին» Միավորված Ազգերի Կազմակերպության Կոնվենցիան, ստորագրված 10 դեկտեմբերի 1982 թ.՝ Մոնտեգո-Բեյ քաղաքում, եւ 29 հուլիսի 1994 թ. համաձայնության «Ծովային Իրավունքի մասին» Միավորված Ազգերի Կազմակերպության Կոնվենցիայի XI մասի իրականացման վերաբերյալ:

Հոդված 2.

Օրենքի կրկնօրինակն ուղարկել Միավորված Ազգերի Կազմակերպության Գլխավոր Քարտուղարին:

Հոդված 3.

Սույն օրենքը ուժի մեջ է մտնում ստորագրման պահից:

Արմենակ Աբրահամյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ
9 օգոստոս 2016 թ.

Օ Ր Ե Ն Ք

«Պետությունների իրավունքների եւ պարտականությունների մասին» Կոնվենցիան (ստորագրված 26 դեկտեմբեր 1933 թ., համաամերիկյան պետությունների 7-րդ միջազգային համաժողովում (Մոնտեվիդեոյի Կոնվենցիա), որպես պետությունների իրավունքներ եւ պարտականություններ ճանաչելու մասին»

Ընդունված է՝

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) կողմից,
8 հոկտեմբեր 2016 թ.:

Համաձայն՝

- Ռուսաստանի Կառավարության Դեկրետի «Թուրքահայաստանի մասին» («Արեւմտյան Հայաստանի մասին»), 13 հունվար 1918 թ.,
- Դաշնակից Տերությունների Գերագույն Խորհրդի կողմից դե ֆակտո (de facto) Հայաստան պետության անկախության ճանաչման, Փարիզի Վեհաժողովի ժամանակ, 19 հունվար 1920 թ.,
- Դաշնակից Տերությունների Գերագույն Խորհրդի կողմից դե յուրե (de jure) Հայաստան պետության անկախության ճանաչման, Փարիզ, 11 մայիս 1920 թ.,
- ԱՄՆ Սենատի որոշման, որը ճանաչում էր Հայաստանի Հանրապետության անկախությունը, Թիւ 359, 11 մայիս 1920 թ.,
- Սերի իսաղաղության պայմանագրի 88-րդ, 89-րդ եւ 93-րդ հոդվածների, 10 օգոստոս 1920 թ.,
- ԱՄՆ 28-րդ Նախագահ Վուդրո Վիլսոնի կայացրած Իրավարար վճռի Հայաստանի եւ Թուրքիայի սահմանի վերաբերյալ, 22 նոյեմբեր 1920 թ.,

հաշվի առնելով՝

- «Գաղութացված երկրներին անհապաղ անկախություն շնորհելու մասին» ՄԱԿ-ի Կոնվենցիան, 14 դեկտեմբեր 1960 թ.,
- «Բնիկ ժողովուրդների իրավունքների մասին» ՄԱԿ-ի Հռչակագիրը, 13 սեպտեմբեր 2007 թ.,

հիմնվելով՝

- Հայաստանի Հայերի Ազգային Խորհրդի հիմնադիր ժողովի որոշման - 17.12.2004 թ.,
- Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդարանի պատգամավորների ընդունած հռչակագրի - 20.01.2007 թ.,
- Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարություն կազմելու մասին հռչակագրի - 04.02.2011 թ.,
- Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի չեզոքության մասին որոշման - 29.03.2011 թ.,
- Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության դրոշի մասին հրամանագրի - 21.10.2011 թ.,
- Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնապաշտպանության ուժերի ստեղծման մասին հրամանագրի - 26.12.2012 թ.,
- Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) ձեւաւորման մասին հռչակագրի - 24.05.2013 թ.,
- Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի հրամանագրի (թիվ 12), Որոշում՝ հիշեցում, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վերաբերյալ, որը հանդիսանում է 1920 թ.-ի Հայկական պետության Արեւմտյան շարունակությունը - 23.02.2014 թ.,
- Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության զինանշանի մասին հրամանագրի - 06.04.2015 թ.,

- Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի «Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Մահմանադրության մասին» հրամանագրի - 09.05.2016 թ.,

նկատի առնելով՝

«Պետությունների իրավունքների եւ պարտականությունների մասին Կոնվենցիայի» (Մոնտեվիդեոյի Կոնվենցիա) 1-ին, 3-րդ, 6-րդ, 7-րդ եւ 16-րդ հոդվածների պահանջները, որտեղ նշված են պետության հատկանիշները եւ իրավունքները, որպէս միջազգային իրավունքի սուբյեկտ.

1-ին հոդված - մշտական բնակչություն, որոշակի տարածք, կառավարություն, այլ պետությունների հետ հարաբերությունների մեջ մտնելու ունակություն,

3-րդ հոդված - պետության քաղաքական գոյությունը կախված չէ այլ պետությունների ճանաչումից,

6-րդ հոդված - ճանաչումը հանդիսանում է անխոս եւ անհերքելի,

7-րդ հոդված - պետության ճանաչումը կարող է լինել ուղիղ կամ ըստ կանխադրման,

16-րդ հոդված - սույն Կոնվենցիան բաց է միանալու այն պետությունների համար, որոնք Կոնվենցիայի կողմ չեն հանդիսանում,

Հոդված 1.

Ընդունել եւ ճանաչել՝ «Պետությունների իրավունքների եւ պարտականությունների մասին» Կոնվենցիան (ստորագրված 26 դեկտեմբեր 1933 թ., համաամերիկյան պետությունների 7-րդ միջազգային համաժողովում (Մոնտեվիդեոյի Կոնվենցիա), որպէս պետությունների իրավունքներ եւ պարտականություններ:

Հոդված 2.

Սույն օրենքի կրկնօրինակը ուղարկել Ամերիկյան պետությունների կազմակերպության գլխավոր քարտուղարություն:

Հոդված 3.

Սույն օրենքը ուժի մեջ է մտնում ստորագրման պահից:

Արմենակ Աբրահամյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ

8 հոկտեմբեր 2016 թ.

ԳԼՈՒԽ V

ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ՅՕՂՈՒԱԾՆԵՐ ԵՒ ԵԼՈՅԹՆԵՐ

Ո՞րն է Թուրքիայի Հանրապետության արևելյան սահմանը հարեւանների հետ

Ահմեդ Դավիթօղլուն Cy-24-ի կործանումը համարել է իրավաչափ: Մասնավորապես «Ինչպես տեղեկացնում է gazeta.ru-ն՝ վկայակոչելով SkyNews-ին, Ա. Դավիթօղլուի խոսքերով՝ Թուրքիան պարտավոր է եղել արձագանքել իր օդային տարածքի խախտմանը»: (Տես, Նոյյան տապան, 24-11-2015 18:30:38)

Դավութօղլուն խեղաթյուրում է փաստերը, որովհետև այդ իրավունքը նրան տվել են միջազգային հանրության հիմնական դերակատարներից շատերը: Ահավասիկ նրան անմիջապես ձայնակցում է ՆԱՏՕ-ի ղեկավարը. «Russia Today-ը հայտնում է, որ ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար Սթյուենթերգի հայտարարության համաձայն՝ կառույցը գտնում է, որ ռուսաստանյան օդանավը խախտել է Թուրքիայի օդային տարածքը»: (Տես, Tert.am, 12:42 • 24.11.15»:

Սակայն պարոնայք, ո՞րն է Թուրքիայի Հանրապետության օդային տարածքը եւ դա արդյո՞ք իրավաչափ է ցամաքային տարածքին, սահմանին:

Փաստերն այլ բան են ասում: Հիշեցնենք դրանցից մի քանիսը.

-1918 թ. հոկտեմբերի 30-ին Դաշնակիցների եւ Թուրքիայի միջեւ կնքված Մուդրոսի զինադադարի 16-րդ հոդվածի համաձայն՝ Թուրքիան պարտավորվում էր իրականացնել. «Հեջասի, Ասիրի եւ Եմենի, Սիրիայի եւ Միջագետքի բոլոր կայագրոնների հանձնումը դաշնակցային հրամանատարությանը..., Թուրքական գործերի դուրս բերումը Կիլիկիայից»:

-1920 թ. Նոյեմբերի 22-ից հետո, ԱՄՆ նախագահ Վուդրո Վիլսոնի կայացրած Իրավարար վճռի համաձայն՝ թուրքական զինված ուժերը պարտավոր էին դուրս գալ Արեւմտյան Հայաստանի չորս վիլայեթներից:

Այսու, հաշվի առնելով նաեւ 1920 թ. օգոստոսի 4-ի Կիլիկիայի անկախության հռչակման փաստը, ապա ստացվում է ամբողջովին հակաիրավական եւ անօրինական մի գործընթաց, երբ Թուրքիայի Հանրապետության զինված ուժերը

ա) արդեն շուրջ 95 տարի է, ինչ բռնազավթված են պահում Արեւմտյան Հայաստանը եւ Կիլիկյան Հայաստանը,

բ) երբ այդ նույն բռնազավթված տարածքներից նորանոր ագրեսիաների սպառնալիքներ են ստեղծում տարածաշրջանի ժողովուրդների եւ երկրների համար:

Ճիշտ այնպես, ինչպես դա պատահեց Քեսապի բռնազավթման դեպքում, ինչպես դա տեղի ունեցավ Ռուսաստանի Դաշնության զինված ուժերին պատկանող ռազմական օդանավի հետ:

Հետևաբար, միջազգային հարաբերությունների դաշտում խաղացողներին արժե՞ հիշեցնել, որ նրանց իսկ լուռ թողությունամբ եւ համաձայնությամբ են տեղի ունեցել «իրավաչափության խախտումներ», որոնք էլ հանգեցրել են նոր «իրավաչափ խախտումների» այժմյան աշխարհի բոլոր տաք ու տաքացող կետերում, այդ թվում՝ Բեյրութում, Սինայում, Փարիզում, Մալիում... Եվ արժե՞ արդյոք հիմա Եվրոպայում տեղի պատգամավորներին հիշեցնել, որ նրանք նույնքան մեղսակցություն ունեն սույն իրադարձությունների համատեքստում, երբ 1987 թ. հունիսի 18-ին ընդունելով «Հայկական Հարցի քաղաքական լուծման մասին» բանաձեւը այնտեղ նշում էին, թե Եվրոպական պառլամենտը

«Գտնում է, որ ողբերգական իրադարձությունները, որ տեղի ունեցան 1915-1917 թվականներին Օսմանյան կայսրության տարածքում հայերի նկատմամբ, հանդիսանում են ցեղասպանություն, համաձայն «Ցեղասպանության հանցագործությունը կանխարգելելու եւ դրա համար պատժի մասին» Կոնվենցիայի, ընդունված ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայի կողմից 1948 թվականի դեկտեմբերի 9-ին:

Նշում է միաժամանակ, որ ժամանակակից Թուրքիան պատասխանատու չի կարող համարվել Օսմանյան կայսրության հայ բնակչության ողբերգության համար եւ ամենայն հաստատակամությամբ ընդգծում է, որ պատմական այդ իրադարձությունների ճանաչումը որպես ցեղասպանության՝ առիթ չի կարող հանդիսանալ քաղաքական, իրավական կամ նյութական որեւէ պահանջի այսօրվա Թուրքիայի նկատմամբ»:

Ի՞նչպես էր անդրադառնալու այս ոչ իրավաչափ որոշումը հետագայում... Ի՞նչպես էր անդրադառնալու այն ոչ իրավաչափ որոշումը, երբ Թուրքիայի Հանրապետությանը թույլ տրվեց բռնազավթել Արեւմտյան Հայաստանը, ապա Կիլիկյան Հայաստանը, ապա Ալեքսանդրեթի սանջակը, ապա հետագայում անպատիժ ոչնչացնել հայկական պատմաճարտարապետական ու քաղաքակրթական հետքը Հայաստան աշխարհում եւ նրան հարակից տարածքներում... Եւ անպատիժ ժխտել Հայերի ցեղասպանության իրողությունը, այդպիսով իրականացնել նոր ցեղասպանության քարոզչություն:

Ի՞նչպես էր անդրադառնալու... եթե ոչ բումերանգի հետագծով:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը եւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետականաստեղծ կառույցները 2012-2015 թթ. ընթացքում բազմիցս դիմել են ՄԱԿ-ի Անվտագության Խորհրդին եւ Սեւրի խաղաղության դաշնագիրը ստորագրած պետություններին Արեւմտյան Հայաստանի (ներառյալ Կիլիկիայի) տարածքը ապառազմականացնելու առաջարկով:

Առաջարկը հիմնավորվել է նաև նրանով, որ 2011 թ. Մարտի 29-ին Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը որոշում է ընդունել «Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Մշտական, զինված, դրական չեզոքության մասին», ինչը նշանակում է, որ Թուրքիայի Հանրապետության զինված ուժեր չեն կարող լինել նվազագույնը վիլսոնյան Իրավարար վճռով Հայաստանին հատկացված այդ տարածքներում:

Առաջարկվել է սկսել միանգամայն իրավական եւ օրինական (եւ իրավաչափ) մի գործընթաց, որի նպատակն է լինելու Թուրքիայի Հանրապետության զավթիչ ուժերի դուրս բերումը Հայաստանի բռնազավթված տարածքներից, մասնավորապես Արեւմտյան Հայաստանից եւ Կիլիկյան Հայաստանից:

Արեւմտյան Հայաստանի հայերը՝ իրենց ինքնության, բնիկության, քաղաքացիության եւ պետականաստեղծ իրավասությունների համաձայն, վճռական են պաշտպանելու իրենց իրավական-քաղաքական բոլոր իրավունքները Արեւմտյան Հայաստանի նկատմամբ, այդ թվում՝ տարածքի վերջնական ապառազմականացման՝ զավթիչ ու օտար ուժերից:

Այդպես միայն կարող են իրավականությունը եւ իրավաչափությունը համապատասխանել, այլապես բոլոր ճանապարհները չէ որ տանում են դեպի խաղաղություն, խաղաղ համակեցություն եւ ազգամիջյան ու միջպետական հարաբերությունների բնականոն զարգացում աշխարհում:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության
Լրատվական Բաժին
25.11.2015 թ.

«Հայկական Հարցը եւ Թուրքիայի նեոսամանական քաղաքականությունը, մարտահրավերներ եւ սպառնալիքներ»

(Հատուկ զեկույց Մերձավոր Արեւելքի հարցով «REGNUM» Ռուսաստանի դաշնային լրատվական գործակալություն կազմակերպած «Թուրքիայի վարած ներկայի նեոսամանական քաղաքականությունը՝ մարտահրավերներ ու սպառնալիքներ» անվանումով միջազգային կոնֆերանսում՝ Ռուսաստանի, Հայաստանի, Սիրիայի, Իրանի, Թուրքիայի, Իրաքի եւ Իսրայելի ճանաչված քաղաքագետների եւ փորձագետների մասնակցությամբ:)

Թուրքիայի Հանրապետության վարած ներկայի նեոսամանական քաղաքականությունը, ըստ էության, Օսմանյան Կայսրության եւ Թուրքիայի Հանրապետության 1894-1923 թթ. վարած քաղաքականության կրկնությունն է եւ դրանով իսկ սպառնալիքներ ու մարտահրավերներ պարունակող խիստ վտանգավոր քաղաքականություն Թուրքիայի

Հանրապետության մեջ ապրող ժողովուրդների եւ մերձավորարեւելյան տարածաշրջանի երկրների ու ժողովուրդների համար:

Օսմանյան կայսրությունը պատմության մեջ հայտնի է որպէս ժողովուրդների հանրաբանտ: Դրանով իսկ Օսմանյան կայսրությունը հարյուրամյակներ շարունակ արգելափակեց կայսրության տարածքում ապրող ժողովուրդների ազատության եւ քաղաքակրթական զարգացման հնարավորությունն ու բնական իրավունքը: Սակայն իրավիճակը շատ ավելի սրվեց ու վատթարացավ, երբ 19-րդ դարի առաջին կեսից կայսրությունը որդեգրեց սկզբում պանօսմանիզմի, ապա 1873-74 թթ.-ից նաեւ պանթուրքիզմի քաղաքականությունը:

Դա հանգեցրեց կայսրության մեջ ապրող ժողովուրդների, առաջին հերթին քրիստոնյաների, ցեղասպանությանն ու բռնագաղթին: 1916-1923 թթ. ցեղասպանության ու բռնագաղթի ենթարկվեցին հույները, 1914-1923 թթ. ասորիները, իսկ ամբողջ 1894-1923 թթ. ընթացքում՝ հայերը: Ավելի քան 30 տարի տեւած եւ 19-րդ դարի վերջը ու 20-րդ դարի սկիզբը ընդգրկած մեծագույն հանցագործության հետեւանքում, որ իրականացրին թուրքական երեք իրար հաջորդող կառավարություններ՝ սուլթանական, երիտթուրքական, քեմալական, հազարամյակներ շարունակ Բնօրբան Հայրենիքում՝ Հայկական Լեռնաշխարհում ապրող ավելի քան 1.5 միլիոն հայեր ցեղասպանության ենթարկվեցին, նույնքան էլ բռնագաղթի ու աքսորի, հարյուրհազարավորներ, այդ թվում՝ կանայք ու երեխաներ, բռնի մահմեղականացման:

Հայերի ցեղասպանությունը առաջինը դատապարտեցին Մեծ Բրիտանիան, Ֆրանսիան եւ Ռուսաստանը 1915 թ. մայիսի 24-ին այն որակելով, որպէս «Հանցագործություն՝ մարդկայնության դեմ», տեղեկացնելով, որ դրա «կազմակերպիչներն ու իրականացնողները ենթակա են լինելու քրեական պատասխանատվության»: Հետագայում աշխարհի առաջադեմ շատ պետություններ ճանաչեցին ու դատապարտեցին թուրքական իշխանությունների հրեշավոր հանցագործությունները: Ճանաչման ու դատապարտման այդ գործընթացը շարունակվում եւ այսօր: Հատկանշական է, որ նույնիսկ թուրքական պետությունը Կոստանդնուպոլսի ռազմական հատուկ ատյանում 1919-20 թթ. իրականացրեց երիտթուրքական կառավարության պարագլուխների դատավարությունը, նրանցից շատերի համար մահվան դատավճիռներ արձակելով:

Եթե 19-րդ դարի վերջին ծնունդ առավ Հայկական Հարցը, ապա հայկական իրավունքների հարցում, այդ թվում՝ Հայաստան պետության վերաբերյալ որոշումները կայացվեցին 20-րդ դարի սկզբին՝ 1918-1920 թթ.:

Հիշենք դրանք:

- 1918 թ. հունվարի 11-ին Ռուսաստանի Կառավարությունը ընդունեց «Թուրքահայաստանի մասին» Դեկրետը («Արեւմտյան Հայաստանի մասին»),
- 1920 թ. հունվարի 19-ին, Փարիզի Վեհաժողովի ժամանակ, Դաշնակից Տերությունների Գերագույն Խորհուրդը դե ֆակտո (de facto) ճանաչեց Հայաստան պետության անկախությունը,
- 1920 թ. մայիս 11-ին Դաշնակից Տերությունների Գերագույն Խորհուրդը դե յուրե (de jure) ճանաչեց Հայաստան պետության անկախությունը,
- 1920 թ. օգոստոսի 10-ին կնքվեց Սեւրի խաղաղության պայմանագիրը, որի 88-93-րդ հոդվածները վերաբերում են Հայաստանին,
- 1920 թ. նոյեմբերի 22-ին ԱՄՆ 28-րդ Նախագահ Վուդրո Վիլսոնը կայացրեց Իրավարար վճիռ Հայաստանի եւ Թուրքիայի սահմանի վերաբերյալ:

Ներկայի Թուրքիայի Հանրապետության իշխանությունները ոչ միայն շարունակում են Հայերի ցեղասպանության ժխտողականության քաղաքականություն վարել, ոչ միայն մերժում են ճանաչել հայերին ու Հայաստան պետությանը 1918-1920 թթ. ընթացքում տրված իրավունքները, այլև կրկին որդեգրելով ու շարունակելով նախորդ թուրքական կառավարությունների պանօսմանիզմի ու պանթուրքիզմի քաղաքականությունը՝ նոր սպառնալիքներ ու մարտահրավերներ են ստեղծում հանրապետության մեջ եւ, դրանից դուրս, տարածաշրջանում ապրող ժողովուրդների ու պետությունների համար:

Թուրքիայի Հանրապետության նեոօսմանական քաղաքականության սպառնալիքն ամբողջությամբ ի հայտ եկավ Մերձավոր Արեւելքում՝ Իրաքի ու Սիրիայի պատերազմների ժամանակ, երբ հանրապետության իշխանությունը սկսեց բացահայտ աջակցել սիրիական ընդդիմությանը, այդ թվում՝ ծայրահեղ ընդդիմադիր խմբավորումներին: Դրանք հանգեցրին Սիրիայի հյուսիսային տարածքներ ներխուժման, Հալեպում հումանիտար աղետի բռնկման, բռնի տեղահանվածների հարցով Եվրոպային ահաբեկելու գործողություններում:

Եւ միանգամայն ճիշտ նշեց Ռուսաստանի Նախագահ Վլադիմիր Պուտինը, երբ 24 նոյեմբեր 2015 թ.-ին Սիրիայում ռուսական ռազմատիեզերական ուժերի ումբակոծիչ ՍՈՒ-24-ի խոցումը Թուրքիայի կողմից՝ որակեց որպես «...հարված թիկունքից, որ մեզ հասցրին ահաբեկիչների աջակիցները»:

Հատկանշական է, որ 9 նոյեմբեր 2016 թ.-ին Եվրահանձնաժողովն իր տարեկան զեկույցում Թուրքիային մեղադրել է այն բանում, որ այդ երկրում տարածվում են հայտարարություններ, որոնք ատելություն են սերմանում հայերի նկատմամբ, հրապարակվում են ելույթներ ու սպառնալիքներ, ուղղված բնիկ ժողովուրդների, ազգային եւ կրոնական փոքրամասնությունների դեմ: Առանձին շեշտված է, որ «Թուրքիայի իշխանությունները շարունակում են կոշտ արձագանքել Հայերի ցեղասպանության ճանաչման փաստերին այս կամ այն երկրում»: Եվրահանձնաժողովը

Թուրքիային նաև մեղադրել է Լեռնային Ղարաբաղում 2016 թ-ին ապրիլյան չորսօրյա պատերազմում Ադրբեջանին բացահայտորեն աջակցելու մեջ: Եւ «այս ամենը խորը մտահոգություններ է առաջացնում», - ասված է զեկույցում:

Ինչպես նաև, Արցախյան պատերազմի օրերին, որտեղ Թուրքիայի Հանրապետության ներկայի ղեկավարությունը փորձելով շեղել համաշխարհային հանրության ուշադրությունը իր իրական նպատակներից ու գործողություններից, ինչպես նաև անխուսափելի պատասխանատվությունից, ձգտում էր Ադրբեջանի Հանրապետության կողմից սանձազերված ապրիլյան չորսօրյա ագրեսիայի միջոցով այդ խնդիրները մոռացության տալ ու փոխանցել ՀՀ-ի եւ Արցախի սահմաններ: Ավելորդ է ասել, որ դրանք չեն հաջողվի իրականացնել եւ ամեն ինչ կավարտվի այնտեղ, որտեղ սկսվել է, այդ թվում Արեւմտյան Հայաստանում՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության հաստատմամբ:

Մինչդեռ պետք չէ մոռանալ, որ 1920 թ. կնքված Սեւրի խաղաղության պայմանագիրը, ըստ էության, խաղաղության պայմանագիր է եւ դա վավերացնելու, դրա բոլոր որոշումները հարգելու եւ իրականացնելու միջոցով է հնարավոր Մերձավոր Արեւելքում հաստատել կայուն խաղաղություն ու իրական համագործակցություն:

Սեւրի խաղաղության պայմանագրի առաքելությունը տարածաշրջանի համար ավարտված չէ: Հայերի, ասորիների, հույների, ալեվիների, արաբների, քրդերի ու նույնիսկ թուրքերի իրավունքները հարգելով եւ դրանք իրականացնելով է հնարավոր տարածաշրջանում հասնել իրական արդարության ու խաղաղ գոյակցության:

Ուստի, տարածաշրջանում ապրող բոլոր ժողովուրդների ապրելու, զարգանալու եւ ապագա ունենալու իրավունքի իրականացման միջոցով է միայն հնարավոր իրականացնել այնքան սպասված խաղաղություն եւ խաղաղ համակեցություն տարածաշրջանում, այդ թվում՝ հայերին եւ Հայաստան պետությանը վերաբերող Սեւրի խաղաղության պայմանագրի հողվածները եւ Վիլսոնյան Իրավարար վճիռը կյանքի կոչելու միջոցով:

Այլ ճանապարհներ, այդ թվում՝ նեոսմանիզմի քաղաքականության շարունակումը Թուրքիայի Հանրապետության կողմից խիստ վտանգավոր սպառնալիքներ ու մարտահրավերներ է պարունակում տարածաշրջանում ապրող բոլոր ժողովուրդների համար:

Դեռեւս ունենք հնարավորություն խուսափելու դրանից, ունենք հնարավորություն հարգելու միմյանց իրավունքները եւ խաղաղ ճանապարհով կյանքի կոչելու դրանք: Շտապենք, այլապես վաղը ուշ է լինելու: Մենք հավատում ենք, որ այս դեպքում առողջ քանականությունն ու բարի կամքն են հաղթելու:

Արմեն Տեր-Սարգսյան

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) Նախագահ

17.11.2016 թ.

«Հայ ժողովրդի մշակութային ու հոգևոր արժեքների յուրացումն ու ոչնչացումը եւ Թուրքիայի նեոսամանական քաղաքականությունը, մարտահրավերներ եւ սպառնալիքներ»

(Հատուկ զեկույց Մերձավոր Արեւելքի հարցով «REGNUM» Ռուսաստանի դաշնային լրատվական գործակալություն կազմակերպած «Թուրքիայի վարած ներկայի նեոսամանական քաղաքականությունը՝ մարտահրավերներ ու սպառնալիքներ» անվանումով միջազգային կոնֆերանսում՝ Ռուսաստանի, Հայաստանի, Սիրիայի, Իրանի, Թուրքիայի, Իրաքի եւ Իսրայելի ճանաչված քաղաքագետների եւ փորձագետների մասնակցությամբ:)

Թուրքիայի նեոսամանական քաղաքականության ժամանակակից ակնհայտ դրսեւորումներից մեկը հայ ժողովրդի հոգևոր մշակութային արժեքների յուրացումն ու ոչնչացումն է: Քաղաքականություն, որ տեւական ժամանակ իրականացրին թուրքական կառավարությունները, լինի դա սուլթանական, երիտթուրքական, կամ քեմալական: Այն արտահայտվեց սարսափելի ձեւերով, հատկապես Հայերի ցեղասպանության տարիներին՝ 1894-1923 թթ., իրականացված թուրքական կառավարությունների կողմից՝ Արեւմտյան Հայաստանում եւ Օսմանյան կայսրության մեջ:

Եւ քանի որ մարդկայնության եւ քաղաքակրթության դեմ կատարված այդ սարսափելի հանցագործության դատապարտումն ու վնասի հատուցումը Միջազգային ընկերակցության կողմից ամբողջությամբ չկատարվեց, ապա ցեղասպանությունը շարունակվեց, շարունակվում է մինչեւ այսօր ընդունելով զանազան այլ ձեւեր, այդ թվում նաեւ որպես մշակութային ցեղասպանություն:

Այս համատեքստում է, որ պետք է ուշադրություն դարձնել քաղաքակրթական այդ ժառանգության հետագա ճակատագրին, որն այսօր հաճախ անվանում են «բնօրրան», նկատի առնելով, որ դա առնչվում է նրանց, ումից սկիզբ է առնում մեր աշխարհի ոգեղենությունը, մարդասիրությունը եւ մշակույթը:

Հայ ժողովրդին պատկանող հնագույն քաղաքակրթության, մշակութային ու հոգևոր ժառանգության զգալի մասը, ցավոք սրտի, այսօր գտնվում է այն պետության ձեռքում, ով ինքն է իրականացրել չարագործությունը, ով աշխարհին մտածված կերպով ի ցույց է դրել

իր բարբարոսական վերաբերմունքը այլ ժողովրդի մշակույթի, այդ արժեքները ստեղծողի նկատմամբ:

Ստիպված ենք արձանագրել, որ տեւական ժամանակ է ինչ Թուրքիայի նեոսամական քաղաքականությունը, «գարգացնելով» երիտթուրքերի ավանդույթները, հետեւողական եւ մեթոդաբար շարունակում է ոչնչացնել հայ ժողովրդի մշակութային եւ հոգեւոր ժառանգությունը:

Ցեղասպանության տարիներին, 19-րդ դարի վերջից մինչեւ 20-րդ դարի սկիզբ, բնիկ հայ բնակչության հիմնական մասի ֆիզիկական ոչնչացումից հետո, սկիզբ է առնում հետեւողական մի գործընթաց՝ արմատախիլ անելու այն ամենը, ինչ կար եւ ընդունված էր համարել հայկական:

Անցնող դարի 28 թ.-ից սկսած անվանափոխության է ենթարկվում այն ամենը, ինչ պատմական է ու ազգային Արեւմտյան Հայաստանի տարածքի վրա: Հայկական տեղանունների ավելի քան 90 %-ը օտարված է, Արեւմտյան Հայաստանի աշխարհագրական անվանումները փոփոխված:

Հայ ժողովրդին պատկանող հարյուրավոր ճարտարապետական հուշարձաններ վերածված են մզկիթների: Ավերվում է այն ամենը, ինչ ունի հայկական ծագում եւ կամ առնչված է հայերին, հայկական մշակույթին ու պատմությանը: Հուշարձանները, եկեղեցիները, ճարտարապետության գլուխգործոցները, որպես թիրախներ են գործածվում թուրքական բանակի զինավարժությունների ժամանակ, ինչը վայրենաբարո է ժամանակակից ցանկացած պետության համար, եթե իհարկե խոսք չի գնում ահաբեկչական խմբավորումների վերաբերյալ, ինչպես ԻՊ-ին է: Այն սակավաթիվ եկեղեցիները, որոնք դեռեւս կանգուն են մնացել, գործածվում են որպես ախոռ, պահեստ, կամ բանտ:

Ստեղծվում են նոր եւ կեղծվում այլազան պաշտոնական փաստաթղթեր, որոնք խրախուսում են կեղծ գիտական հրատարակությունների ծնունդը, որտեղ հայոց պատմությունը եւ մշակույթը կեղծվում է եւ կամ միտումնավոր անտեսվում: Ստեղծված է «տվյալների» մի ողջ համակարգ, այսպես կոչված՝ «օրինական վանդալիզմի», ոսկու անօրինական որոնումների եւ պեղումների: Թուրքիայի կառավարության հովանավորչությամբ՝ «ոսկեխույզներն» առանց բացառության ոչնչացնում են ամեն ինչ: Այն հուշարձանները, որոնք Թուրքիային չեն պատկանում, դրանք մարդկության սեփականությունն են: Նրանց կորուստը անփոխարինելի է: Հայկական հուշարձանների ոչնչացումն ու յուրացումը Հայերի ցեղասպանության շարունակությունն է: Ֆիզիկական ոչնչացմանը հետեւեց մշակութային ցեղասպանությունը:

Բազմաթիվ օրինակներից մեջբերենք մի քանիսը:

Նեմրութ լեռան վրա հայ անտիկ աստվածների պանթեոն է: Այնտեղ են տեղադրված հայոց աստվածների՝ Արամազդի, Միհրի, Վահագնի, Անահիտի, Աստղիկի 8-9 մետրանոց արձանները: Նրանց շարքին Անտիոքոս առաջինի արձանը՝ տեղադրված հայ Երվանդունիների տոհմի այդ արքայի հիշատակին՝ մ.թ.ա. 62 թ.-ին: Այսօր թուրքերը յուրացրել են այդ ամենը եւ ներկայացնում են որպես իրենց սեփականը:

Հայկական լեռնաշխարհում Պորտասարը (Գեբեկլի Թեփե-թուրք.) տաճարական համալիր է, որ ներառում է նաեւ աստղադիտարան: Մեծ եւ հնագույն մեգալիթյան կառույցներից է, շուրջ 12 հազար տարեկան: Պորտասարը մեր ժամանակի ամենակարեւոր հայտնագործություններից է: Դա մարդու ձեռքով կառուցված առաջին տաճարն է: Եւ նա նույնպես թուրքական ձեռով անվանափոխված է:

Անի քաղաքը հայկական «ոսկեդարի» հուշարձան է: Անիի հայկական թագավորության հնագույն մայրաքաղաքը: «1001» եկեղեցիների քաղաքից մնացել են ավերակներ եւ նույնիսկ դրանք վանդալներն ավերում են: Թուրքերն անվանափոխել են Անին Անը-ի եւ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի միջոցով փորձում են դա ներկայացնել որպես Թուրքիայի մշակութային ժառանգություն:

Նրանք ձեռք են բարձացրել նաեւ բիրլիական արժեքների վրա, հայերի հիմնական խորհրդանիշներից մեկի, Արարատ լեռան, որ անվանափոխել են որպես Ադրը:

Համաձայն 1914 թ. տվյալների հայկական եկեղեցիների ու եկեղեցական համալիրների ընդհանուր թիվն Արեւմտյան Հայաստանում եւ Օսմանյան կայսրության մեջ կազմել է 2549 (այդ թվում IV-V դդ. վաղ քրիստոնեական հուշարձանները): Դրանց մեծ մասը թալանվել, հրկիզվել եւ ավերվել է ցեղասպանության ժամանակ: ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի 1974 թ. տվյալների համաձայն՝ 1923 թ.-ից հետո պահպանված 913 պատմա-ճարտարապետական հուշարձաններից 464-ը հիմնահատակ ոչնչացվել են, 252-ը ավերակ վիճակում է, 197-ը հիմնական վերանորոգման կարիք ունի: Այսօր արդեն գրեթե ոչինչ չի մնացել վերականգնելու, Թուրքիան դրանք բոլորը ծրագրավորված կերպով ոչնչացրել է:

Որպես նեոսամանականության քաղաքականության ժամանակակից դրսևորում կարելի է դիտել Սսի Կաթողիկոսական համալիրը կաթողիկոսարանին վերադարձնելու մերժումը, ինչը նրանք յուրացրել են 20-րդ դարում ցեղասպանությունն իրականացնելու միջոցով:

Թուրքիայի ներկայի քաղաքականությունը հանգեցրել է նրան, որ արեւմտահայերենը հայտնվել է ոչնչացման վտանգի տակ գտնվող լեզուների շարքում, քանի որ Արեւմտյան Հայաստանից բռնագաղթվածները հնարավորություն չունեն պատմական հայրենիք

վերադառնալու եւ մայրենին այնտեղ գործածելու ու զարգացնելու, որպէս իրենց բնական իրավունքի արտահայտություն:

Թուրքիայի վարած նեոսմանականության ու ձուլման քաղաքականության հատկանշանական օրինակ է վերաբերմունքը համշէնահայերի նկատմամբ, որոնք հիմնականում ենթարկվեցին բռնի մահաւերջանացման: Շատերը կորցրին իրենց արմատներն ու ազգային ինքնությունը, չեն ընդունում իրենց հայկականությունը, իրենց անվանում են «հեմշիլներ»: Հմայական աղոթքներ ասելիս հայերենով՝ նրանք համոզված են, թէ դրանք թուրքերեն լեզվով են:

Իսկ ճարտարապետական գոհարները... թուրքերը առանց ամոթի արձանագրում են, որպէս իրենց ձեռքբերում: Եւ մենք պետք է օգտագործենք բոլոր հնարավորությունները օգնելու մեր համշէնահայ եղբայրներին ու քույրերին վերադառնալու իրենց հայկական արմատներին:

Հայկական գորգերը թուրքերը ներկայացնում են իբրեւ իրենցը, նույնիսկ եթէ բերում են Հայաստանից եւ կամ կրկնօրինակում են դրանք, անկախ հայկական խորհրդանիշներից, գույներից եւ այլ..., պնդելով թէ ներկայացվածը թուրք ժողովրդի ձեռքբերումն է:

Նրանք այնքան անսկզբունքային ու անշնորք են, որ մեր հայրենասիրական երգն են յուրացրել՝ «Ջարթիր լառ»-ն, աշխարհում միակ օրօրոցայինը, որտեղ մայրը որդուն քնեցնելու փոխարեն արթնացնում է՝ կոչելով պաշտպանել Հայրենիքը, երգ՝ որով մեր ֆիդայիներն ու մարտիկներն են կռվի ելել: Թուրքական ֆուտբոլային ակումբն այն յուրացրել է եւ գործածում է որպէս հիմն, բնականաբար փոխելով բառերը թուրքերենով:

Հնագույն հայկական խոհանոցը նույնպէս «կողոպտվել» է հարեւանների կողմից, ինչը դյուրին է ապացուցել, եթէ անդրադառնանք ակունքներին՝ ուսումնասիրելով, թէ ինչից եւ ինչպէս է պատրաստված կերակուրը:

Բերենք հացահատիկի օրինակը, թեւէ կարող ենք եւ այլ օրինակների դիմել: Հացահատիկի 3-4 տեսակներ համարվում են բուն հայկական: Հայտնի է, որ հացահատիկի հայրենիքը Հայկական լեռնաշխարհն է: Հայերն են, որ հնուց զբաղվել են հացահատիկի մշակմամբ: Բլդուր, փոխինձ, կորկոտ, ձավար, աճառ... եւ այս ամենը այլազան ձեւերով մշակվելով խմորի հետ օգտագործվում է հայկական խոհանոցում: Բոլոր այն կերակրատեսակները, որոնք թուրքերը եւ այլ հարեւաններ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի «օժանդակությամբ» ձգնում են յուրացնել, իրականում բուն հայկական ստեղծագործություն են, որովհետեւ ունեն պատրաստության մաքուր հայկական եղանակ՝ թոնրի մեջ, եւ ունեն հայկական անվանումներ: Այդ ամենը վերաբերում է նաեւ լավաշին ու մատնաքաշին:

Ինչպես կանխագուշակում են շատերը, «քաշիկ» ազգային կերակուրից հետո (քաշել խոսքից), թուրքերը կցանկանան յուրացնել թոնիրը, որը Արեւին երկրպագելու ժամանակներից ի վեր հայերի համար Արեւի խորհրդանիշն է երկրի վրա: Թոնիրն ունի մի քանի գործառույթ, բացի նրանից որ վառարան է կերակուր պատրաստելու, նաև տաքացնում է կացարանը, բուժում է հիվանդությունները եւ այլն:

Այն ամենը ինչ ներկայացվեց վերելում կատարվում է ցուցադրելու համար, որ թուրքերը բնակչության գլխավոր տարրն են Հայկական լեռնաշխարհում: Սակայն որքան էլ ջանան կեղծել իրենց պատմությունը, վճարել ամենատարբեր լոբբիստական կազմակերպություններին, միեւնույնն է դա չի ստացվում անել, պատմությունը հիշում է քոչվորներին, որոնք բռնազավթեցին այլոց հողերը, յուրացրին նրանց ունեցվածքը եւ մշակութային արժեքները:

Թուրքիայի Հանրապետությունը ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի անդամ է: Ժամանակն է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ին եւ այլ միջազգային կազմակերպություններին պահպանելու պատմական արդարության սկզբունքները, իրավունքները, էթիկայի նորմերը եւ ոչ այնպես, ինչպես հիմա՝ գործածելով երկակի սկզբունքներ: Հուսով ենք, որ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի եւ այլ միջազգային կազմակերպությունների բարեխիղճ մասնագետները կկասեցնեն շարունակվող վանդալիզմը եւ կսկսեն աշխատել հաճոյք ստանալով իրական պատմագրության ուսումնասիրությունից, այլ ոչ թե մտածածին, կամ նրանց ներկայացված որպես իրական: Դա ոչ միայն Հայ ժողովրդի պատմությունն է, այլև համաշխարհային, ողջ մարդկության հոգեւոր մշակութային ժառանգությունը:

Յուլիա Գյուլոյան

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) Մշակույթի հարցերով հանձնաժողովի նախագահ
17.11.2016 թ.

Մերձավոր Արեւելքում եւ Արեւմտյան Հայաստանում ապրող հայությանը պետք է դիտել, որպես Հայաստան - Արցախ - Սփյուռք եռամիասնության չորրորդ բաղադրիչ

Հայաստան - Արցախ - Սփյուռք՝ 25-ամյա համագործակցությունը բավական լուրջ հաջողություններ է արձանագրել ՀՀ պետականության ամրապնդման, Արցախի հայության ազատ ապրելու եւ ինքնորոշման իրավունքի պաշտպանության, Արցախի ու ՀՀ-ի անվտանգության ու պաշտպանության բաղադրիչի բարձրացման, ՀՀ-ի ու Արցախի տնտեսության, կրթության, առողջապահության, մշակույթի ոլորտներում կատարված կարեւոր ներդրումների եւ աջակցության, ՀՀ-ի ու Արցախի ենթակառուցվածքների վերականգման ու զարգացման, ներքին սոցիալական ճնշման թուլացման եւ այլ ոլորտներում, որոնք նույնիսկ այս պահին դժվար է ամբողջությամբ

թվարկել: Անհրաժեշտ է միայն շնորհակալություն հայտնել այս ուղղությամբ ջանք թափած ու հաջողություններ արձանագրած անհատներին, աջակիցներին, հովանավորներին, խմբերին եւ ազգային-պետական կառույցներին:

Վստահ ենք, որ Հայաստան - Արցախ - Սփյուռք՝ 25-ամյա համագործակցության հանրագումարի արդյունքների վերաբերյալ ուշադրության արժանի դեռ շատ էլույթներ կհնչեն այս համաժողովի ընթացքում, այդ իսկ պատճառով մենք ցանկանում ենք հանդես գալ հետեւյալ առաջարկությամբ:

Առաջարկում ենք նկատի առնելով վերջին տասնամյակներին Մերձավոր Արեւելքում եւ հարակից տարածքներում առկա նոր իրողություններն ու մարտահրավերները Հայաստան - Արցախ - Սփյուռք եռամիասնությանը գումարել Մերձավոր Արեւելքի հայության կենսագործունեության նոր իրականությունը եւ Արեւմտյան Հայաստանում ապրող հայերի գործոնը:

Բանն այն է, որ Մերձավոր Արեւելքում եւ հարակից տարածքներում առկա ժամանակակից մարտահրավերների պայմաններում Մերձավոր Արեւելքի հայ համայնքների կենսագործունեությունն այժմ էապես տարբերվում է ավանդական սփյուռք հասկացության կյանքի ու գործունեության բնականոն ընթացքից եւ ստանում է բոլորովին նոր սպառնալից իրողություն եւ հնչեղություն:

Մեզ՝ հայերիս համար իրավիճակը նոր չէ այն իմաստով որ մերձավորարեւելյան մարտահրավերները մեզ համար սկսվել են դեռեւս 1975 թ. Լիբանանյան քաղաքացիական պատերազմի սկզբնավորումից ի վեր, ինչի արդյունքում Լիբանանի երբեմնի բարգավաճ 300 հազարանոց հայ համայնքը այսօր նվազել է մինչեւ 60 հազարի, դրա բացասական բոլոր հետեւանքներով հանդերձ: Վերջին տասնամյակներին Իրաքի 20 հազարանոց հայ համայնքը նվազել է մինչեւ չնչին ցուցանիշների, եթե այդպիսի ցուցանիշ դեռ կա: Սիրիայի 300 հազարանոց բարգավաճ համայնքը նվազել է մինչեւ մի քանի տասնյակ հազարի: Իրադարձությունների նման զարգացման եւ մարտահրավերների այսպիսի բարձր մակարդակի պահպանման պայմաններում հայտնի չէ, թե ինչ ճակատագրի են արժանանալու ոչ միայն Մերձավոր Արեւելքի մյուս հայ համայնքները նույնպես, այլեւ Արեւմտյան Հայաստանում ապրող հայերը:

Ուստի՝

- նկատի առնելով վերջին տասնամյակներին Մերձավոր Արեւելքում եւ հարակից տարածքներում առկա նոր իրողություններն ու մարտահրավերները,
- նկատի առնելով այն հանգամանքը, որ Մերձավոր Արեւելքում ապրող հայությունը իրականում 1894-1923 թթ. հայության նկատմամբ իրականացված ցեղասպանության ու բռնագաղթի հետեւանքով այնտեղ հաստատված հավաքականություն է,

- նկատի առնելով, որ Մերձավոր Արեւելքում ապրող հայությունը Բնօրրան Հայրենիք վերադառնալու իրավունք ունի այն պայմաններով, ինչպես դրանք նշված են 1918-1920 թթ. կայացված մի շարք որոշումներում, այդ թվում՝ Ռուսաստանի Կառավարության Դեկրետում «Տաճկահայաստանի մասին», Մերի խաղաղության պայմանագրում, ԱՄՆ 28-րդ Նախագահ Վուդրո Վիլսոնի կայացրած Իրավարար վճռում՝ Հայաստանի եւ Թուրքիայի սահմանի վերաբերյալ եւ այլ որոշումներում ու փաստաթղթերում,
- նկատի առնելով, որ Մերձավոր Արեւելքում եւ Արեւմտյան Հայաստանում ապրող հայությունը ապրելու, զարգանալու եւ ապագա ունենալու իրավունք ունի, ինչպես դա սահմանված է միջազգային իրավունքի հիմնարար սկզբունքներով ու նորմերով,

առաջարկում ենք, Մերձավոր Արեւելքում եւ Արեւմտյան Հայաստանում ապրող հայությանը դիտել, որպես Հայաստան - Արցախ - Սփյուռք եռամիասնության չորրորդ բաղադրիչ:

Այդ իմաստով ավելորդ չենք համարում ուշադրություն հրավիրել այդ ուղղությամբ կատարված հետեւյալ աշխատանքների վրա, որոնք ձեռնարկել է Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդը 2004-2006 թթ.-ին, մասնավորապես, ՄԱԿ-ի Բնիկ Ժողովուրդների Փորձագիտական մեխանիզմի շրջանակներում, ինչպես նաեւ 2011-2014 թթ.-ին Արեւմտյան Հայաստանի հայերի պետականաստեղծ կառույցների՝ կառավարության, խորհրդարանի, նախագահական համակարգի ձեւավորման գործընթացում:

Այս ոլորտում համապատասխան ուսումնասիրությունների ու ճանաչողության եւ դրանց հիմա վրա մշակված ծրագրերի ու համագործակցության իրականացումն ու գործարկումը կարող են դառնալ մեր համատեղ պատասխանը հայության ու Հայաստանի առջեւ այսօր ծառացած առկա բոլոր մարտահրավերների:

Շնորհակալություն ուշադրության համար:

Տիգրան Փաշաբեգյան

«Լուսաւոր Աւետիս» Էլ. Կայքի Հիմնադիրների խորհրդի անդամ

21.10.2016 թ.

Պետք է օգտագործենք բոլոր միջոցները՝ օգնելու համշենահայերին՝ վերադառնալու իրենց հայկական արմատներին

Համշենահայերի ամենաստվար սփյուռքյան համայնքները գտնվում են Աբխազիայում եւ Ռուսաստանի սեւծովյան ափամերձ շրջաններում: Անշուշտ, համշենցիները դեռեւս կուր բնակչությամբ ապրում են իրենց պատմական հայրենիքում՝ Համշենում:

Ռուսաստանի հարավային դաշնայն մարզում՝ Հայաստանի Հանրապետության գլխավոր հյուպատոսության (ք. Դոնի Ռոստով) եւ Սոչիում հյուպատոսության մասնաճյուղի գործունեությունը, ինչպես նաեւ ՀՀ Սփյուռքի նախարարությունը նպաստել են Հայաստանի հետ ռուսաստանաբնակ համշենահայության բազմակողմանի կապերի ամրապնդմանը: Իրավիճակը, հայտնի իրադարձությունների պատճառով, մի փոքր այլ է Աբխազիայում:

Եթե Ռուսաստանում եւ Աբխազիայում համշենահայերը քրիստոնյաներ են, եւ իրենց համարում են համշենահայության չիսլամացված մասի ժառանգները, ապա բոլորովին այլ պատկեր է բուն Համշենում, որտեղ համշենահայությունը բռնի կերպով իսլամացվել է, շատերը կորցրել են իրենց արմատներն ու ազգային ինքնությունը...

Հետեւաբար, մենք պետք է օգտագործենք բոլոր հնարավոր միջոցները, որպեսզի օգնենք համշենահայ մեր քույրերին ու եղբայրներին՝ վերադառնալու իրենց հայկական արմատներին:

Այստեղ շատ ու շատ կարեւոր է գանգվածային լրատվության միջոցների դերը:

Ցավոք սրտի, համշենական ԶԼՄ-ներ, ինչպես տպագիր, այնպես էլ էլեկտրոնային, Աբխազիայում, Ռուսաստանում եւ բուն Համշենում չկան, բացի «Ձայն Համշենական» ամսաթերթից ու «Համշենական գրուցարան» հաղորդաշարից (խմբագիր եւ հեղինակ՝ Սերգեյ Վարդանյան), որի հետեւանքով համշենահայերը լիարժեք տեղեկատվություն չեն ստանում իրենց խնդիրների եւ անելիքների վերաբերեալ: Այս իրավիճակի շտկումը պետք է դառնա օրվա գլխաւոր հրամայականը, ինչպես համշենահայության սփյուռքյան կառույցների, այնպես էլ Հայաստանի Հանրապետության համար:

Շատ կարեւոր ենք համարում ժողովրդական դիվանագիտությունը, Աբխազիայում եւ Սոչիում բնակվող համշենահայերի եւ պատմական հայրենիքում բնակվող համշենցիների ուղղակի շփումները: Վերջին տարիներին բարի ավանդույթ է դարձել ճանաչողական փոխադարձ այցելությունները, համատեղ մշակութային միջոցառումների կազմակերպումը եւ այլն:

Անկասկած, մեծ եւ անփոխարինելի է հատկապես հայ կնոջ դերը՝ խաղաղության պահպանման, լեզվի, մշակույթի, ազգային ավանդույթների, կենցաղի եւ ընտանիքի վերականգնման հարցում: Հայ կինը մշտապես եղել է ոչ միայն օջախի պահապանը, այլեւ Հայրենիքի պաշտպանը, Ազատարար-զինվորի Մայրը:

Այս իմաստով մեծ դեր է ստանձնել 2012 թվականին ստեղծված «Համշենահայուհի» կանանց միջազգային միությունը:

Այս կարճ՝ 4-ամյա գործունեության ընթացքում միության կողմից իրականացվել են բազմաթիվ միջոցառումներ, որոնք նպաստել են համշենահայության միջազգային համագործակցությանը: Եվ մենք երախտապարտ ենք ՀՀ սփյուռքի նախարարությանը, անձամբ նախարար տիկին Հրանուշ Հակոբյանին՝ մեր կազմակերպության հանդեպ մշտական ուշադրության, աջակցության եւ բարի խորհուրդների համար:

Համշենահայության կյանքում նշանակալի իրադարձություն կլինի 2017 թվականին Սոչիում եւ Հբխազիայում անցկացվելիք համշենահայության միջազգային համաժողովը՝ «Համշենյանաշխարհ–մենք միասնական ենք» խորագրով, որի շրջանակում տեղի կունենան կոնֆերանսներ եւ մշակութային տարբեր փառատոներ: Նախատեսվում է, որ միջոցառմանը կմասնակցեն ստեղծագործական խմբեր, մշակության եւ կրթական ոլորտի նշանավոր գործիչներ, պատմաբաններ, քաղաքագետներ, միջազգային ճանաչված լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներ:

Աբողջությամբ պատրաստ է ֆորումի ծրագիրը եւ արդեն իսկ համաձայնեցված՝ Աբխազիայի եւ Ռուսաստանի համապատասխան կառույցների հետ:

Ակնկալում ենք, որ Հայաստանի Հանրապետությունը կաջակցի մեր նախաձեռնությանը եւ ֆորումն իրական տոն եւ ինքնության ճանաչման հարթակ կդառնա համշենահայության համար:

Մաիդա Օհանյան

«Համշենուհի», համշենահայերի կանանց միջազգային միության նախագահ,
Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավոր
22.10.2016 թ.

«Ազգային ինքնութենէն հեռացած հայերն աշխարհի տարածքին» թեմայով Կլոր սեղանի մասնակիցներու որոշումը

Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) Հայրենակցական, համայնքային ու հայրենասիրական հասարակական միութիւններու եւ Հաւատքի հարցերու մշտական յանձնաժողովներու ներկայացուցիչներու կազմակերպած «Ազգային ինքնութենէն հեռացած հայերն աշխարհի տարածքին» թեմայով միջոցառումը, որ տեղի ունեցաւ 11 մարտ 2017-ին, Կլոր սեղանի մասնակիցներու քննարկումներու արդիւնքները, ինչպէս նաեւ նախորդ խորհրդաժողովի՝ «Այլակրօն հայերն աշխարհի տարածքին» թեմայով 08 սեպտեմբեր 2016-ի մասնակիցներու արտայայտած

կարծիքներու հիման վրայ որոշեց ստեղծել աշխատանքային խումբեր հետապնդելու համար հետեւեալ ծրագրային նպատակները.

1. Ազգային ինքնութենէն հեռացած հայերու վերաբերեալ ուսումնասիրութիւններու ու հրատարակութիւններումէկտեղումը մէկ գրադարան-պահոցի մէջ:
2. Ազգային ինքնութենէն հեռացած հայերու հետ կապերու հաստատման վերաբերեալ տարեկան աշխատանքային ծրագրի (ծրագրերու) մշակումը:

Արմենակ Հարմանտայեան

Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) Հաւատքի եւ Հայրենակցական հարցերու մշտական յանձնաժողովներու ներկայացուցիչ
18.03.2017 թ.

Եւրամիութեան դիրքորոշումը Հայկական Հարցի լուծման վերաբերյալ

(1-ին մաս)

Հայկական Հարցի լուծման վերաբերյալ Եւրամիութեան դիրքորոշումը, բնականաբար այդ թվում եւ Եւրամիութեանը մաս կազմող երկրների, մինչեւ վերջերս, արտահայտվում էր Եւրոպական պառլամենտի «Հայկական Հարցի քաղաքական լուծման մասին» բանաձեւի բովանդակության ու հողվածների շրջանակներում (18 հունիս 1987 թ.) (1):

Գործածում ենք «մինչեւ վերջերս» բառակապակցությունն այն նկատառումով, որ վերջին ժամանակահատվածում կարող էին ի հայտ գալ նոր դիրքորոշումներ: Իսկ եթե դրանք, այնուհանդերձ, ի հայտ չեն եկել տակավին, ապա մեր խնդիրն է հասնել նրան, որ ի նպաստ Հայկական Հարցի վերջնական եւ ամբողջական լուծման, դրանք ի հայտ գան Եւրոպական պառլամենտի (եւ ոչ միայն Եւրախորհրդարանի) դիրքորոշումներում:

Հայերի ցեղասպանության ճանաչման ու դատապարտման Եւրոպական պետությունների որոշումներում հիմնականում նշվում է Հայերի ցեղասպանության ճանաչման ու դատապարտման, բայց ոչ հատուցման հարցերը, ի տարբերություն օրինակ՝ Բոլիվիայի խորհրդարանի երկու պալատների ճանաչման ու դատապարտման բանաձեւի, որտեղ նշվում է ոչ միայն հատուցման, այլեւ այդ հարցում հայ ժողովրդին Բոլիվիայի անվերապահ աջակցության մասին, քանի որ Բոլիվիան, ինչպես նաեւ Եգիպտոսը, սահմանափակված չեն Եւրոպական պառլամենտի ընդունած բանաձեւի շրջանակներում (2):

Եւրոպական պառլամենտի վերոհիշյալ բանաձեւում Հայկական Հարցի քաղաքական լուծման Եւրոպական հայեցակարգը շարադրված է հետեւյալ կերպ.

- ա) Հայերի կոտորածն ու բռնագաղթը, որ տեղի է ունեցել 1915-1917 թթ., որակվում է որպես ցեղասպանություն համաձայն՝ ՄԱԿ-ի «Ցեղասպանության հանցագործությունը կանխարգելելու եւ դրա համար պատժի մասին» Կոնվենցիայի (9 դեկտեմբեր 1948 թ.),
- բ) հաշվի առնելով, որ տեղի է ունեցել ցեղասպանություն, ներկայի Թուրքիայի Հանրապետությունը պարտավոր է ճանաչել ցեղասպանությունը, սակայն առանց դրա համար հատուցման որեւէ հետեւանքի,
- գ) եւ երրորդ, Հայկական Հարցի լուծումը Թուրքիայի Հանրապետությունում փոքրամասնությունների իրավունքների, դրանց վերականգման ու իրականացման հարց է, այդպիսի կարգավիճակ ունի:

Եւրոպական պառլամենտի բանաձեւի 2 հոդվածի առաջին պարբերության մեջ նշված է. «Եւրոպական պառլամենտը...

Գտնում է, որ ողբերգական իրադարձությունները, որ տեղի ունեցան 1915-1917 թվականներին Օսմանյան կայսրության տարածքում հայերի նկատմամբ, հանդիսանում են ցեղասպանություն, համաձայն «Ցեղասպանության հանցագործությունը կանխարգելելու եւ դրա համար պատժի մասին» Կոնվենցիայի, ընդունված ՄԱԿ-ի Գլխավոր Ասամբլեայի կողմից 1948 թվականի դեկտեմբերի 9-ին»:

Եւրոպական պառլամենտի բանաձեւի 2 հոդվածի երկրորդ պարբերության մեջ գրված է. «Եւրոպական պառլամենտը...

Նշում է միաժամանակ, որ ժամանակակից Թուրքիան պատասխանատու չի կարող համարվել Օսմանյան կայսրության հայ բնակչության ողբերգության համար եւ ամենայն հաստատակամությամբ ընդգծում է, որ պատմական այդ իրադարձությունների ճանաչումը որպես ցեղասպանություն՝ առիթ չի կարող հանդիսանալ քաղաքական, իրավական կամ նյութական որեւէ պահանջի այսօրվա Թուրքիայի նկատմամբ»:

Բանաձեւի 5-րդ հոդվածում փոքրամասնությունների իրավունքների մակարդակին իջեցված պարբերությունը (պարբերություններից մեկը, եթե ոչ գլխավորը) ձեւակերպված է այսպես.

«Նկատի ունենալով տեղի ունեցած (հայ ժողովրդի) ողբերգությունը, միանում է ազգային ինքնատիպությունը զարգացնելու նրա ցանկությանը, երաշխավորելու իր իրավունքները որպես փոքրամասնություն եւ անարգել օգտվելու մարդու եւ քաղաքացիների իրավունքներից, ինչպես որ դրանք սահմանված են Մարդու իրավունքների Եւրոպական կոնվենցիայի դրույթներում ու նրա համապատասխան արձանագրություններում»:

Այսինքն, այդ ամենը հանգեցվում է երկխոսության եւ Թուրքիայի Հանրապետության մեջ փոքրամասնությունների՝ հայերի եւ այլ ազգերի, իրավունքներին, ինչպես նշված է նաեւ բանաձեւի 3-րդ եւ 4-րդ հոդվածներում.

«3. Պահանջում է (Եւրոպական) Խորհրդից ճնշում գործադրել ներկայիս թուրքական կառավարության վրա, որպեսզի վերջինս ճանաչի 1915-1917 թվականների հայերի

հանդեպ կազմակերպված ցեղասպանությունը եւ այդպիսով նպաստի քաղաքական երկխոսության հաստատմանը Թուրքիայի եւ հայերի լիազոր պատվիրակների միջեւ:

4. Ելնում է նրանից, որ հայ ժողովրդի դեմ անցյալում երիտթուրքական կառավարության կողմից գործադրած ցեղասպանության մերժումը ներկայիս թուրքական կառավարության կողմից, Հունաստանի հետ գոյություն ունեցող վիճելի հարցերում միջազգային իրավական նորմերի կիրառումից հրաժարումը, Կիպրոսում թուրքական օկուպացիոն զորքերի պահպանումը, ինչպես նաեւ քրդական իրադարձությունների ժխտումը, այդ երկրում (Թուրքիայում) իսկական պառլամենտար դեմոկրատիայի բացակայությունը, անհատական, հասարակական ու հատկապես կրոնական ազատությունների ոտնահարումը՝ այս ամենը հանդիսանում են անհաղթահարելի արգելքներ Եւրոպական Տնտեսական Համագործակցության կազմի մեջ Թուրքիայի հնարավոր ընդունման հարցի քննարկման համար»:

Ավելորդ չէ ասել, որ դեռեւս 1987 թ. հունիսի 18-ին ընդունված այս դիրքորոշումը չի համապատասխանում Հայկական Հարցի լուծման իրավական - քաղաքական բովանդակությանն ու սկզբունքներին, հատկապես, եթե նկատի առնվի, որ Հայկական Հարցի լուծման ուղղությամբ 1918-20 թթ. արդեն իսկ ընդունվել են որոշումներ, այդ թվում՝ Ռուսաստանի Կառավարության Դեկրետը «Թուրքահայաստանի մասին» («Արեւմտյան Հայաստանի մասին», 11 հունվար 1918 թ.), Հայաստան պետության անկախության դե ֆակտո (de facto) ճանաչումը Փարիզի Վեհաժողովի ժամանակ՝ Դաշնակից Տերությունների Գերագույն Խորհրդի կողմից (19 հունվար 1920 թ.) եւ դե յուրե (de jure) ճանաչումը Դաշնակից Տերությունների Գերագույն Խորհրդի կողմից (11 մայիս 1920 թ.), Սեւրի Խաղաղության պայմանագրի Հայաստանին վերաբերող հոդվածները (10 օգոստոս 1920 թ.), ԱՄՆ 28-րդ Նախագահ Վուդրո Վիլսոնի կայացրած Իրավարար վճիռը (22 նոյեմբեր 1920 թ.) եւ այլ որոշումներ, որոնք սակայն հետագայում շրջանցվել ու մոռացության են մատնվել Եւրոպական պետությունների ու նրանց կառույցների կողմից (3):

Ավելին, մեր ժամանակներում, երբ համեմատում ենք Եւրոպական պառլամենտի «Հայկական Հարցի քաղաքական լուծման մասին» բանաձեւը եւ Հայաստանի Հանրապետության եւ Թուրքիայի Հանրապետության միջեւ նախաստորագրված արձանագրությունները, համոզվում ենք, որ արձանագրությունները նույնությամբ կրկնում են բանաձեւի ձեւակերպումները եւ իրավական, քաղաքական ու բովանդակային իմաստով կազմում են բանաձեւի շարունակությունը (4):

Չետեաքար, այս փաստերից մեկնաձ, պետք է ասել, որ այն հայկական կառույցներն ու կազմակերպությունները, որոնք հավակնում են Հայոց իրավունքները պաշտպանել Եւրախորհրդարանի եւ կամ Եւրոպական այլ կառույցների հետ համագործակցության միջոցով, պետք է հստակ պատկերացնեն, որ դրանք չեն ներկայացնում Հայկական Հարցի եւ Հայոց իրավունքների պաշտպանության իրական պատկերը եւ, ըստ այդմ, պետք է

իմանան, որ խնդիր ունեն Եւրախորհրդարանի եւ Եւրոպական այլ կառույցների դիրքորոշման մեջ փոփոխություն իրականացնել: Այլ կերպ Հայկական Հարցի վերջնական եւ ամբողջական լուծման հնարավոր չէ հանգել եւ շատ ավելի հավանական է կցորդ դառնալ այդ կառույցների ժամանակակից քաղաքականության, որ իրականացվում է Մերձավոր Արեւելքում եւ որը ամենեւին չի բխում տարածաշրջանի ժողովուրդների ու պետությունների անվտանգության ու իրավունքների շահերից (5):

Ամեն կերպ պետք է խուսափել կցորդի կարգավիճակում հայտնվելու բախտից եւ գնալ Հայոց բոլոր իրավունքների պաշտպանության ճանապարհով եւ դրա նկատմամբ պետությունների, կողմերի ու կառույցների դիրքորոշման փոփոխության ու ճշգրտման՝ այնպես, ինչպես դա պահանջում է Հայկական Հարցի վերջնական եւ ամբողջական լուծման վերոնշյալ թղթածրարի իրավական – քաղաքական բովանդակությունը (6):

(Շարունակելի՝ «ԱՄՆ-ի դիրքորոշումը Հայկական Հարցի լուծման վերաբերյալ»)

Տիգրան Փաշաբեգյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետ

10.12.2016 թ.

Ծանոթագրություն

1. Տես, Եւրոպական պառլամենտի բանաձեւը «Հայկական Հարցի քաղաքական լուծման մասին», 18 հունիս 1987 թ., «Ուխտ Արարատի» պարբերական, թիվ 1 (19), մարտ-ապրիլ, 2010 թ., էջ 10-11:
2. Տես, Բոլիվիայի խորհրդարանի երկու պալատները ճանաչել են Հայոց ցեղասպանությունը: Խորհրդարանի երկու պալատները «հաստատում են իրենց հավատարմությունը մարդու իրավունքներին, ճշմարտության եւ արդարության արժեքներին, արտահայտում են իրենց գորակցությունը եւ դատապարտում Հայոց ցեղասպանության եւ հայ ժողովրդի դեմ իրականացված մարդկային ծանր հանցագործության ժխտողականության քաղաքականությունը»: 21.04.2015 թ., Ozer.am:
3. Տես, «Հայերի ցեղասպանության ճանաչման, դատապարտման եւ հատուցման հարցերի շուրջ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության ռազմավարության մասին», 19.10.2014 թ.:
4. Տես, Հայաստանի Հանրապետության եւ Թուրքիայի Հանրապետության միջեւ նախաստորագրված արձանագրություններ, «Ուխտ Արարատի» պարբերական, թիվ 2 (18), հոկտեմբեր-դեկտեմբեր, 2009 թ., էջ 8-9:
5. Տես, HDP Եւրոպայի ներկայացուցչութեան կեդրոնին մեջ 17 նոյեմբերին հանդիպում տեղի ունեցած է Արեւմտահայոց Ազգային Համագումարի (ԱԱՀ)

պատուիրակութեան եւ Ժողովուրդներու Դեմոկրատական Կուսակցութեան (HDP-ի) ղեկավարութեան եւ Եւրոպայի կառոյցի ներկայացուցիչներուն միջեւ, 17.11.2016 թ., Arevelk.am:

(Արեւմտահայոց Ազգային Համագումարը (ԱԱՀ) պետք չէ շփոթել Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի (ԱՀԱԽ) հետ, հիմնված Շուշիում 2004 թ. - հեղ.)

6. Տես, «Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի իրավունքների պաշտպանության իրավական-քաղաքական միասնական փաթեթ» ժողովածուն (հայերեն, ռուսերեն կամ անգլերեն), որը կարող եք ձեռք բերել «Նոյյան Տապան» հրատարակչությունում զանգահարելով՝ (+374 60) 2764 62: Հասցեն՝ ՀՀ, Երևան, Բսահակյան 28: - <http://nt.am/am/ourpublication/9>

ԱՄՆ-ի դիրքորոշումը Հայկական Հարցի լուծման վերաբերյալ

(2-րդ մաս)

Թվում է, թե Հայկական Հարցի լուծման վերաբերյալ ԱՄՆ-ի դիրքորոշման հիմքը պետք է կազմեր ԱՄՆ 28-րդ Նախագահ Վուդրո Վիլսոնի 22 նոյեմբեր 1920 թ. կայացրած Իրավարար վճիռը: Սակայն, Հայկական Հարցի լուծման վերաբերյալ ԱՄՆ-ի դիրքորոշումը, մինչև վերջերս, դա Եւրոպական պառլամենտի բանաձեռի բովանդակության ու հողվածների գործնական իրականացումն է Մերձավոր Արեւելքում մի փոքր հավելումով այն իմաստով, որ Արարատ լեռն ու Անի հնաբույր մայրաքաղաքը ենթադրվում է, որ անցնելու են Հայաստանի Հանրապետությանը:

ԱՄՆ-ի դիրքորոշումը Հայկական Հարցի եւ Մերձավորարեւելյան խնդիրների վերաբերյալ ներկայացված է վերջին տասնամյակներում հրապարակված տարբեր հողվածներում: Դրանցից մեկը ԱՄՆ բանակի պաշտոնաթող սպա Ռալֆ Պիտերսի «Մերձավոր Արեւելքի նոր քարտեզը ըստ արյունակցական կապերի եւ հավատի նմանությունների» հողվածն է ու կից քարտեզը, որն առավել ամբողջական է արտահայտում ԱՄՆ իշխանությունների վերաբերմունքը վերոնշյալ խնդիրների վերաբերյալ (1):

Հայկական պահանջատիրության եւ իրավունքների մասով հողվածում մասնավորապես ասված է. «Իսկ մի սարսափելի չարագործություն, ինչպիսին է հայերի հանդեպ հոգեւարքի մեջ գտնվող Օսմանյան կայսրության իրականացրած ցեղասպանությունը, երբեք չի կարող փոխհատուցվել տարածքային նվիրատվությամբ»:

Միանգամից աչքի է զարնում այս ձեւակերպման նմանությունը Եւրոպական պառլամենտի բանաձեռի 2-րդ հողվածի երկրորդ պարբերությանը, որտեղ հիշեցնենք նշված է.

«Եւրոպական պառլամենտը...

«Նշում է միաժամանակ, որ ժամանակակից Թուրքիան պատասխանատու չի կարող համարվել Օսմանյան կայսրության հայ բնակչության ողբերգության համար եւ ամենայն հաստատակամությամբ ընդգծում է, որ պատմական այդ իրադարձությունների ճանաչումը որպէս ցեղասպանություն՝ առիթ չի կարող հանդիսանալ քաղաքական, իրավական կամ նյութական որեւէ պահանջի այսօրվա Թուրքիայի նկատմամբ» (2):

Ահա թե ինչու, 2009 թ. հոկտեմբերին, երբ Շվեյցարիայում նախաստորագրվում էին Հայաստանի Հանրապետության եւ Թուրքիայի Հանրապետության միջեւ հայտնի եւ այնքան աղմուկ հանած արձանագրությունները՝ այլ պաշտոնատար անձանց շարքին ներկա էր նաեւ ԱՄՆ պետքարտուղար Հիլարի Բլինթոնը:

Ճիշտ է, որպէս հավելում՝ Ռալֆ Պիտերսի քարտեզում նշված է, որ Արարատ լեռն ու Անի հնաբույր մայրաքաղաքը անցնելու են Հայաստանի Հանրապետությանը, ինչպէս նաեւ տեւական ժամանակ է, ինչ խոսվում է այն մասին, թե ամերիկյան քաղաքական շրջանակներում քննարկվում է իսլամացած հայերի գործոնը տարածաշրջանում: Նկատենք նաեւ, որ 2012 թ. փետրվարից սկսած ամերիկյան պետական շրջանակներում հնչում են ելույթներ ի պաշտպանություն Սիրիայի ու Մերձավոր Արեւելքի հայության (3,4):

Սակայն միեւնույնն է, տեսանելի է, որ այս կարգի դիրքորոշումները նույնպէս չեն արտահայտում Հայկական Հարցի լուծման թղթածրարի իրավական – քաղաքական ամբողջական եւ իրական բովանդակությունը:

Այնպէս որ այստեղ եւս ստիպված ենք կրկնելու, որ Հայկական Հարցի լուծման ուղղությամբ 1918-20 թթ. արդեն իսկ ընդունվել են որոշումներ, այդ թվում՝ Ռուսաստանի Կառավարության Դեկրետը «Թուրքահայաստանի մասին» («Արեւմտյան Հայաստանի մասին, 11 հունվար 1918 թ.), Հայաստան պետության անկախության դե ֆակտո (de facto) ճանաչումը Փարիզի Վեհաժողովի ժամանակ՝ Դաշնակից Տերությունների Գերագույն Խորհրդի կողմից (19 հունվար 1920 թ.) եւ դե յուրե (de jure) ճանաչումը Դաշնակից Տերությունների Գերագույն Խորհրդի կողմից (11 մայիս 1920 թ.), Սերի Խաղաղության պայմանագրի Հայաստանին վերաբերող հոդվածները (10 օգոստոս 1920 թ.), ԱՄՆ 28-րդ Նախագահ Վուդրո Վիլսոնի կայացրած Իրավարար վճիռը (22 նոյեմբեր 1920 թ.) եւ այլ որոշումներ, որոնք սակայն հետագայում շրջանցվել ու մոռացության են մատնվել Եւրոպական պետությունների ու նրանց կառույցների կողմից (5):

Ուստի, Հայոց իրավունքների պաշտպանության խնդիրներում պետք է նկատի ունենալ, որ այս դաշտում եւս հսկայածավալ աշխատանք կա կատարելու, նաեւ ամերիկյան պետական շրջանակներին հիշեցնելու համար ԱՄՆ 28-րդ Նախագահ Վուդրո Վիլսոնի կայացրած Իրավարար վճռի (ինչպէս նաեւ այլ որոշումների) արծարծման ու իրականացման կարեւորությունը հայության կյանքում, դրանով նույնպէս նպաստելու

համար կայուն խաղաղության ու համագործակցության հաստատմանը Մերձավոր Արևելքում եւ ամբողջ աշխարհում:

(Շարունակելի՝ «Ռուսաստանի Դաշնության դիրքորոշումը Հայկական Հարցի լուծման վերաբերյալ»)

Տիգրան Փաշաբեգյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետ

11.12.2016 թ.

Ծանոթագրություն

1. Տես, Ռալֆ Պիտերս, «Մերձավոր Արևելքի նոր քարտեզը ըստ արյունակցական կապերի եւ հավատի նմանությունների» հոդվածն ու քարտեզը, թարգմանությունը եւ նախաբանը «Ազգ» օրաթերթի, 25.08.2006թ.: Blood borders, How a better Middle East would look, By Ralph Peters, All content © 2006, Armed Forces Journal | Terms of Service.
2. Տես, Եւրոպական պառլամենտի բանաձեւը «Հայկական Հարցի քաղաքական լուծման մասին», 18 հունիս 1987 թ., «Ուխտ Արարատի» պարբերական, թիվ 1 (19), մարտ-ապրիլ, 2010 թ., էջ 10-11:
3. Տես, ԱՄՆ Կոնգրեսը ցանկանում է օգնել սիրիահայերին, 02.08.2012 թ., Azatutyun.am:
4. Տես, Կոնգրեսականը կոչ է անում պաշտպանել սիրիահայերին, 10.08.2012 թ., Azatutyun.am:
5. Տես, «Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի իրավունքների պաշտպանության իրավական-քաղաքական միասնական փաթեթ» ժողովածուն (հայերեն, ռուսերեն կամ անգլերեն), որը կարող եք ձեռք բերել «Նոյյան Տապան» հրատարակչությունում զանգահարելով՝ (+374 60) 2764 62: Հասցեն՝ ՀՀ, Երևան, Բսահակյան 28: <http://www.nt.am/en/ourpublication/9/>

Ռուսաստանի Դաշնության դիրքորոշումը Հայկական Հարցի լուծման վերաբերյալ

(3-րդ մաս)

Ռուսաստանի Դաշնության համար Հայկական Հարցի լուծումը, մինչեւ վերջերս, պարզ էր եւ սահմանափակված Մոսկվայի «Ռուս-թուրքական պայմանագրի» դրույթներով (16 մարտ 1921 թ.) (1): Մինչեւ ճշմարտության բացահայտման այն պահը, երբ «Գունավոր հեղափոխությունների» հետեւանքով Ռուսաստանը մեկը մյուսի ետեւից դիրքեր կորցրեց

Մերձավոր Արեւելքում եւ մնում էր այն վերջնականապէս կորցնել, կորցնելով նաեւ Սիրիան: Մինչեւ այն պահը, երբ Մերձավոր Արեւելքում Թուրքիայի Հանրապետության վարած քաղաքականությունը Ռուսաստանի համար համարվում էր չարիքներից փոքրագույնը՝ համեմատած արեւմուտքի պետությունների վարած քաղաքականության: Մինչեւ այն պահը, երբ վերջնականապէս պարզ դարձավ, որ Թուրքիան չի հրաժարվելու նեոօսմանական քաղաքականություն վարելուց եւ հավատարիմ է մնալու հատկապէս ահաբեկչական ծայրահեղ խմբավորումներին մինչեւ վերջ աջակցելու ու օժանդակելու ծրագրին՝ փորձելով դրանք ծառայեցնել տարածաշրջանային իր ծավալապաշտական ու ագրեսիվ նկրտումներին, այդ թվում՝ ներխուժելու համար Սիրիա եւ Իրաք (2):

Այնուհանդերձ, հիշեցնենք Մոսկվայի պայմանագրի այն հիմնական դրույթները, որոնք տասնամյակներ շարունակ սահմանափակեցին ինչպէս հայկական իրավունքները պաշտպանելու հայկական կողմի հնարավորությունները, այնպէս էլ Մերձավոր Արեւելքում (եւ նրա միջոցով աշխարհում) լիարժեք քաղաքականություն վարելու ռուսական կողմի բոլոր ակնկալիքներն ու պատկերացումները:

Դրանցից առաջինը ձեւակերպված է պայմանագրի հենց 1-ին հոդվածում.

«Պայմանավորվող կողմերից յուրաքանչյուրն սկզբունքորեն համաձայնվում է չճանաչել ոչ մի հաշտության պայմանագիր կամ միջազգային որեւէ այլ ակտեր, եթե Պայմանավորվող կողմերից մյուսին ուժով են հարկադրում ընդունել այդպիսիք: Ռուսաստանի Սոցիալիստական Ֆեդերատիվ Սովետական Հանրապետության կառավարությունը համաձայնվում է չճանաչել Թուրքիային վերաբերվող եւ այսօր Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովը ներկայացնող նրա ազգային կառավարության կողմից չճանաչված որեւէ միջազգային ակտ: Թուրքիա հասկացության տակ սույն պայմանագրում հասկացվում են այն տարածքները, որոնք մտցված են 1920 թվականի հունվարի 28-ի թուրքական Ազգային ուխտի մեջ, որը Կ. Պոլսում մշակել էլ եւ հռչակել է օսմանյան դեպուտատների Պալատը եւ հաղորդել է մամուլին ու բոլոր պետություններին»:

Հավելենք, որ պայմանագրի 16 հոդվածներից եւս մեկը ենթադրվում է, թե առնչվում է Ռուսաստանի շահերին, 5-րդ հոդվածը՝ նեղուցների անարգել օգտագործման վերաբերյալ, եւ վերջ, մնացած բոլոր հոդվածները կամ ուղղակիորեն չեն առնչվում Ռուսաստանի շահերին, կամ հակասում են դրանց:

Միջազգային լայնածավալ քաղաքականություն իրականացնելու տեսակետից Ռուսաստանի համար շատ մեծ սահմանափակումներ է պարունակում հատկապէս պայմանագրի 8-րդ հոդվածը.

«Պայմանավորվող երկու կողմերը պարտավորվում են իրենց տարածքներում արգելել այնպիսի կազմակերպությունների եւ խմբերի առաջացումն ու գոյությունը, որոնք ունեն մյուս երկրի, կամ նրա տարածքի մի մասի կառավարության դերն ստանձնելու

հավակնություն, ինչպես նաև պարտավորվում է իրեն տարածքում արգելել այնպիսի խմբերի գոյությունը, որոնց նպատակն է պայքարը մյուս երկրի դեմ: Ռուսաստանն ու Թուրքիան փոխադարձության պայմանով ստանձնում են նույնպիսի պարտավորություն նաև Կովկասի Սովետական Հանրապետությունների վերաբերմամբ: Համարվում է որոշված, որ սույն հոդվածում հիշատակված թուրքական տարածքի տակ հասկացվում է այն տարածքը, որը գտնվում է Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովի կառավարության զինվորական եւ քաղաքացիական անմիջական կառավարման ներքո»:

Ավելորդ չէ նշել, որ Թուրքիան երբեք հավատարիմ չի եղել պայմանագրի ոգուն ու տառին, եւ մշտապես գործել է այնպես, ինչպես հարմար է նկատել:

Սակայն ինչպես նշեցինք արդեն, այս հարցում բեկում է մտնում վերջին տասնամյակի ընթացքում՝ Մերձավոր Արեւելքում տեղի ունեցող բուռն իրադարձությունների լույսի ներքո:

Այս իմաստով հատկապես շրջադարձային է 2012 թվականը, երբ եւ Ռուսաստանի, եւ ԱՄՆ-ի քաղաքական շրջանակներն առաջին անգամ սկսում են խոսել Սիրիայի ազգային եւ կրոնական խմբերի, այդ թվում՝ հայերի անվտանգության հարցերի եւ իրավունքների վերաբերյալ:

Մասնավորապես 2012 թ. նոյեմբերի 16-ին Ռուսաստանի Նախագահ Վլադիմիր Պուտինը հայտարարել է. «Պետք է համաձայնության գալ Սիրիայի ազգային խմբերի վերաբերյալ: Մեր գնահատակը հայտնի է, մենք համարում ենք, որ սկզբում պետք է պայմանավորվել ապագայի վերաբերյալ, սկզբում պետք է հասկանալ, թե ինչպես են ապահովվելու զանազան ազգային եւ կրոնական խմբերի օրինական շահերն ու իրավունքները: Եւ ոչ թե հակառակը՝ Ասադին հեռացնել, եւ հետո միայն մտածել, թե նրանց հետ ինչպես վարվել» (3, 4):

Սա միայն սկիզբն է, եւ մոտ ապագայում շատ ավելի հստակ է լինելու Ռուսաստանի Դաշնության վարած քաղաքականությունը Մերձավոր Արեւելքի հիմնահարցերում, որտեղ ավելի ու ավելի հստակվելու է նրա կողմնորոշման փոփոխությունը դեպի 1918-1920 թթ. կայացված որոշումներ ու պայմանագրեր, որոնք հաշվի էին առնում տարածաշրջանի բոլոր ժողովուրդների ու պետությունների օրինական իրավունքներն ու շահերը, եւ դրա միջոցով ձգտումը՝ հաստատելու կայուն խաղաղություն Մերձավոր Արեւելքում: Դրանց թվում նկատի ունենալով, անշուշտ, ոչ միայն Ռուսաստանի Կառավարության Դեկրետը «Թուրքահայաստանի մասին» («Արեւմտյան Հայաստանի մասին», 11 հունվար 1918 թ.), այլեւ Մերի Խաղաղության պայմանագիրը (10 օգոստոս 1920 թ.) եւ ԱՄՆ Նախագահ Վուդրո Վիլսոնի Իրավարար վճիռը (22 նոյեմբեր 1920 թ.), ինչպես նաև Հայերի ցեղասպանությունը դատապարտող Մեծ Բրիտանիայի, Ֆրանսիայի եւ Ռուսաստանի համատեղ հայտարարությունը, որտեղ 1915 թ. ապրիլյան կոտորածները որակեցին որպես «Թուրքիո նոր ոճիրը մարդկության եւ

քաղաքակրթության դեմ» (24 մայիս 1915 թ.) (5), Ռուսաստանի Դաշնության Պետդումայի ընդունած հռչակագիրը Հայ ժողովրդի ցեղասպանության դատապարտման մասին (14 ապրիլ 1995 թ.) (6):

Մերձավորարեւելյան տարածաշրջանում եւ դրանից մեկնած ամբողջ աշխարհում լիարժեք քաղաքականություն վարելու եւ մնայուն խաղաղություն հաստատելու այլ տարբերակներ պարզապես չկան, այդ թվում եւ այնպիսի մեծ ու հզոր տերության համար, ինչպիսին Ռուսաստանի Դաշնությունն է:

Տիգրան Փաշաբեգյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետ

26.12.2016 թ.

Ծանոթագրություն

1. Տես, Պայմանագիր Ռուսաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ, 16 մարտ 1921 թ., Մոսկվա: (Ջոն Կիրակոսյան, Ռուբեն Սահակյան, «Հայաստանը միջազգային դիվանագիտության եւ արտաքին քաղաքականության փաստաթղթերում՝ 1828-1923 թթ.», «Հայաստան» հրտ., Երեւան, 1972, էջ 499):
2. Տես, Արմեն Տեր-Սարգսյան. «Հայկական Հարցը եւ Թուրքիայի նեոօսմանական քաղաքականությունը, մարտահրավերներ եւ սպառնալիքներ», գեկույց՝ ներկայացված «Ռեզնում» Լրատվական գործակալության կազմակերպած կոնֆերանսի ժամանակ, 17 նոյեմբեր, 2016 թ., «Նոյյան Տապան» Լրատվական գործակալություն, <http://nt.am/am/news/229947///?hayworld/>
Армен Тер-Саркисян: «Армянский Вопрос и неоосманская политика Турции: вызовы и угрозы», <http://www.iarex.ru/articles/53289.html>,
3. Армен Тер-Саркисян: «Реализация Севрского договора - путь к миру на Ближнем Востоке», ИА РЕГНУМ - <https://regnum.ru/news/polit/2206970.html/>
4. Տես, Сначала нужно договориться о судьбе этнических групп и только потом ставить вопрос об отставке Асада, считает президент РФ, Подробнее на ТАСС, 16 ноября 2012, /<http://tass.ru/politika/647924/>:
5. Տես, ԱՄՆ Կոնգրեսը ցանկանում է օգնել սիրիահայերին, 02.08.2012 թ., Azatutyun.am:
6. Տես, «Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի իրավունքների պաշտպանության իրավական-քաղաքական միասնական փաթեթ» ժողովածուն (հայերեն, ռուսերեն կամ անգլերեն), որը կարող եք ձեռք բերել «Նոյյան Տապան» հրատարակչությունում զանգահարելով՝ (+374 60) 2764 62: Հասցեն՝ ՀՀ, Երեւան, Իսահակյան 28: <http://www.nt.am/en/ourpublication/9/>

7. Տես, Պետական Դումայի հայտարարությունը 1915-1922 թթ. հայ ժողովրդի ցեղասպանության դատապարտման մասին. «Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային Ժողովի Պետական Դուման հենվելով անհերքելի պատմական փաստերի վրա, որոնք վկայում են Արեւմտյան Հայաստանի տարածքում 1915-1922 թթ. հայերի բնաջնջման մասին, հետեւելով ցեղասպանության հանցագործությունը կանխարգելելու եւ դրա համար պատժի մասին 1948 թ. դեկտեմբերի 9-ին ՄԱԿ-ի ընդունած Կոնվենցիայի ոգուն ու տառին, պատերազմական հանցագործությունների եւ մարդկության դեմ ուղղված հանցագործությունների նկատմամբ վաղեմության ժամկետ չկիրառելու մասին 1968 թ. նոյեմբերի 26-ի ՄԱԿ-ի ընդունած Կոնվենցիային, ձգտելով վերածնել ռուսական պետության մարդասիրական ավանդույթները, հիշեցնելով, որ Ռուսաստանի նախաձեռնությամբ եվրոպական մեծ տերությունները դեռ 1915 թ. հայ ժողովրդի հանդեպ թուրքական կայսրության գործողությունները որակել են որպես «մարդկության դեմ ուղղված հանցագործություն», նշելով, որ իր պատմական հայրենիքում եղբայրական հայ ժողովրդի ֆիզիկական բնաջնջումը կատարվել է Ռուսաստանի քայքայման համար պայմաններ ստեղծելու նպատակով, դատապարտում է 1915-1922 թթ. հայերի բնաջնջման կազմակերպիչներին, իր կարեկցանքն է հայտնում հայ ժողովրդին եւ ապրիլի 24-ը համարում ցեղասպանության գոհերի հիշատակի օր»:

<http://www.genocide-museum.am/arm/states.php/>

ԳԼՈՒԽ VI

ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ (ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ)

1-ին գումարման 5-րդ նստաշրջանի որոշումներն ու նյութերը

11.06.2017 թ.

Քաղվածք № 1

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) առաջին գումարման հինգերորդ նստաշրջանի առաջին նիստի արձանագրությունից

11-ը հունիսի, 2017 թ., Երեւան

Առաջին նիստ

Նիստի սկիզբը ժամը 13:00-ին, ավարտը՝ 15:00-ին:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորների գրանցում (այսուհետ տեքստում՝ Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարան):

Ընտրված 64 պատգամավորներից գրանցվել են 51 պատգամավոր, 7-ը դահլիճում եւ 44-ը ինտերնետ կապով, որը կազմում է 80 տոկոս:

Քվորումը ապահովված է:

1. **Լսեցին՝** Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի 1-ին գումարման 5-րդ նստաշրջանի օրակարգի մասին:

Որոշեցին՝ հաստատել Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի 1-ին գումարման 5-րդ նստաշրջանի օրակարգը:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 46, դեմ – 0, ձեռնպահ – 5:

Որոշումն ընդունված:

2. **Լսեցին՝** նստաշրջանի հաշվիչ հանձնաժողովի ընտրության մասին:

Որոշեցին՝ ընտրել նստաշրջանի հաշվիչ հանձնաժողով հետեւյալ կազմով՝ նախագահ՝ Տիգրան Հարությունյան, տեղակալներ՝ Աննա Խաչատրյան, Սաիդա Օհանյան:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 48, դեմ – 0, ձեռնպահ – 3,

Որոշումն ընդունված է:

3. **Լսեցին՝** Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգում ստեղծված իրավիճակի եւ դրանից դուրս գալու ուղիների մասին:

Ելույթ ունեցան՝ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) Նախագահ Արմեն Տեր-Սարգսյանը, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետ Տիգրան Փաշաբեգյանը, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորներ Էդուարդ Փոլատովը, Հայկ Հարությունյանը, Սաիդա Օհանյանը, Արտաշես Մելիքյանը, Ռադիկ Խամոյանը, Արմենակ Հարմանդայանը, Վաղարշակ Սեգերտյանցը, Դավիթ Խինոյեվը, Վալերա Մուրադյան, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության կրթություն նախարար Վրեժ Քոսայանը, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Ներքին գործերի նախարար Մարտիրոս Շահբազյանը:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ՝

-Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը Սահմանադրության բոլոր ընթացակարգերով անցած եւ ընդունված Սահմանադրություն դեռեւս չունի եւ նա առաջնորդվում է՝ Արեւմտյան Հայաստանի «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի կանոնակարգի մասին» Օրենքով,

Հաշվի առնելով Արմենակ Աբրահամյանի անժխտելի ներդրումը Արցախյան ազատամարտում, վաստակը Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների պաշտպանության գործում, սկսած 2004 թ.-ից, որպէս Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի հիմնադիրներից եւ նախագահ, 2011 թ.-ից, որպէս Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառույցի հիմնադիրներից, 2014 թ.-ից, որպէս Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ, այնուհանդերձ նշենք, որ նախկին ձեռքբերումները չեն կարող արդարացնել ներկայիս նրա կողմից Արեւմտյան Հայաստանի պետական օրենքների խախտումները եւ իշխանության յուրացման փորձը:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանը խախտել է վերոնշյալ օրենքի «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքը» բաժնի հետեւյալ հոդվածների դրույթներն ու պահանջները.

Հոդված 36) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը նախագահախորհրդարանական հանրապետություն է:

Հոդված 37) Արեւմտյան Հայաստանի նախագահը՝ պետության գլուխն է՝ Արեւմտյան Հայաստանի բարձրագույն պաշտոնատար անձը, Սահմանադրության, մարդու իրավունքների ու ազատությունների երաշխավորը: Արեւմտյան Հայաստանի Սահմանադրության եւ օրենքների համաձայն՝ նա միջոցներ է ձեռք առնում Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների պաշտպանության, անկախության եւ տարածքային ամբողջականության պահպանման, պետական իշխանության մարմինների միջեւ գործառույթների ներդաշնակ համադրման եւ համագործակցության:

Հոդված 44) Արեւմտյան Հայաստանի նախագահը՝

-Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի համաձայնությամբ նշանակում ու ազատում է Արեւմտյան Հայաստանի կառավարության վարչապետին,

-Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի համաձայնությամբ որոշում է կայացնում Արեւմտյան Հայաստանի կառավարության հրաժարականի մասին,

-Արեւմտյան Հայաստանի վարչապետի առաջարկությամբ նշանակում ու ազատում է պաշտոնից Արեւմտյան Հայաստանի վարչապետի օգնականներին եւ նախարարներին,

Հոդված 52) Արեւմտյան Հայաստանի կառավարության վարչապետը Արեւմտյան Հայաստանի նախագահին առաջարկում է Արեւմտյան Հայաստանի կառավարության փոխվարչապետի պաշտոնի թեկնածուներին եւ Արեւմտյան Հայաստանի նախարարներին՝ նախապես տեղյակ պահելով Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովին եւ հաշվի առնելով Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորների կարծիքները:

Որտեղ նշված է նաեւ,

Հոդված 14) Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորի լիազորությունների դադարեցումը կարող է տեղի ունենալ հետեւյալ դեպքերում.

- այն դեպքում, երբ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորը իր գործունեությամբ կամ անգործությամբ վնաս է հասցնում Արեւմտյան Հայաստանին, Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառույցներին: Սույն հոդվածի կետը վերաբերում է նաեւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության բոլոր պաշտոնյաներին:

Հակընդդեմ վերը մեջբերված հոդվածների դրույթների ու պահանջների՝

-Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանը շուրջ երկու տարի է ինչ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության ողջ պետական համակարգին պարտադրում է 2016-ի մայիսի 9-ին իր միանձյա ստորագրությամբ, իբրեւ թէ իր կողմից հաստատում ստացած Սահմանադրության իր տարբերակը,

-որն ի տարբերություն վերը նշված գործող օրենքի դրույթի ու պահանջի, ոչ թէ նախագահա-խորհրդարանական, այլ նախագահական կոշտ ու անզիջում կառավարման համակարգի օրինակ է:

Արձանագրենք նաեւ, որ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի պարտադրած Սահմանադրության օրինակը ոչ մի կերպ չի համապատասխանում Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական կառուցվածքի իրավական-քաղաքական տրամաբանությունը եւ չի կարող ընդունվել, որպես հիմք կամ օրինակ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության համար, որովհետեւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական կառավարման համակարգը նախագահ-խորհրդարանական է:

Դրանով իսկ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանը հայտ է ներկայացնում Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական իշխանության յուրացման ու բռնազավթման, որոնք Սահմանադրության իր պարտադրած օրինակում հետեւյալ ձեւերով են արտահայտված.

Հոդված 162

4-րդ կետ. Մինչեւ Ազգային ժողովի յաջորդ գումարման առաջին նստաշրջանի բացման օրը՝ Հանրապետության Նախագահը կրնայ.

- Ազգային ժողովի նախագահին եւ վարչապետին հետ խորհրդակցելէ ետք՝ արձակել Ազգային ժողովը, եւ նշանակել արտահերթ ընտրութիւն,
- ազատել վարչապետին:

5-րդ կետ. Մինչեւ Ազգային ժողովի յաջորդ գումարման առաջին նստաշրջանի բացման օրը՝ կառավարութեան նիստերը կը հրաւիրէ եւ կը վարէ Հանրապետության Նախագահը, կամ անոր յանձնարարութեամբ՝ վարչապետը: Կառավարութեան որոշումները կը ստորագրէ վարչապետը, կը վաւերացնէ՝ Հանրապետության Նախագահը:

Յօդուած 107.

Ազգային ժողովը Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի առաջարկութեամբ կը վաւերացնէ, կը կասեցնէ կամ չեղեալ կը յայտարարէ Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագիրները, բացառութեամբ անոնց, որոնք ունին քաղաքական կամ ռազմական բնոյթ կամ կը նախատեսեն պետական սահմանի փոփոխութիւն եւ որոնք ենթակայ են Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի:

Մնում էր, որ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանը հիշէր նաեւ, իր իսկ ձեռքով ստորագրված եւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգին պարտադրված Սահմանադրության օրինակի 3-րդ հոդվածի 3-րդ կետում պատահաբար պահպանված ու նշված է, որ՝
«Իշխանության յուրացումը որեւէ կազմակերպության կամ անհատի կողմից հանցագործություն է»:

Այսօր արդեն Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի կողմից Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական իշխանության յուրացման ու բռնազավթման առաջին քայլերն արված են, դրանք են՝ Նախագահի հրամանագիր, Թիւ 42 – 2017.05.31 (ԱՀՀ վարչապետի գործառույթները դադարեցնելու մասին) եւ Նախագահի հրամանագիր, Թիւ 43 – 2017.06.05 (ԱՀՀ վարչապետի նշանակման մասին), որպէս Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի ու կառավարության պաշտոնանկության հրամանագիր, հիմնված ապօրինի ու անօրինական Սահմանադրության ապօրինի հոդվածի վրա:

Նախագահի սույն հրամանագրերը՝ ԹԻԼ 42 – 2017.05.31 եւ ԹԻԼ 42 – 2017.05.31, համարում ենք ապօրինի եւ անօրինական՝ ընդունման պահից:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) 5-րդ նստաշրջանը մանրամասն քննելով ու համադրելով ներկայացված փաստերը՝

Որոշեց՝

1. Դատապարտել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի կողմից գործող օրենսդրության գիտակցաբար ու կոպիտ խախտումները, որոնք կատարվել են, մասնավորապես, Արեւմտյան Հայաստանի «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի կանոնակարգի մասին» Օրենքի 36-րդ, 37-րդ, 44-րդ հոդվածները:
2. Դատապարտել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի կողմից Սահմանադրության միանձնյա օրինակի ընդունման եւ դրա պարտադրման գործողությունները, ուղղված Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության իշխանության օրինական մարմիններին:
3. Դատապարտել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի կողմից Սահմանադրության միանձնյա իր օրինակի ընդունման, հաստատման եւ տարածման գործողությունները:
4. Դատապարտել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի կողմից պետական իշխանությունը յուրացնելու փորձը:
5. Անվստահություն հայտնել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանին Արեւմտյան Հայաստանի պետական համակարգի օրենքները խախտելու համար:
6. Ելնելով վերոնշյալից՝ 2017 թ. հունիսի 11-ից դադարեցնել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի լիազորությունները, որպես Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 44, դեմ – 0, ձեռնպահ – 7:

Որոշումն ընդունված է:

Ընդմիջում՝ 15:00-15:30:

Երկրորդ նիստ

Նիստի սկիզբը ժամը 15:30-ին, ավարտը՝ 18:00-ին:

Հաշվի առնելով, որ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի լիազորությունները դադարեցված է եւ նախագահի պաշտոնը այս պահին թափուր է, նստաշրջանում ընտրել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նոր նախագահ:

Համաձայն Արեւմտյան Հայաստանի «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի կանոնակարգի մասին» Օրենքի՝ Հոդված 42) Արեւմտյան Հայաստանի տարածքում, որը ժամանակավորապես բռնազավթված է Թուրքիայի Հանրապետության կողմից, ուղղակի ընտրություններ անցկացնելու անհնարինության հետ կապված՝ այս փուլում ընտրված Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովը (Խորհրդարանը) ինքն է ընտրում պետության գլուխ՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորների կազմից:

4. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի ընտրության մասին: Որպես թեկնածու առաջադրվեց Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավոր Ռադիկ Խամոյանը:

Որոշեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ՝ պետության գլուխ, ընտրել Ռադիկ Խամոյանին:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 44, դեմ – 0, ձեռնպահ – 7

Որոշումն ընդունված է:

Համաձայն Արեւմտյան Հայաստանի «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի կանոնակարգի մասին» Օրենքի՝ Հոդված 43) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նորընտիր նախագահ Ռադիկ Խամոյանը ստանձնելով պաշտոնը, պատգամավորների ներկայությամբ, նախագահի երդումը տվեց:

Ըստ Արեւմտյան Հայաստանի «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի կանոնակարգի մասին» Օրենքի՝ Հոդված 44) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նորընտիր նախագահ Ռադիկ Խամոյանը ընդունում է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Տիգրան Փաշարեզյանի եւ նրա ղեկավարած կառավարության հրաժարականը, որը գործել է 2014 թ. հունվարի 20-ից մինչ օրս:

5. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի ընտրության մասին:

Որոշեցին՝ համաձայն «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի կանոնակարգի մասին» օրենքի՝ հոդված 44), Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նորընտիր նախագահ Ռադիկ Խամոյանի

առաջարկությամբ, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի պաշտոնում հաստատել Տիգրան Փաշաբեգյանին:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 48, դեմ – 0, ձեռնպահ – 3

Որոշումն ընդունված է:

6. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կազմելու մասին:

Որոշեցին՝ համաձայն «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի կանոնակարգի մասին» օրենքի՝ հոդված 52), Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Տիգրան Փաշաբեգյանը նորընտիր նախագահ Ռադիկ Խամոյանի հաստատմանը, իսկ Խորհրդարանի պատգամավորների հավանությանը ներկայացրեց կառավարության կազմում փոխվարչապետ Պետրոս Քեշիշօղյանի, Կրթության նախարար Վրեժ Քոսայանը, Սշակույթի նախարար Վահան Սանանյանի թեկնածությունը եւ պարտավորվեց մեկամսյա ժամկետում ներկայացնել կառավարության կազմի այլ թեկնածուների:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 48, դեմ – 0, ձեռնպահ – 3

Որոշումն ընդունված է:

7. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության ծրագրի մասին:

Որոշեցին՝ Առաջիկա երկու ամիսների ընթացքում Արեւմտյան Հայաստանի Խորհրդարանի քննարկմանն ու հաստատմանը ներկայացնել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության ծրագրերը:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 48, դեմ – 0, ձեռնպահ – 3

Որոշումն ընդունված է:

8. Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 3-րդ ընթերցման եւ Սահմանադրության ընդունման հետագա ընթացակարգի վերաբերյալ:

Որոշեցին՝

ա) Հաստատել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագծի 3-րդ, վերջնական, ընթերցումը եւ հաշվի առնելով պատգամավորների առաջարկներն ու լրացումները՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագիծը դնել համաժողովրդական քննարկման,

բ) որից հետո մեկ ամսվա ընթացքում Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագիծը դնել համաժողովրդական հանրաքվեի:

զ) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագիծը հրապարակել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պաշտոնական կայքերում եւ լրատվամիջոցներում:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – 45 , դեմ – 0, ձեռնպահ – 6:

Որոշումն ընդունված է:

9. Լսեցին՝ 4-րդ նստաշրջանից հետո Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) Նախագահության կողմից ընդունված որոշումների հաստատում:

Որոշեցին՝ հաստատել 4-րդ նստաշրջանից հետո Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) Նախագահության կողմից ընդունված որոշումները:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ -46, դեմ – 0, ձեռնպահ – 5:

Որոշումն ընդունված է:

Այլ հարցեր:

10. **Լսեցին՝** սույն արձանագրության 3-րդ կետում նշված որոշումների կատարման ուղիների մասին:

Որոշեցին՝ հաշվի առնելով, որ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի լիազորությունները դադարեցված է եւ ընտրված Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նոր նախագահ Ռադիկ Խամոյանը, ստեղծել կառավարության եւ խորհրդարանի համատեղ հատուկ հանձնաժողով հետեւյալ հարցերի կարգավորման նպատակով.

ա) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանից ստանալ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական կնիքը:

բ) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության լիազոր մարմինն հանձնարարել շարունակել աշխատանքները Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնության ու քաղաքացիության հայտերի գրանցման եւ համապատասխան փաստաթղթերի հանձնման:

գ) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության լիազոր մարմինն հանձնարարել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանից ստանալ ինքնության քարտերի պատրաստման սարքավորումը:

դ) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանից ստանալ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեյի մուտքերի եւ ծախսերի հաշվեկշիռը:

ե) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության լիազոր մարմինն հանձնարարել կարգավորել պետական հաշվեհամարների օգտագործման լիազորությունների հարցը եւ նշանակել պատասխանատուներ հաշիվների օգտագործման համար:

զ) Բոլոր հրամանագրերն ու որոշումները, հայտարարություններն ու պաշտոնական փաստաթղթերը ստորագրված 2017 թ. հունիսի 11-ից հետո Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի կողմից համարել անվավեր եւ իրավական ուժ չունեցող:

Քվեարկության արդյունքները.

Կողմ – **43**, դեմ – **0**, ձեռնպահ – **8**:

Որոշումն ընդունված է:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) առաջին գումարման հինգերորդ նստաշրջանի նիստն ավարտվեց:

Արմեն Տեր–Սարգսյան՝

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) Նախագահ

Դիանա Գրիգորյան՝

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) Քարտուղար

11.06.2017 թ.,

Երեւան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի լիազորությունները դադարեցված են

2017 թ. հունիսի 11-ին Երեւանում գումարված Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 1-ին գումարման 5-րդ նստաշրջանի 1-ին նիստում ընդունվել է որոշում 2017 թ. հունիսի 11-ից Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի լիազորությունների դադարեցման մասին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական օրենքների կոպիտ խախտումների եւ իշխանության յուրացման փորձի մեղադրանքներով:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) ընդունած որոշման մեջ մասնավորապէս նշված է.

«Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ՝

-Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը Սահմանադրության բոլոր ընթացակարգերով անցած եւ ընդունված Սահմանադրություն դեռեւս չունի եւ նա առաջնորդվում է՝ Արեւմտյան Հայաստանի «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամավորների

կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի կանոնակարգի մասին» Օրենքով,

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանը խախտել է վերոնշյալ օրենքի «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքը» բաժնի հետեւյալ հոդվածների դրույթներն ու պահանջները.

Հոդված 36) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը նախագահախորհրդարանական հանրապետություն է:

Հոդված 37) Արեւմտյան Հայաստանի նախագահը՝ պետության գլուխն է՝ Արեւմտյան Հայաստանի բարձրագույն պաշտոնատար անձը, Սահմանադրության, մարդու իրավունքների ու ազատությունների երաշխավորը: Արեւմտյան Հայաստանի Սահմանադրության եւ օրենքների համաձայն՝ նա միջոցներ է ձեռք առնում Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների պաշտպանության, անկախության եւ տարածքային ամբողջականության պահպանման, պետական իշխանության մարմինների միջեւ գործառույթների ներդաշնակ համադրման եւ համագործակցության:

Հոդված 44) Արեւմտյան Հայաստանի նախագահը՝

-Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի համաձայնությամբ նշանակում ու ազատում է Արեւմտյան Հայաստանի կառավարության վարչապետին,

-Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի համաձայնությամբ որոշում է կայացնում Արեւմտյան Հայաստանի կառավարության հրաժարականի մասին,

-Արեւմտյան Հայաստանի վարչապետի առաջարկությամբ նշանակում ու ազատում է պաշտոնից Արեւմտյան Հայաստանի վարչապետի օգնականներին եւ նախարարներին,

Հոդված 52) Արեւմտյան Հայաստանի կառավարության վարչապետը Արեւմտյան Հայաստանի նախագահին առաջարկում է Արեւմտյան Հայաստանի կառավարության փոխվարչապետի պաշտոնի թեկնածուներին եւ Արեւմտյան Հայաստանի նախարարներին՝ նախապես տեղյակ պահելով Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովին եւ հաշվի առնելով Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորների կարծիքները:

Որտեղ նշված է նաեւ,

Հոդված 14) Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորի լիազորությունների դադարեցումը կարող է տեղի ունենալ հետեւյալ դեպքերում.

-այն դեպքում, երբ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորը իր գործունեությամբ կամ անգործությամբ վնաս է հասցնում Արեւմտյան Հայաստանին, Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառույցներին: Սույն հոդվածի կետը վերաբերում է նաեւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության բոլոր պաշտոնյաներին:

Հակընդդեմ վերը մեջբերված հոդվածների դրույթների ու պահանջների՝

-Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանը շուրջ երկու տարի է ինչ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության ողջ պետական

համակարգին ուժով պարտադրում է 2016-ի մայիսի 9-ին իր միանձյա ստորագրությամբ, իբրև թե իր կողմից հաստատում ստացած Սահմանադրության իր տարբերակը, -որն ի տարբերություն վերը նշված գործող օրենքի դրույթի ու պահանջի, ոչ թե նախագահա-խորհրդարանական, այլ նախագահական կոշտ ու անզիջում կառավարման օրինակ է:

Արձանագրենք նաև, որ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի պարտադրած Սահմանադրության օրինակը ոչ մի կերպ չի համապատասխանում Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական կառուցվածքի իրավական-քաղաքական տրամաբանությունը եւ չի կարող ընդունվել, որպես հիմք կամ օրինակ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության համար, որովհետեւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական կառավարման համակարգը նախագահ-խորհրդարանական է:

Դրանով իսկ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանը հայտ է ներկայացնում Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական իշխանության յուրացման ու բռնազավթման, որոնք Սահմանադրության իր պարտադրած օրինակում հետեւյալ ձեւերով են արտահայտված.

Հոդված 162

4-րդ կետ. Մինչեւ Ազգային ժողովի յաջորդ գումարման առաջին նստաշրջանի բացման օրը՝ Հանրապետութեան Նախագահը կրնայ.

-Ազգային ժողովի նախագահին եւ վարչապետին հետ խորհրդակցելէ ետք՝ արձակել Ազգային ժողովը, եւ նշանակել արտահերթ ընտրութիւն,

-ազատել վարչապետին:

5-րդ կետ. Մինչեւ Ազգային ժողովի յաջորդ գումարման առաջին նստաշրջանի բացման օրը՝ կառավարութեան նիստերը կը հրաւիրէ եւ կը վարէ Հանրապետութեան Նախագահը, կամ անոր յանձնարարութեամբ՝ վարչապետը: Կառավարութեան որոշումները կը ստորագրէ վարչապետը, կը վաւերացնէ՝ Հանրապետութեան Նախագահը:

Յօդուած 107.

Ազգային ժողովը Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահի առաջարկութեամբ կը վաւերացնէ, կը կասեցնէ կամ չեղեալ կը յայտարարէ Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան միջազգային պայմանագիրները, բացառութեամբ անոնց, որոնք ունին քաղաքական կամ ռազմական բնոյթ կամ կը նախատեսեն պետական սահմանի փոփոխութիւն եւ որոնք ենթակայ են Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահի:

Մնում էր, որ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանը հիշեր նաեւ, իր իսկ ձեռքով ստորագրված եւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգին պարտադրված Սահմանադրության օրինակի 3-րդ հոդվածի 3-րդ կետում պատահաբար պահպանված ու նշված է նաեւ, որ 3) Իշխանութեան իւրացումը որեւէ կազմակերպութեան կամ անհատի կողմէ յանցագործութիւն է:

Այսօր արդէն Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի կողմից Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական իշխանութեան յուրացման ու բռնազավթման առաջին քայլերն արված են, դրանք են՝ Նախագահի հրամանագիր, Թիւ 42 – 2017.05.31 (ԱՀՀ վարչապետի գործառույթները դադարեցնելու մասին) եւ Նախագահի հրամանագիր, Թիւ 43 – 2017.06.05 (ԱՀՀ վարչապետի նշանակման մասին), որպէս Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի ու կառավարության պաշտոնանկւոյթան հրամանագիր, հիմնված ապօրինի ու անօրինական Սահմանադրության ապօրինի հոդվածի վրա:

Հետեւաբար, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 5-րդ նստաշրջանը մանրամասն քննելով ու համադրելով ներկայացված փաստերը՝

Որոշեց՝

- 1) Դատապարտել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի կողմից գործող օրենսդրության գիտակցաբար ու կոպիտ խախտումները, որոնք կատարվել են, մասնավորապէս, Արեւմտյան Հայաստանի «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի կանոնակարգի մասին» Օրենքի 36-րդ, 37-րդ, 44-րդ հոդվածները:
- 2) Դատապարտել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի կողմից Սահմանադրության միանձնյա օրինակի ընդունման եւ դրա պարտադրման գործողությունները, ուղղված Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության իշխանութեան օրինական մարմիններին:
- 3) Դատապարտել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի ինքնաստեղծ Սահմանադրության միանձնյա իր օրինակի ընդունման, հաստատման եւ տարածման գործողությունները:
- 4) Դատապարտել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի կողմից պետական իշխանությունը յուրացնելու փորձը:
- 5) Անվստահություն հայտնել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանին Արեւմտյան Հայաստանի պետական համակարգի օրենքները խախտելու համար:

6) Ելնելով վերոնշյալներից՝ 2017 թ. հունիսի 11-ից դադարեցնել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի նախագահական լիազորությունները:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի)
Լրատվական Ծառայություն
11.06.2017 թ.

**Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ է ընտրվել
Ռադիկ Խամոյանը**

2017 թ. հունիսի 11-ին Երեւանում գումարված Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 1-ին գումարման 5-րդ նստաշրջանի 2-րդ նիստում Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ է ընտրվել է Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավոր Ռադիկ Խամոյանը:

Հիշեցնենք, որ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 5-րդ նստաշրջանի ավելի վաղ տարածած հաղորդագրության մեջ ասված էր, որ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի լիազորությունները դադարեցված են Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական օրենքների կոպիտ խախտումների եւ իշխանության յուրացման փորձի մեղադրանքներով:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի)
Լրատվական Ծառայություն
11.06.2017 թ.

**Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ
Տիգրան Փաշաբեգյանը վերահաստատվել է իր պաշտոնում**

2017 թ. հունիսի 11-ին Երեւանում գումարված Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 1-ին գումարման 5-րդ նստաշրջանի 2-րդ նիստում Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ է հաստատվել Տիգրան Փաշաբեգյանը, որի թեկնածությունը առաջադրել է հին կառավարության հրաժարականը ընդունած Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նորընտիր նախագահ Ռադիկ Խամոյանը:

Հիշեցնենք, որ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 5-րդ նստաշրջանի ավելի վաղ տարածած հաղորդագրության մեջ ասված էր, որ Արեւմտյան

Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի լիազորությունները դադարեցված են Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական օրենքների կոպիտ խախտումների եւ իշխանության յուրացման փորձի մեղադրանքներով:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի)
Լրատվական Ծառայություն
11.06.2017 թ.

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) Նախագահ Արմեն Տեր-Սարգսյանի ուղերձը պատգամավորներին, պաշտոնյաներին ու քաղաքացիներին

11-ը հունիսի 2017 թ. գումարված Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) 5-րդ նստաշրջանում կայացված որոշումների կապակցությամբ

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանը այսօր փորձում է Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 1-ին գումարման 5-րդ նստաշրջանին «հեղաշրջման փորձի» կեղծ մեղադրանք ներկայացնել մոռանալով, որ ինքն է անձամբ վերջին երկու տարիներին իրականացրել «հեղաշրջման փորձ» Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության ողջ պետական համակարգի նկատմամբ, իսկ դրա «իրավաչափությունը» ապահովելու համար համակարգին պարտադրել ինքնաստեղծ Սահմանադրություն, որն իր բնութագրմամբ, ստորագրել, հաստատել ու վավերացրել է 2016 թ. մայիսի 9-ին: Մոռանալով, որ ունենալով մեծ իշխանություն, որը նախագահի լիազորություններով է պայմանավորված, ձգտել է ամբողջատիրական (տոտալ) իշխանության ողջ համակարգի եւ նրա բոլոր մասնակիցների նկատմամբ:

Հիշեցնենք, որ 2017 թ. հունիսի 11-ին Երեւանում գումարված Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 1-ին գումարման 5-րդ նստաշրջանի նիստում ընդունվել է որոշում 2017 թ. հունիսի 11-ից Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի լիազորությունների դադարեցման մասին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական օրենքների կոպիտ խախտումների եւ իշխանության յուրացման փորձի մեղադրանքներով:

Նշենք, որ աշխարհում գոյություն չունեն ինքնաստեղծ սահմանադրություններ, ըստ միջազգային իրավական համակարգի, ցանկացած Սահմանադրություն, որպեսզի համարվի ընդունված ու իրավաչափ՝ պետք է անցնի շատ որոշակի գործընթաց.

1. Սահմանադրության նախագծի առաջին ընթերցում (ներ),
2. Սահմանադրության նախագծի հրապարակային համաժողովրդական քննարկում,

3. Սահմանադրության նախագծի օրինակի համաժողովրդական հանրաքվե,
4. որից հետո միայն, եթե հանրաքվեին մասնակցած հանրությունը կողմ է քվեարկում հանրաքվեի դրված Սահմանադրության օրինակին, ապա դա համարվում է ընդունված:

Կարելու է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանը տիրապետում է այդ գիտելիքներին, թե ոչ: Կարելու է նրա ձգտումն է անպայման «իրավաչափ ու օրինական» դարձնելու Սահմանադրության ինքնաստեղծ իր օրինակը, որպեսզի դրա միջոցով, հնարավոր ու անհնարին բոլոր իրավունքները վերապահելով իրեն, միանձյա ու լիակատար իր իշխանությունը տարածի Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության ողջ պետական համակարգի եւ քաղաքացիների վրա եւ իր ինքնաստեղծ Սահմանադրության հոդվածների վրա հենվելով, համակարգի բոլոր թելերի՝ նախագահական, կառավարություն, խորհրդարան եւ համակարգի բոլոր մասնակիցների նկատմամբ, պաշտոնյաներ, պատգամավորներ, քաղաքացիներ, վարվի օրվա քմահաճույքի համեմատ:

Դրա առաջին քայլը, որ կարելի է կոչել նաեւ սողացող «հեղաշրջման փորձ», ինչպես նաեւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական իշխանության յուրացման ու բռնազավթման առաջին փորձ՝ իրականացման է դրվել 2017 թ. մայիսի 31-ին, երբ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ (այժմ արդեն նախկին նախագահ) Արմենակ Աբրահամյանի կողմից ստորագրվել են ապօրինի հրամանագրեր, հիմնված ապօրինի Սահմանադրության ինքնաստեղծ օրինակի վրա: (Նախագահի հրամանագիր, ԹԻՒ 42 – 2017.05.31 (ԱՀՀ վարչապետի գործառույթները դադարեցնելու մասին) եւ Նախագահի հրամանագիր, ԹԻՒ 43 – 2017.06.05 (ԱՀՀ վարչապետի նշանակման մասին))

Այդ իմաստով, 5-րդ նստաշրջանում կայացված որոշումները բնավ պատահականության արդյունք չէին, այլ խորապես քննության առնված, կշռադատված ու պահանջված:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության պատրաստության աշխատանքները սկսվել են 2014 թ. օգոստոսի 10-ից հետո, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահի հրամանագրի հիման վրա, որտեղ նշված էր. «Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովին (Խորհրդարանին) առաջարկում ենք ձեւավորել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության մշակման հանձնաժողով եւ ձեռնարկել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագծի մշակումը, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական կառույցների ձեւի եւ բովանդակության համար՝ որպես հիմք ընդունելով Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիների կամարտահայտության վերաբերյալ վերոհիշյալ հռչակագրերը, որոշումները, օրենքներն ու իրավական փաստաթղթերը»:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագծի առաջին ընթերցումը հաստատել է Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) առաջին գումարման երրորդ նստաշրջանը (27-ը դեկտեմբերի, 2015 թ., Երեւան): Ահա քաղվածք նստաշրջանի արձանագրությունից.

«Լսեցին՝ Առաջին ընթերցմամբ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագծի հաստատման մասին: Ելույթի համար խոսքը տրվում է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմենակ Աբրահամյանին:

Որոշեցին՝ հաստատել առաջին ընթերցմամբ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագիծը»:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագծի երկրորդ ընթերցումը հաստատել է Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) առաջին գումարման չորրորդ նստաշրջանը (17-ը դեկտեմբերի, 2016 թ., Երեւան): Ահա քաղվածք արձանագրությունից.

«Լսեցին՝ երկրորդ ընթերցմամբ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագծի հաստատման մասին:

Որոշեցին՝ հաստատել երկրորդ ընթերցմամբ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագիծը»:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագծի երրորդ ընթերցումը հաստատել է Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) առաջին գումարման հինգերորդ նստաշրջանը (11-ը հունիսի, 2017 թ., Երեւան): Ահա քաղվածք այդ արձանագրությունից.

«Լսեցին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 3-րդ ընթերցման եւ Սահմանադրության ընդունման հետագա ընթացակարգի վերաբերյալ:

Որոշեցին՝

ա) Հաստատել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագծի 3-րդ, վերջնական, ընթերցումը եւ հաշվի առնելով պատգամավորների առաջարկներն ու լրացումները՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագիծը դնել համաժողովրդական քննարկման,

բ) որից հետո մեկ ամսվա ընթացքում Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագիծը դնել համաժողովրդական հանրաքվեյի:

գ) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագիծը հրապարակել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պաշտոնական կայքերում եւ լրատվամիջոցներում»:

Հետեւաբար, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանը երբեք հնարավորություն չունեւ հրամանագիր ստորագրել հիմնված գոյություն չունեցող Սահմանադրության հողվածի վրա: Սա ե՛ւ լիազորությունների չարաշահում է, ե՛ւ սողացող «հեղաշրջման փորձ», ե՛ւ իշխանության յուրացման փորձ:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) ընդունած որոշման մեջ մասնավորապես նշված է.

«Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ՝

-Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը Սահմանադրության բոլոր ընթացակարգերով անցած է ընդունված Սահմանադրություն դեռեւս չունի եւ նա առաջնորդվում է՝ Արեւմտյան Հայաստանի «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի կանոնակարգի մասին» Օրենքով, որ

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ (արդեն նախկին նախագահ) Արմենակ Աբրահամյանը խախտել է վերոնշյալ օրենքի «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքը» բաժնի հետեւյալ հոդվածների դրույթներն ու պահանջները.

Հոդված 36) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը նախագահախորհրդարանական հանրապետություն է:

Հոդված 37) Արեւմտյան Հայաստանի նախագահը՝ պետության գլուխն է՝ Արեւմտյան Հայաստանի բարձրագույն պաշտոնատար անձը, Սահմանադրության, մարդու իրավունքների ու ազատությունների երաշխավորը: Արեւմտյան Հայաստանի Սահմանադրության եւ օրենքների համաձայն՝ նա միջոցներ է ձեռք առնում Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների պաշտպանության, անկախության եւ տարածքային ամբողջականության պահպանման, պետական իշխանության մարմինների միջեւ գործառույթների ներդաշնակ համադրման եւ համագործակցության:

Հոդված 44) Արեւմտյան Հայաստանի նախագահը՝

-Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի համաձայնությամբ նշանակում ու ազատում է Արեւմտյան Հայաստանի կառավարության վարչապետին,

-Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի համաձայնությամբ որոշում է կայացնում Արեւմտյան Հայաստանի կառավարության հրաժարականի մասին,

-Արեւմտյան Հայաստանի վարչապետի առաջարկությամբ նշանակում ու ազատում է պաշտոնից Արեւմտյան Հայաստանի վարչապետի օգնականներին եւ նախարարներին,

Հոդված 52) Արեւմտյան Հայաստանի կառավարության վարչապետը Արեւմտյան Հայաստանի նախագահին առաջարկում է Արեւմտյան Հայաստանի կառավարության փոխվարչապետի պաշտոնի թեկնածուներին եւ Արեւմտյան Հայաստանի նախարարներին՝ նախապես տեղյակ պահելով Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովին եւ հաշվի առնելով Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորների կարծիքները:

Որտեղ նշված է նաեւ,

Հոդված 14) Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորի լիազորությունների դադարեցումը կարող է տեղի ունենալ հետեւյալ դեպքերում.

-այն դեպքում, երբ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորը իր գործունեությամբ կամ անգործությամբ վնաս է հասցնում Արեւմտյան Հայաստանին, Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառույցներին: Սույն հոդվածի կետը վերաբերում է նաեւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության բոլոր պաշտոնյաներին:

Հակընդդեմ վերը մեջբերված հոդվածների դրույթների ու պահանջների՝

-Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ (արդեն նախկին նախագահ) Արմենակ Աբրահամյանը շուրջ երկու տարի է ինչ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության ողջ պետական համակարգին ուժով պարտադրում է 2016-ի մայիսի 9-ին իր միանձնյա ստորագրությամբ, իբրեւ թէ իր կողմից հաստատում ստացած Սահմանադրության իր տարբերակը,

-որն ի տարբերություն վերը նշված գործող օրենքի դրույթի ու պահանջի, եւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության առաջին եւ երկրորդ ընթերցումների մեջ ներառված հոդվածների, ոչ թէ նախագահա-խորհրդարանական, այլ նախագահական կոշտ ու անզիջում կառավարման օրինակ է:

Արձանագրելով, որ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ (այժմ արդեն նախկին նախագահ) Արմենակ Աբրահամյանի պարտադրած Սահմանադրության օրինակը ոչ մի կերպ չի համապատասխանում Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական կառուցվածքի իրավական-քաղաքական տրամաբանությունը եւ չի կարող ընդունվել, որպէս հիմք կամ օրինակ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության համար, որովհետեւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական կառավարման համակարգը նախագահ-խորհրդարանական է:

Հետեւաբար, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) 5-րդ նստաշրջանը մանրամասն քննելով ու համադրելով ներկայացված փաստերը՝

Որոշեց՝ 2017 թ. հունիսի 11-ից դադարեցնել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի նախագահական լիազորությունները:

Ահա այս որոշումը եւ այլ որոշումներ նույնպէս միտված էին կարգավորելու հետեւյալ խնդիրները.

ա) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի ապօրինի հրամանագրերից ու ոտնձգություններից պաշտպանելու համակարգի պաշտոնյաներին, պատգամավորներին, քաղաքացիներին ու բոլոր մասնակիցներին,

բ) պաշտպանելու համակարգի թեւերի՝ նախագահական, կառավարություն, խորհրդարան ազատությունը, անկախությունը, լիակատար համագործակցությունը,

գ) պաշտպանելու հայության իրավունքների պաշտպանության գործընթացը արտաքին եւ ներքին ոսնձգություններից ու թելադրանքներից:

Այդ խնդիրները կարգավորված են:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը նոր նախագահ ունի՝ Ռադիկ Խամոյանը, նոր կառավարություն է ձեւավորվում՝ վարչապետի պաշտոնում երրորդ անգամ անընդմեջ հաստատվել է Տիգրան Փաշաբեգյանը, խորհրդարանը Արմեն Տեր-Սարգսյանի նախագահությամբ շարունակում է իր աշխատանքները եւ, ըստ այդմ, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության ողջ պետական համակարգը կարող է առաջ շարժվել եւ առանց հին արգելքների ու խոչընդոտների շարունակել Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների պաշտպանության շատ պատասխանատու գործը:

Արմեն Տեր-Սարգսյան

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) Նախագահ
14.06.2017 թ.

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Տիգրան Փաշաբեգյանի ուղերձը պաշտոնյաներին, պատգամավորներին ու քաղաքացիներին

11-ը հունիսի 2017 թ. գումարված Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) 5-րդ նստաշրջանում կայացված որոշումների կապակցությամբ

1.

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգի դեմ ուղղված անօրինականության երկու փորձերի մասին իրականացված 2014 եւ 2017 թվականներին:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգը անօրինականության ու սպօրինության գործողություններին ու փաստերին առընչվել է երկու անգամ՝ 2014 թ. եւ 2017 թ.:

ա) Մեր հայրենակիցներին ու քաղաքացիներին, ընկերներին ու գործընկերներին հիշեցնենք, որ անօրինականության առաջին գործողությունը իրականացվել է 2014 թվականի հուլիսի 21-ի, երբ Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) կայացրած անվստահության որոշման (համաձայն՝ «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի կանոնակարգի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի) (11.06.2014), Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի հրամանագրի (03.07.2014) եւ վարչապետ Տիգրան Փաշաբեգյանի թիվ 7 որոշման (22.07.2014) հիման վրա Արեւմտյան Հայաստանի

Վտարանդի Կառավարության (այժմ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Կառավարություն) Արտաքին գործերի նախարարի պաշտոնից ազատված Արամ Մկրտչյանը հրավիրել է Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության ապօրինի նիստ, կայացրել ապօրինի որոշումներ ու անօրինական նշանակումներ, այդ թվում, ինքն իրեն վարչապետ նշանակել, որից հետո այդ ամենը փորձել է ներկայացնել, իբրեւ թե իրավական ու իրավաչափ մի գործընթաց:

Այդ հարցով մենք հանդես ենք եկել շուրջ 21 հայտարարություններով, հրապարակումներով ու հոդվածներով: Վերոհիշյալ պարբերության մեկ հատվածը վերցված էր «Մեկ օրվա «Լեզհիտիմության» զավեշտը» հրապարակումից (16.11.2014 թ.):

2017 թ. հունիսի 15-ին Արամ Մկրտչյանը հանդես է եկել հայտարարությամբ, որի շարժառիթը պարզապես առիթից օգտվելն է, որտեղ իրողությունները կրկին կեղծված են, իսկ նպատակը մեկը՝ «իրավաչափության» շունչ ու բնույթ հաղորդել անօրինականության հիմքի վրա ձեւավորված ինքնաստեղծ իր կառույցին (Արեւմտյան Հայաստան պետության վտարանդի կառավարության եւ ազգային ժողովի համատեղ հայտարարությունը):

Մյուս կողմից, առանց հատուկ ճիգի, իբրեւ թե անշահախնդիր դիտորդի կարգավիճակով, Արամ Մկրտչյանի կողմից հրամցվում է կարծես դիմակայության երկրորդ ճակատը, հավանաբար պահը հարմար նկատելով, բայց դա ճիշտ կլիներ, եթե 1-ին գումարեինք 1 ու բնականաբար ստանալինք 2: Սակայն այս դեպքում քանի որ գործ ունենք երկու անօրինականությունների հետ, ապա նրանց գումարը տալիս 1, այսինքն՝ անօրինականությունը նույնական է, մեկն է, ուստի դրա դեմ պայքարն էլ մեկն է ու միանշանակ է:

Սակայն, ֆեյսբուքյան ոճով պարզամիտ ձեւակերպումների, մտքերի ու բառակույտերի միջոցով հայտարարություններ ու հրամանագրեր կազմելը, դրանց տակ ստորագրելը որպես «վարչապետ» ու «պետության գլուխ», ինքնաշեն կնիքների ու զինանշանների գործածությունը, որպես պաշտոնականության ու պետականության անպայման պայման, չեն կարող շտկել եւ կամ փրկել իրավիճակը, որովհետեւ երբ փաստերի հետ գործ ունես, ապա նրանք համառ են եւ արձանագրում են, որ Արամ Մկրտչյանը այդ պահին՝ 2014-ին, ստեղծված իրավիճակից անպայման ելք գտնելու ձգտումով դիմել է անօրինական ու ապօրինի քայլերի, ավելի ուշ ինքը նույնպես ինքնաստեղծ ու ապօրինի Սահմանադրության օրինակի ընդունումով, դրանցով ակամա կանխորոշելով հետագա գործողությունների ու ճանապարհի անօրինականությունը մինչեւ այսօր:

Միջազգային դիվանագիտական հարաբերությունների դերակատարներն ու մասնակիցները խուլ ու համր անտեղյակներ չեն եւ այս հարցերը, եթե նույնիսկ մենք չբարձրացնենք այսօր, յուրաքանչյուր հարմար պահի նրանք են բարձրացնելու՝ զատորոշելով օրինականը անօրինականից ու դրանց համապատասխան

կողմնորոշվելու ու որոշումներ կայացնելու: Ապօրինի հիմքերով ձեւավորված կառույցների հետ գործ բռնելը անվտանգ գործ չէ:

բ) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգի նկատմամբ անօրինականության երկրորդ գործողությունը իրականացվել է 2017 թ.: Դրա առաջին քայլը, ինչը կարելի է կոչել սողացող «հեղաշրջման փորձ», ինչպես նաև Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական իշխանության յուրացման ու բռնազավթման փորձ՝ իրականացման է դրվել 2017 թ. մայիսի 31-ին, երբ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ (այժմ արդեն նախկին նախագահ) Արմենակ Աբրահամյանի կողմից ստորագրվել են ապօրինի հրամանագրեր, հիմնված ապօրինի ու ինքնաստեղծ Սահմանադրության օրինակի վրա: (Նախագահի հրամանագիր, ԹԻՄ 42 – 2017.05.31 (ԱՀՀ վարչապետի գործառնությունը դադարեցնելու մասին) եւ Նախագահի հրամանագիր, ԹԻՄ 43 – 2017.06.05 (ԱՀՀ վարչապետի նշանակման մասին)

Հիշեցնենք, որ 2017 թ. հունիսի 11-ին Երեւանում գումարված Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 1-ին գումարման 5-րդ նստաշրջանում որոշում է ընդունվել 2017 թ. հունիսի 11-ից Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի լիազորությունների դադարեցման մասին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական օրենքների կոպիտ խախտումների եւ իշխանության յուրացման փորձի մեղադրանքներով:

2.

Վարչապետի հրաժարականի մասին:

Վարչապետ Տիգրան Փաշաբեգյանի հրաժարականի վերաբերյալ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի կողմից շրջանառության մեջ դրված տեղեկատվությունը, բացատրություններն ու պատճառաբանությունները նույնպես իրականությանը չեն համապատասխանում, եւ կեղծված են: Դրանք միտված են մի կողմից քողարկելու եւ մյուս կողմից արդարացնելու ինքնաստեղծ ապօրինի Սահմանադրության վրա շինված ապօրինի ու նախադեպային երկու հրամանագրերը վարչապետի պաշտոնից ազատելու, կառավարությունը ցրելու եւ նոր վարչապետի նշանակման:

Հարցի նախապատմությունը հետեւյալն է: 2017 թ. հունվարի սկզբին Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության այժմ արդեն նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի հետ մի առանձնազրույցում հայտնեցինք մեր մտահոգությունները առ այն, որ տեւական մի ժամանակահատված է, շուրջ երկու տարի, ինչ փոխված է նրա կեցվածքն ու վերաբերմունքը, ինչպես նաև գործելաոճը ընկերների ու գործընկերների, պաշտոնյաների ու պատգամավորների եւ, համապատասխանաբար, նրանց կողմից ձեռնարկված ցանկացած նախաձեռնության ու գործունեության նկատմամբ: Նշեցինք նաև, որ եթե առաջիկա երեք ամիսների ընթացքում՝ հունվար, փետրվար, մարտ,

իրավիճակը արմատես չփոխվի, ապա հրաժարական ենք ներկայացնելու: Կարծում էինք, թե հրաժարականի մասին սպառնալիքը սթափվելու եւ իրավիճակը փոխելու հնարավորություն է ընձեռելու այժմ արդեն նախկին նախագահին:

Առանձնագրույցից մեկ շաբաթ անց ներկայացրինք հրաժարականի դիմումը, որը գրված էր 10 հունվար 2017-ին, բայց թվագրված 30 մարտ 2017-ով, այսինքն՝ այն եռամսյա ժամկետով, ինչով պայմանավորել էին փոփոխություններ իրականացնելու մեր առաջարկը: Ահա դրա բովանդակությունը.

«Պարոն նախագահ

Խնդրում եմ ընդունել իմ հրաժարականը Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետի պաշտոնից՝ ազգային - ազատագրական պայքարի գործընթացում այլ պատասխանատվություն ստանձնելու որոշման կապակցությամբ:

Տիգրան Փաշաբեգյան, Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետ»

Երկու օր անց, 12 հունվար 2017-ին մեկ այլ գրությամբ հետ վերցրինք հրաժարականի դիմումը: Գրությունը բաղկացած էր 6 կետից, որից ներկայացնում ենք 1-ին, 2-րդ եւ 4-րդ կետերը, որոնք առավել կարեւոր են իրենց շեշտադրումներով:

1. «Հետ եմ կանչում վարչապետի հրաժարականի մասին դիմումը ուղարկված 10 հունվար 2017 թ., որ նախօրոք մեր պայմանավորվածության համաձայն թվագրել էի 30 մարտ 2017 թ.-ով, այսինքն՝ երեք ամսվա պայմանաժամկետով:

2. Վարչապետի հրաժարականի դիմումը հետ կանչելը պայմանավորված է, այն մտահոգությամբ, որ չի կարելի այս պատասխանատու պահին համակարգը թողնել առանց հիմնական դերակատարների, առանց նրանց ում ուսերին ու ում ջանքերով է իրականացվել մինչեւ այսօր կայացած բոլոր աշխատանքները եւ ձեռքբերումները, ինչպես նաեւ համակարգի երեք պատասխանատուներից մեկի հետ քննարկումների վերջնաարդյունքով:

4. Կարեւոր հանգամանք է, որ ընտրությունների արդյունքում մեր ստանձնած պարտավորությունն ու պատասխանատվությունը իրականացնենք մինչեւ վերջ, թեկուզ մինչեւ ընտրությունների սահմանած ժամանակը, հինգ տարվա ժամկետում:

Տիգրան Փաշաբեգյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետ»

Այնուհետեւ, 2017-ի հունվարի 10-ից եւ հունվարի 12-ից անցնում է ոչ միայն պայմանաժամի եռամսյա ժամկետը, այլեւ եւս երեք ամիս եւ հրապարակվում են վերոնշյալ ապօրինի հրամանագրերը, հիմնված անօրինական - ինքնաստեղծ Սահմանադրության վրա: Ոչ մի բացատրություն հունվարին ներկայացված առաջարկի վերաբերյալ, այն իմաստով, թե ինչ որ բան փոխվել է արդյո՞ք այժմ արդեն նախկին նախագահի վարքագծում եւ կամ փոխվել^ո է ընդհանրապես: Ոչ մի խոսք, ոչ մի բացատրություն:

Ոչ մի պատասխան ու բացատրություն նաեւ մեր այն պնդումներին ու հորդորներին, թե չի կարելի միանձյա ստորագրել եւ հաստատել անօրինական Սահմանադրությունը անցած մի թվագրումով՝ 9-ը մայիսի 2017 թ.-ով:

Բացատրությունների կամ քննարկումների փոխարեն, ինչպես արդեն նշեցինք հրապարակվում են ապօրինի ու անօրինական գույգ հրամանագրերը:

Պարզ է, որ երբ անօրինականության ուղին ես բռնում, դա կոծկելու համար այլ բան չի մնում անել, քան դիմել կրկնակի կեղծիքի, ինչպես եւ արվում է այս դեպքում:

Համակարգը տեսանելի ու անտեսանելի խութերից պաշտպանելու մեր այս նախաձեռնությունը այդ վերաբերմունքին արժանացավ ու ենթարկվեց կեղծիքի ու այլափոխումների, իբրեւ թե՝ «վարչապետն էր հրաժարական տվել, իսկ ես ընդամենը ընդառաջել եմ նրան»:

Այս դեպքում այժմ արդեն նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի կողմից կոպտորեն խախտվել է «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի կանոնակարգի մասին» օրենքի 44-րդ հոդվածի պահանջը, ըստ որի՝ վարչապետի նշանակումը եւ պաշտոնից հեռացումը հաստատում է միայն խորհրդարանը:

Ցանկալին իրականության տեղ է ընդունել, այնքան մեծ է եղել ընդդիմախոսությունն ու կառուցողական քննադատությունը չեզոքացնելու ձգտումը:

Կարծում ենք հիմա հասել է իր նպատակին, թեեւ բավականաչափ թանկ գնով՝ այժմ արդեն նախկին նախագահի կարգավիճակով:

3.

Վարչապետի վերաբերմունքը այժմ արդեն նախկին նախագահի պարտադրած Սահմանադրության օրինակի նկատմամբ:

Գործընկերային ընդդիմախոսության ու քննադատության օրինակ է այժմ արդեն նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի պարտադրած Սահմանադրության տարբերակի մերժումն ու հիմնավորումը:

2017 թ. մայիսին հրապարակվեց Սահմանադրության ապօրինի օրինակը, որը, իբրեւ թե, ընդունվել է դեռեւս 2016 թ. մայիսի 9-ին, որից հետո Արմենակ Աբրահամյանի կողմից շրջանառության մեջ դրվեց եւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգին պարտադրվեց այն թեզը, որ ինքը ստորագրել, հաստատել ու վավերացրել է Սահմանադրության ինքնաստեղծ այդ օրինակը:

Նշենք նաեւ, որ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության այժմ արդեն նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի պարտադրած Սահմանադրության օրինակը ոչ մի կերպ չի համապատասխանում Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական կառուցվածքի իրավական-քաղաքական տրամաբանությունը եւ չի կարող ընդունվել, որպես հիմք կամ օրինակ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության համար:

Բշխանության յուրացման փորձ է Արմենակ Աբրահամյանի կողմից պարտադրված Սահմանադրության ապօրինի օրինակի 107 եւ 162-րդ հոդվածների ձեւակերպումները, որոնցում նշված է՝

Յօդուած 107.

Ազգային ժողովը Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահի առաջարկութեամբ կը վաւերացնէ, կը կասեցնէ կամ չեղեալ կը յայտարարէ Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան միջազգային պայմանագիրները, բացառութեամբ անոնց, որոնք ունին քաղաքական կամ ռազմական բնոյթ կամ կը նախատեսեն պետական Սահմանի փոփոխութիւն եւ որոնք ենթակայ են Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահի:

Հոդված 162.

4-րդ կետ. Մինչեւ Ազգային ժողովի յաջորդ գումարման առաջին նստաշրջանի բացման օրը՝ Հանրապետութեան նախագահը կրնայ.

-Ազգային ժողովի նախագահին եւ վարչապետին հետ խորհրդակցելէ ետք՝ արձակել Ազգային ժողովը, եւ նշանակել արտահերթ ընտրութիւն,

-ազատել վարչապետին:

Սահմանադրության ինքնաստեղծ օրինակի պարտադրանքը ի հայտ էր գալիս բոլոր հարկի ու անհարկի պարագաներում, առանձնազրույցներում, նիստերի ժամանակ, 4-րդ նստաշրջանին եւ այլ... Վերջին անգամ դա պարտադրվեց Նախագահության նիստի ժամանակ, որտեղ բանավոր արտահայտեցինք մեր անհամաձայնությունը, իսկ նիստից հետո պատրաստեցինք դրա գրավոր օրինակը, որը թվագրված էր 2017 թ. մարտի 16-ով:

Ահա այդ դիմումի ամբողջական տեքստը.

«Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմենակ Աբրահամյանին Պարոն նախագահ

Ես որպէս ԱՀՀ վարչապետ բանավոր հայտնել եմ իմ անհամաձայնությունը 13 մարտ 2017 թ. Նախագահական նիստի օրակարգում ներառված ԱՀՀ Սահմանադրության ձեւ առաջարկված տարբերակի ընդունման փորձի նկատմամբ, ընդգծելով երկու խնդիր.

ա) իմ անհամաձայնությունը ԱՀՀ Սահմանադրության ձեւ ներկայացրած օրինակի մի շարք հոդվածների նկատմամբ, այդ թվում՝ հոդված 107, 108, 162 եւ այլ, ինչպէս նաեւ

բ) ԱՀՀ Սահմանադրության ձեւ ներկայացրած օրինակի ընդունման ու հաստատման ձեւի ու եղանակի կապակցությամբ, որը ենթադրում է Սահմանադրության ընդունում առանց Արեւմտյան Հայաստանի հայերի մեջ անցկացված հանրաքվէի:

Նշեմ, որ երկու դեպքում էլ հաշվի չի առնված ԱՀՀ վարչապետի վերջին շրջանում ձեւ իսկ համաձայնությամբ իրականացված աշխատանքի արդյունքներն ու առաջարկները, եւ ձեզ ներկայացված Սահմանադրության նախագծի համապատասխան օրինակը, որը կարող էր համարվել որպէս ԱՀՀ Սահմանադրության նախագծի 2-րդ ընթերցում, ինչպէս

նաեւ հաշվի չի առնված Խորհրդարանի նախագահության ու նախագահի պատրաստվող առաջարկները Սահմանադրության նախագծի վերաբերյալ:

Ես որպէս 1980 թ.-ից Արեւմտյան Հայաստանի ազատագրության համար պայքարող, իսկ 2011 թ. փետրվարից որպէս Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների պաշտպանության գործին ու նպատակին օր ու գիշեր լծված ու ծառայած մարդ չեմ կարող ընդունել այն փորձերը, որոնք խախտում են ԱՀՀ պետական համակարգի թելերի արդյունավետ համագործակցության հնարավորությունն ու հավասարակշռությունը եւ ամբողջ իշխանությունը փորձում են կենտրոնացնել մեկ մարդու ձեռքում, այս դեպքում՝ ԱՀՀ նախագահի:

Ինչպէս նաեւ չեմ կարող ընդունել, որ Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների պաշտպանության գործում բազմաթիվ հռչակագրեր, հրամանագրեր ու օրենքներ՝ ընդունված իրավական-քաղաքական նորմերին համապատասխան պատրաստելուց ու հաստատելուց հետո այժմ, ամենապատասխանատու պահին, փորձ է արվում Սահմանադրության անընդունելի օրինակի հաստատման փորձ ձեռնարկել՝ ընդունված իրավական-քաղաքական նորմերին հակառակ:

Դա ԱՀՀ պետական համակարգի համար կարող է ունենալ անկախատեսելի բացասական հետեւանքներ եւ արտաքին, եւ ներքին քաղաքականության ոլորտներում, ինչը բնականաբար անընդունելի է ու մերժելի հիմքից:

Մինչեւ վերջ հավատարիմ մնալով Արեւմտյան Հայաստանի հայերի իրավունքների պաշտպանության գործին ու նպատակին՝ հարկ համարեցի իմ սկզբունքային անհամաձայնությունների վերաբերյալ տեղյակ պահել ձեզ նաեւ գրավոր, որոնք բանավոր արտահայտել եմ 13 մարտ 2017 թ. Նախագահական նիստի ժամանակ:

Այս գրության մեկական օրինակ ուղարկված է նաեւ Արեւմտան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) նախագահին եւ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության փոխվարչապետին:

Տիգրան Փաշաբեգյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետ»

Սույն դիմումը գիտակցաբար չենք հրապարակել ու տարածել առանց այն էլ լարված իրավիճակին նոր լարվածություն չհաղորդելու ակրնկալիքով, սակայն իրադրությունը մնաց անփոփոխ, Արմենակ Աբրահամյանը այդ ամենին անհաղորդ, ինքնավստահ ու անտարբեր:

Երեք ամիս անց Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության այժմ արդեն նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի կողմից հրապարակ բերվեց ինքնաստեղծ Սահմանադրության հիմքի վրա ձեւակերպված զույգ անօրինական ու ապօրինի հրամանագրերը, որոնք էլ առիթ հանդիսացան Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության մեջ ստեղծված այս նոր իրավիճակի ու նաեւ դրա հանգուցալուծման, ինչը իրականացվեց Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) 5-րդ նստաշրջանում եւ միանգամայն օրինաչափ կերպով ավարտվեց Արեւմտյան

Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի նախագահական լիազորությունների դադարեցմամբ:

Կյանքում պատահականություններ չեն լինում, առավել եւս 5-րդ նստաշրջանում կայացված որոշումները պատահականության արդյունք չէին, այլ խորապես կշռադատված ու պահանջված ակտեր:

Ահա այս որոշումը եւ այլ որոշումներ միտված էին կարգավորելու հետեւյալ խնդիրները.

- ա) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի ապօրինի հրամանագրերից ու ոտնձգություններից պաշտպանելու համակարգի պաշտոնյաներին, պատգամավորներին, քաղաքացիներին,
- բ) պաշտպանելու համակարգի թեւերի՝ նախագահական, կառավարություն, խորհրդարան ազատությունը, անկախությունը, լիակատար համագործակցությունը,
- գ) պաշտպանելու հայության իրավունքների պաշտպանության գործընթացը արտաքին եւ ներքին ոտնձգություններից ու թելադրանքներից:

Փաստերն անողոք են եւ, ըստ այդմ, պարզորոշ է, որ իրավաչափության եւ օրինականության ճանապարհով ընթացել եւ այս պահին ընթանում է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական այն համակարգը, որի պատասխանատուներն են՝ նորընտիր նախագահ Ռադիկ Խամոյանը, վարչապետ Տիգրան Փաշաբեգյանը, խորհրդարանի նախագահ Արմեն Տեր-Մարգարյանը:

Նրանք խոստացել են պահպանել ու բարձր պահել օրինականության եւ իրավունքի նշանդրը:

Տիգրան Փաշաբեգյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետ

20.06.2017 թ.

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նորընտիր նախագահ Ռադիկ Խամոյանի ուղերձը պաշտոնյաներին, պատգամավորներին ու քաղաքացիներին

Որպես Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նորընտիր նախագահ պարտքս եմ համարում հանդես գալ ազգային – պետական ռազմավարության տեսակետից կարեւոր երեք հարցադրումների նկատմամբ վերաբերմունքով եւ դիրքորոշումով:

Դրանք են՝

-Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության ընդունման գործընթացի մասին:

-Միջազգային պայմանագրերի վավերացման հարցի մասին:

-Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահի լիազորությունների մասին:

1. Սահմանադրության ընդունման ու հաստատման գործընթացի մասին:

Սահմանադրության ընդունումը պարտադիր քայլերի ամբողջականությունից բաղկացած գործընթաց է. Ազգային ժողովի կողմից կազմվում է Սահմանադրության նախագծի մշակման հատուկ հանձնաժողով, հատուկ հանձնաժողովը Սահմանադրության նախագիծը ներկայացնում է 1-ին, 2-րդ եւ 3-րդ ընթերցման, որից հետո դրվում է համաժողովրդական քննարկման, այնուհետեւ համաժողովրդական հանրաքվեի եւ հանրաքվեի արդյունքների համաձայն ընդունվում է:

Սահմանադրության տակ ոչ ոք ստորագրություն չի դնում, այդ թվում հանրապետության նախագահը, ստորագրություն չի դնում որեւէ խումբ կամ կառույց:

Սակայն այս սկզբունքային հարցերում տեղի է ունեցել ապօրինի ու կամայական մոտեցում՝

Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 4-րդ նստաշրջանին ընթերցված Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ (այժմ նախկին նախագահ) Արմենակ Աբրահամյանի զեկույցում կարդում ենք. «Մեր Սահմանադրությունը վավերացվեց 2016 թ. մայիսի 9-ին...», 17.12.2016:

Զուգահեռ, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 4-րդ նստաշրջանի օրակարգի 9-րդ կետի համաձայն «2-րդ ընթերցմամբ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագծի հաստատում», 4-րդ նստաշրջանը որոշեց «Հաստատել. 2-րդ ընթերցմամբ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագիծը»: Որոշումն ընդունվել է միաձայն, 17.12.2016:

Այսինքն փաստ է, որ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 4-րդ նստաշրջանը 2-րդ ընթերցմամբ հաստատել է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագիծը, 17.12.2016:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 5-րդ նստաշրջանը 3-րդ վերջնական ընթերցմամբ հաստատել է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության նախագիծը, որը դրվելու է համաժողովրդական քննարկման, 11.06.2017:

Մինչդեռ նախկին նախագահը համառում է Սահմանադրության ինքնաստեղծ օրինակի իր կողմից վավերացման հարցում, որն անօրինական ու ապօրինի դիրքորոշման արդյունք է, երբ գիտենք, թե Սահմանադրությունը չի վավերացվում, չի ստորագրվում, չի հաստատվում, այլ ընդունվում է ընթացակարգի ավարտին՝ ժողովրդական հանրաքվեի արդյունքներով:

Մեջբերենք երեք օրինակ.

ա) «Նախագահական Հրամանագիր, Թիւ 42 – 2017.05.31, ԱՀՀԿ վարչապետի, գործառույթները դադարեցնելու մասին, Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահը» նյութի առաջին տողում կարդում ենք.

«Համաձայն Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան (ԱՀՀ) Սահմանադրութեան Յօդուած 76-ին»:

բ) «Նախագահական Հրամանագիր, Թիւ 43 – 2017.06.05, ԱՀՀԿ վարչապետի նշանակման մասին, Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահը» նյութի առաջին տողում կրկին կարդում ենք.

«Համաձայն Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան (ԱՀՀ) Սահմանադրութեան Յօդուած 76-ին»:

գ) «Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Ներքին Գործերու Նախարարութեան թիւ 1-2017.06.13 արձանագրութիւնը եւ Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) իրաւաբանական յանձնաժողովի որոշումներ», Երեւան, Յունիսի 13, 2017 թուական» նյութի առաջին տողում կարդում ենք.

«Համաձայն Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան (ԱՀՀ) Սահմանադրութեան Յօդուած 76-ին»:

Երեք դեպքերում էլ հղումներ են արված չընդունված Սահմանադրության ապօրինի հողվածների վրա, փորձելով իրավականության ու իրավաչափության պատրանք ստեղծել, սակայն երեք դեպքերում էլ նյութերի շարունակությունը կարելի է չնայել, որովհետեւ գործ ունենք ակնհայտ անօրինականության ու ապօրինության նախադեպային փաստերի հետ:

Այդպես նախկին նախագահը կարող էր եւ կարող է անընդհատ շարունակել ու շարունակել, սակայն դրանով իսկ չի կարող ձեւավորել պետական համակարգի իրավական իրական ու ամուր հիմքեր, փոխարենը կարող է ցնցել ու ցնցել ողջ պետական համակարգը, ինչպես դա արդեն պատահել է եւ նախկինում, եւ ներկայիս:

Ասվածից պարզ է ու հստակ, որ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությունը իրավունքի ու օրենքի սկզբունքի ու տառի համաձայն ողջ ընթացակարգը չի անցել, հետեւաբար եւ ընդունված չէ, ուստի նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի կողմից դրա հողվածներին հղումներ անելը, հրամանագրեր ու հայտարարություններ արձակելը անօրինական ու ապօրինի գործողություն է՝ սահմանակցված իշխանության յուրացման փորձին, ինչը բոլոր օրենսդրություններում եւ Սահմանադրություններում որակվում է, որպէս հանցագործություն:

Այն, որ այսօրինակ ակնհայտ ապօրինությունն ու չարդարացված ճնշումները պատճառ են դարձել Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգի ներսում

լարված իրադրության առաջացման ու դրա անխուսափելի հանգուցալուծման, ամենեւին զարմանալի չէ, ավելին՝ օրինաչափ է:

Հիշեցնենք, որ 2017 թ. հունիսի 11-ին գումարված Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 1-ին գումարման 5-րդ նստաշրջանում որոշում է ընդունվել 2017 թ. հունիսի 11-ից Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի լիազորությունների դադարեցման մասին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական օրենքների կոպիտ խախտումների եւ իշխանության յուրացման փորձի մեղադրանքներով:

Որպես Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նորընտիր նախագահ ջանք չեմ խնայելու օրենքի եւ իրավունքի ոգուն ու տառին հավատարիմ առաջնորդելու Սահմանադրության ընդունման ընթացակարգը մինչեւ վերջ, դրանով իսկ ապահովելով Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգի օրենսդրական ամուր հիմքն ու անժխտելի իրավաչափությունը:

2. Միջազգային պայմանագրերի վավերացման հարցի մասին:

Միջազգային պայմանագրերի վավերացման հարցում նույնպես առկա է ընթացակարգի խնդիրը. պայմանագրի ստորագրում, պայմանագրի քննարկում խորհրդարանում եւ համապատասխան որոշման կայացում, կայացված որոշման հիման վրա օրենքի ձեւակերպում, օրենքի ստորագրում նախագահի կողմից:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախկին նախագահի կողմից առաջադրված ու նրա կողմից միակողմանի փոփոխված Սահմանադրության օրինակում կարդում ենք.

Հոդված 76. «Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահը Պայմանագիրներու վաւերացման վերաբերեալ

Կետ 8) Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահին կողմէ վաւերացման ենթակայ են այն միջազգային պայմանագիրները, որոնք ունի քաղաքական կամ ռազմական բնոյթ, կամ կը նախատեսեն պետական սահմանի փոփոխութիւն»:

Նույն ձեւակերպումը կարդում ենք նաեւ 107-րդ հոդվածում.

Հոդված 107. «Ազգային ժողովը Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահի առաջարկութեամբ կը վաւերացնէ, կը կասեցնէ կամ չեղեալ կը յայտարարէ Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան միջազգային պայմանագիրները, բացառութեամբ անոնց, որոնք ունին քաղաքական կամ ռազմական բնոյթ կամ կը նախատեսեն պետական Սահմանի փոփոխութիւն եւ որոնք ենթակայ են Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահի»:

Կրկնենք. «...բացառությամբ անոնց, որոնք ունին քաղաքական կամ ռազմական բնոյթ կամ կը նախատեսեն պետական Սահմանի փոփոխութիւն եւ որոնք ենթակայ են Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահի»:

Հնարավոր է, որ ազգային – պետական նշանակության այնպիսի հարցեր, ինչպիսիք են՝ «քաղաքական կամ ռազմական բնոյթ կամ կը նախատեսեն պետական Սահմանի փոփոխութիւն», ենթակա լինեն մեկ մարդու կամքին ու քմահաճույքին, նույնիսկ եթէ նա նախագահ է:

Բացառված է: Եւ նման օրինակ չեք գտնի աշխարհի եւ ոչ մի քաղաքակիրթ երկրի Գլխավոր օրենքում՝ ոչ մի երկրի Սահմանադրության մեջ:

Այս կարեւորագույն հարցում եւս հողվածը պետք է ձեւակերպված լինի այնպես, ինչպես ընդունված է «Միջազգային պայմանագրերի վավերացման մասին» ընթացակարգում, ըստ քայլերի հերթականության, եւ ոչ թէ նախկին նախագահի համառության ու քմահաճույքի:

3. Նախագահի լիազորությունների մասին:

Նախագահի լիազորությունները պետք է լինեն ճիշտ այնքան, որքան նախատեսում է երկրի պետական կառավարման համակարգի ընտրությունը. նախագահական, նախագահա-խորհրդարանական, խորհրդարանա-նախագահական եւ այլ...

Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Սահմանադրության նախագծի մեջ նշված է. «Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետությունը նախագահա-խորհրդարանական հանրապետություն է»:

Հետեւաբար, այստեղ նախագահի լիազորությունները այնքան են, որքան թելադրում է կառավարման համակարգի այս ձեւը, բայց ոչ երբեք միապետական:

Այս դեպքում կարելու չէ նույնիսկ, թէ ի՞նչ ձեւակերպում է տրվում նախագահի պարագային՝ «նախագահ», «նախագահ՝ պետության գլուխ», թէ «պետության գլուխ՝ նախագահ», որովհետեւ իրականում պարտականությունների ու լիազորությունների հարցը կարգավորվում է օրենքով, օրենքի համապատասխան բաժիններում՝ նախագահ, խորհրդարան, կառավարություն, որտեղ հստակ նշված են նաեւ, թէ լիազորությունների, թէ իշխանության թելերի հավասարակշռության, եւ թէ արդյունավետ համագործակցության սահմանները, դրանց չափն ու կշիռը:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանը ձգտել է բացարձակ լիազորությունների, որոնք նախատեսված չեն եղել ոչ «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի կանոնակարգի մասին» կանոնակարգ օրենքով (11.06.2014) եւ ոչ էլ հատուկ հանձնաժողովի ներկայացրած Սահմանադրության նախագծի օրինակով: Դրանք ամեն

անգամ նախկին նախագահը միակողմանի փոփոխել է իր նախագահական հավակնությունների ու շահերի համեմատ, ձգտելով բացարձակ իշխանության ողջ պետական համակարգի նկատմամբ:

Դրա վառ ապացույցը նրա կողմից միակողմանի փոփոխված Սահմանադրության օրինակն է եւ դրա միակողմանի «վավերացումը», «ստորագրումը», եւ վերոնշյալ երկու հրամանագրերն ու վերջին հայտարարությունը, որոնց՝ օրինականության ու իրավունքի շունչ հաղորդելու փորձեր է արվում, հենվելով չընդունված Սահմանադրության ապօրինի հոդվածների վրա:

Այժմ լիովին տեսանելի է, որ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության (Հայաստան) պետական համակարգը Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 5-րդ նստաշրջանի սկզբունքային որոշման հիման վրա խուսափել է իշխանության յուրացման փորձից:

Խնդիրը դյուրին չէ, իրավիճակը կայունացնելու, ապա ամրացնելու, պետական համակարգը դեպի նոր ծրագրային ուղիներ առաջնորդելու հարցը կա:

Որպես պատգամավոր կատարել եմ պարտքս, քվեարկել համակարգի փրկության, ազատության ու անկախության համար:

Որպես նորընտիր նախագահ, որպես 1978 թվականից հայաշունչ ազգային ու ազգագրական շարժման ու գործունեության անմիջական մասնակից ու դերակատար, այդ թվում՝ «Զարթոնք» եւ «Զվարթունք» ազգագրական համույթների համադեկավար՝ Հայրիկ Մուրադյանի հետ միասին, որպես Հայաստանի Հանրապետության սահմանների պաշտպանության եւ Արցախյան ազատամարտի մասնակից, որպես արմատներով Սասուն աշխարհից հայ մարդ, մտավորական ու քաղաքացի՝ անպայման ձգտելու եմ արդարացնել գործընկերների եւ Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիների վստահությունը:

Նոր երկար ճանապարհի առաջին քայլերն են արված, միասին ենք, այդ միասնությունը կօգնի հաջողությամբ ու պատվով անցնելու մնացած ճանապարհը. ազատագրելու Արեւմտյան Հայաստանը, արդարացի ու վերջնական լուծում տալու Հայկական Հարցին, հաստատելու Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետությունը՝ Արեւմտյան Հայաստանի տարածքի վրա:

Ռադիկ Խամոյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ

23.06.2017 թ.

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Տիգրան Փաշաբեգյանի 2-րդ ուղերձը պաշտոնյաներին, պատգամավորներին ու քաղաքացիներին

Արեւմտյան Հայաստանի, այսպես կոչված, կառավարությունների մասին

Ինչպես պարզվում է սովորութային է դառնում ապօրինությունների ուղին բռնելը, իրավական հիմքերին կարելություն չտալը եւ մի նոր «կառավարության», ինչպես նաեւ ինքնակոչ «նախագահի» անվան տակ հանդես գալը:

Չենք կարող ուշադրություն չդարձնել այն իրողությանը, որ դրանք հաջորդում են Մերձավոր Արեւելքում նախապատրաստվող ինչ-ինչ ծրագրերի ու գործողությունների, այդ թվում, օրինակ, 2004-ի հուլիսին եւ 2017-ի մայիսին հայտարարված Իրաքի քրդաբնակ շրջաններում հանրաքվե անցկացնելու ծրագրերին: Այնքան էլ կարելու չէ, թե մեր պետական համակարգի նախկին մասնակիցները ինչ որ բան հասկացել են, թե՞ ոչ: Կարելու այս դեպքում փաստերի արձանագրումն է:

Այդ իմաստով եւս մեկ անգամ անդրադառնանք այս հարցին եւ անցնենք առաջ: Մանավանդ որ, այսպես կոչված, կառավարությունների բազմաքանակ լինելու հարցը՝ անպայման չէ, որ վնասակար է:

Արեւմտյան Հայաստանի, այսպես կոչված, կառավարությունների մասին:

Արեւմտյան Հայաստանի «կառավարությունների» իրողությունը խոսում է այն մասին, որ այդ կառավարություններից կամ ոչ մեկը իրավաչափ (այսինքն՝ լեգիտիմ) չէ, կամ դրանցից մեկն իրավաչափ է, որովհետեւ չի կարող այնպես լինել, որ մեկ կամ ավելի նույնանուն կառույցներ լինեն եւ միաժամանակ համարվեն իրավաչափ:

Ըստ այդմ, քննության առնենք, թե երկու հատկանշական թվականներին՝ 2014 եւ 2017, երբ Մերձավոր Արեւելքում պատրաստվում էին հատուկ գործողություններ, այդ ի՞նչ տեղի ունեցավ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգի հետ, որի հետեւանքում «ձեւավորվեցին» եւս երկու, այսպես կոչված, կառավարություններ:

ա) Արեւմտյան Հայաստանի, այսպես կոչված, Վտարանդի Կառավարություն, Մայնց, Գերմանիա (ինքնահռչակվել է՝ 21.07.2014 թ.):

Սա անօրինականության առաջին գործողությունն է, որն իրականացվել է 2014 թվականի հուլիսի 21-ի, երբ Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) կայացրած անվստահության որոշման (համաձայն՝ «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի կանոնակարգի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի) (11.06.2014), Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի հրամանագրի (03.07.2014) եւ վարչապետ Տիգրան Փաշաբեգյանի թիվ 7 որոշման (22.07.2014) հիման վրա Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության (այժմ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության

Կառավարություն) Արտաքին գործերի նախարարի պաշտոնից ազատված Արամ Մկրտչյանը հրավիրել է Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության ապօրինի նիստ, կայացրել ապօրինի որոշումներ ու անօրինական նշանակումներ, այդ թվում, ինքն իրեն վարչապետ նշանակել, որից հետո այդ ամենը փորձել է ներկայացնել, իբրև թե՛ իրավական ու իրավաչափ մի գործընթաց:

Հետագայում ստեղծել ու տարածել է ինքնաստեղծ Սահմանադրության օրինակ:

բ) Արեւմտյան Հայաստանի, այսպես կոչված, Կառավարություն, (անօրինական կերպով հիմնվել է նախկին նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի ապօրինի հրամանագրով՝ 31.05.2017 թ.):

Անօրինականության երկրորդ գործողությունը Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգի նկատմամբ իրականացվել է 2017 թ. մայիսի 31-ին, երբ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ (այժմ արդեն նախկին նախագահ) Արմենակ Աբրահամյանը ստորագրել է ապօրինի հրամանագրեր, հիմնված ապօրինի - ինքնաստեղծ Սահմանադրության օրինակի վրա (Նախագահի հրամանագիր, Թիւ 42 - 2017.05.31 (ԱՀՀ վարչապետի գործառույթները դադարեցնելու մասին) եւ Նախագահի հրամանագիր, Թիւ 43 - 2017.06.05 (ԱՀՀ վարչապետի նշանակման մասին), կոպտորեն խախտելով գործող «Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի կանոնակարգի մասին» օրենքի հոդվածների պահանջները (11.06.2014):

Այստեղից սկիզբ է առնում ոչ իրավաչափ երկրորդ «կառավարության» ձեւավորման փորձը, հիմնված չընդունված Սահմանադրության ապօրինի հոդվածների վրա:

2017 թ. մայիսի 9-ից, իր կողմից իրականացված փոփոխություններով, պատրաստել ու տարածել է ինքնաստեղծ Սահմանադրության օրինակ:

Հիշեցնենք, որ 2017 թ. հունիսի 11-ին Երեւանում գումարված Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 1-ին գումարման 5-րդ նստաշրջանում որոշում է ընդունվել 2017 թ. հունիսի 11-ից Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմենակ Աբրահամյանի լիազորությունների դադարեցման մասին՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական օրենքների կոպիտ խախտումների եւ իշխանության յուրացման փորձի մեղադրանքներով:

գ) Ասվածից զատ, իրականում, մնում է ներկայացնել առաջին ու իրավասու միակ պետական կառույցի՝ Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության (Հայաստան) Կառավարության անցած ճանապարհը, միաժամանակ ներկայացնելով փաստեր նրա իրավաչափության վերաբերյալ (գործում է ստեղծման պահից՝ 04.02.2011 թ., մինչև այսօր, վարչապետն է Տիգրան Փաշաբեգյանը):

2011 թ. փետրվարի 4-ին Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի որոշումով սկսվել է Արեւմտյան Հայաստանի Վտարանդի Կառավարության ձեւավորման գործընթացը:

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգի ձեւավորման առաջին քայլն է սա:

Այնուհետեւ Արեւմտյան Հայաստանի հայերի ինքնության (հետագայում ինքնության ու քաղաքացիության) համակարգի ձեւավորման միջոցով ընթացել է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական կառույցի օրենսդրական փաթեթի՝ հռչակագրերի, օրենքների, որոշումների ու հրամանագրերի ընդունման գործընթացը, որի տրամաբանական շարունակությունը «Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) ձեւաւորման մասին» հռչակագրի ընդունումն է (24.05.2013):

2013 թվականի նոյեմբերի 22-ից մինչեւ դեկտեմբերի 1-ը՝ ամբողջ աշխարհում բնակվող Արեւմտյան Հայաստանի քաղաքացիները, առաջին անգամ, իրականացրել են Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) պատգամավորների ընտրություններ:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) 1-ին գումարման պատգամավորների մանդատների հաստատումը, խորհրդարանի 1-ին գումարման 1-ին նստաշրջանի անցկացումը եւ խորհրդարանի ձեւավորումը տեղի է ունեցել 2014 թ. հունվարի 18-20-ը:

2014 թ. հունվարի 20-ին խորհրդարանը ընտրել է նախագահ, նախագահը խորհրդարանի հաստատմանն է ներկայացրել վարչապետի թեկնածությունը, վարչապետը ձեռնարկել է կառավարության ձեւավորումը:

Այսպես ամբողջացել է Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգի ձեւավորումը, որը 2014 թ. օգոստոսի 10-ից կոչվում է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետություն (Հայաստան):

2017 թ. հունիսի 11-ին Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) 5-րդ նստաշրջանը 3-րդ ընթերցմամբ հաստատել է Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությունը, որը սկզբում դրվելու է համաժողովրդական քննարկման եւ ապա հանրաքվեի:

«Արեւմտյան Հայաստանի պետական կառուցվածքի, Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամավորների կարգավիճակի եւ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի կանոնակարգի մասին» օրենքի՝ 9-րդ հոդվածի համաձայն՝ Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Ժողովի (Խորհրդարանի) 2017 թ. հունիսի 11-ին գումարված 5-րդ նստաշրջանում ընտրվել է նախագահ, ում առաջարկով, համաձայն սույն օրենքի 44-րդ հոդվածի, խորհրդարանը վերահաստատել է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Տիգրան Փաշաբեգյանի թեկնածությունը:

Բոլոր նրանք, ովքեր փորձում են չտեսնելու տալ եւ կամ «արդարացնել» օրենքից ու օրինականությունից ա) եւ բ) կետերում ներկայացված ապօրինությունները, միգուցե

պնդելով, թե՛ «այլ ելք չէր մնացել...», նույնիսկ օրենքն ու օրինականությունը խախտելու գնով, թող հիշեն, որ ամեն ինչ սկսվում է հենց այդպես եւ հենց դրանից...

Եւ թող հիշեն, որ այդ դեպքում այլեւս իրավունք չունեն տրտնջալու ու բողոքելու այն իրողություններից եւ իրավիճակներից, որոնք պատահել են հայության ազգային ու պետական, հասարակական ու ընկերային կյանքում ու կենսագործունեության մեջ:

2017 թ. հունիսի 11-ը, Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային ժողովի (Խորհրդարանի) 5-րդ նստաշրջանի անցկացումն ու որոշումները սովորական երեւոյթներ չէին, դրանք մեր մեջ հաստատեցին օրինականությունն ու բարոյականությունը պաշտպանելու մեր պատգամավորների կամքն ու վճռականությունը:

Դրանք միտված էին պաշտպանելու՝

- ա) հայության իրավունքների հետապնդման գործընթացը ու նրա շարունակելիությունը,
- բ) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգը եւ քաղաքացիներին, նրանց ազատությունն ու անկախությունը,
- գ) Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության պետական համակարգի պաշտոնյաներին, պատգամավորներին, քաղաքացիներին՝ ապօրինի հրամանագրերից ու ոտնձգություններից:

Իրավաչափ է Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության այն կառավարությունը եւ այն պետական համակարգը, որի պատասխանատուներն են՝ նորընտիր նախագահ Ռադիկ Խամոյանը, վարչապետ Տիգրան Փաշաբեգյանը, խորհրդարանի նախագահ Արմեն Տեր-Սարգսյանը:

Նրանք գիտեն, որ պարտավոր են արդարացնել գործընկերների՝ պատգամավորների, պաշտոնյաների ու քաղաքացիների վստահությունը, որի ամենակարճ եւ ուղիղ ճանապարհը՝ օրինականության ու իրավունքի սկզբունքներին հավատարիմ լինելն է:

Տիգրան Փաշաբեգյան

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետ

17.07.2017 թ.

Ծանոթագրություն

1. Տես, Իրաքյան Քուրդիստանի պաշտոնական հանրաքվեն եւ Թուրքիան. պաշտոնական Անկարան մտավախություններ ունի, 23. 06.2017, Armenpress:
2. Տես, Барзани воскрешает дух Севрского договора, 11 июня 2017, Regnum.

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ ԵՎ ՔԱՐՏԵԶՆԵՐ

Հայկական պահանջների քարտեզը

1919-ի սկզբին Փարիզում հրավիրվեց Հայ ազգային համագումար: Համագումարի կարևոր ձեռնարկներից մեկը եղավ «Ամբողջական Հայաստանի պատվիրակության» ընտրությունը Պողոս Նուբարի ու Ավետիս Ահարոնյանի համանախագահությամբ և նախապես պատրաստված ու 1919-ի փետրվարի 12-ին Փարիզի հաշտության կոնֆերանսին ներկայացված հայկական պահանջների համատեղ հուշագրի վավերացումը, որը հիմնավորում էր հայկական անկախ պետության ստեղծման անհրաժեշտությունը և ճշտում նրա տարածքը Արևմտյան Հայաստանի յոթ վիլայետների (ներառյալ Տրապիզոնը), Հայաստանի Հանրապետության և Կիլիկիայի միացմամբ:

Միացյալ պատվիրակությունը փետրվարի 26-ին ներկայացավ Տասի խորհրդի նիստին՝ կրկնելով հուշագրի հիմնական պահանջները: Պատվիրակությանն ընդունեց (1919-ի ապրիլի 17-ին) նաև ԱՄՆ նախագահ Վուդրո Վիլսոնը և հավաստիացրեց, որ հնարավոր ամեն ինչ կանի հայերի տարածքային պահանջները պաշտպանելու համար: 1920-ի հունվարի 19-ին Փարիզի կոնֆերանսը դե ֆակտո ճանաչեց Հայաստան պետության անկախությունը:

Արեւմտյան Հայաստանի Ազգային Խորհրդի Նախագահ Պողոս Նուբար Փաշա

Մերի Խաղաղության պայմանագրի մասնակիցները

Զորավար Անդրանիկ

Մերի Խաղաղության պայմանագրի տակ
իր ստորագրությունն է դնում թուրքական պատվիրակությունը

**ԱՄՆ 28-րդ Նախագահ Վուդրո Վիլսոնի
կայացրած Իրավարար վճռի քարտեզը, 22 նոյեմբեր, 1920 թ.**

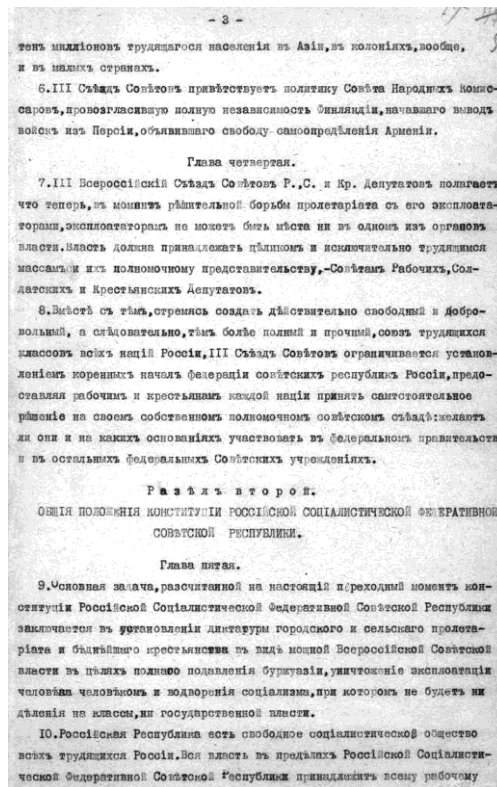
ԱՄՆ 28-րդ նախագահ Վուդրո Վիլսոնի կայացրած Իրավարար վճռի ամբողջական անվանումն է՝ «Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների նախագահի որոշումը Թուրքիոյ եւ Հայաստանի միջեւ սահմանի, Հայաստանի ծով ելքի եւ հայկական սահմանին հարակից թուրքական տարածքի ապառազմականացման վերաբերյալ»:

Կիլիկիայի քարտեզը

**Պողոս Նուբար Փաշան եւ Ավետիս Ահարոնյանը տեղեկացվում են
Հայկական պետության ճանաչման մասին**

1918 թ. հունվարի 11-ին ընդունվեց դեկրետ «Թուրքահայաստանի» (Արեւմտյան Հայաստան-հրտ.) մասին, որտեղ «Ռուսաստանը հռչակում է Հայաստանի ինքնավարությունը. Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը հայտնում է հայ ժողովրդին, որ Ռուսաստանի բանվորացուղացիական կառավարությունը Ռուսաստանի կողմից պաշտպանում է՝ բռնազավթված «Թուրքահայաստանի» հայերի իրավունքը ազատորեն ինքնորոշվելու, ներառյալ նույնիսկ նրանց անկախության իրավունքը»: Հետագայում այս դրույթը զետեղվեց 1918 թ. հուլիսի 10-ի ԽՍՀՄ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածում:

Հայաստանի էթնոգրաֆիական քարտեզը

Արեւմտյան Հայաստանի Հանրապետություն
(Հայաստան)

Արեւմտյան Հայաստանի հայերի եւ
Արեւմտյան Հայաստանի իրավունքների
պաշտպանության իրավական-քաղաքական
միասնական փաթեթ

2017 թ.

«Նոյյան Տապան Հոլդինգի» հրատարակչություն
Խմբագիր՝ Գայանե Առաքելյան
Համակարգչային ձեւավորումը՝ Դիանա Գրիգորյանի
Տպագրությունը՝ օֆսեթ, չափսը՝ 14.8X21, թուղթը՝ օֆսեթ, 70գ.,
ծավալը՝ 5 մամուլ:

«Նոյյան Տապան» տպագրատուն
ՀՀ, Երեւան 0009, Իսահակյան 28
Հեռ.՝ (+374 60) 27 64 62
Էլ. փոստ՝ contact@nt.am,

URL: www.nt.am